

ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΝ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
ΙΔΡΥΘΕΝ ΤΟ 1900

30 Ἀπριλίου 1909

ΕΤΟΣ Θ' ΤΕΥΧΟΣ 206

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΟΣ ἐκ τῆς Συλλογῆς ᾽Αγίδος Θέρου.
ΕΜΕΡΣΟΝ Ἀντιστάθμισις, μετάφρ. Θ. Χ. Φλωρᾶ.
ΙΩΑΝΝΟΥ ΠΟΛΕΜΗ Ὁ ὕπνος τοῦ δρόμου, ποίημα.
ΣΠ. ΔΕ ΒΙΑΖΗ Ἀπὸ τὸν βίον καὶ τὰ ἔργα τοῦ Σολωμοῦ, συνέχεια.
ΚΑΜΙΑ ΜΠΕΛΛΑΙΓΚ Σοπέν.
ΒΟΡΕΙΟΥ Ἑλληνιστὰὶ καὶ Φιλέλληνες, Ἴβάν φὸν Μύλλερ.
Μ. Δημοτικὰ τραγοῦδια.
Θ. ΔΟΣΤΟΓΕΒΣΚΥ Λευκὲς νύχτες, διήγημα, συνέχεια.

ΤΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ

Λόγοι καὶ Ἀντίλογοι ὑπὸ Παύλου Νιρβάνα.
» » » » Σάντσου.

Τὰ βιβλία ὑπὸ Κ. Μ.

Θέατρον, Ν. Μέγγουλας ὑπὸ Σ. Λ.

Μουσικὴ ὑπὸ Αὔρας Θέρου.

» » Θ. Ι. Σακελλαρίδῃ καὶ Α. Μ.

Ἀρχαιολογικά.

Πολιτικὴ σελίς: Ἀρδουὶ Χαμίτ ὑπὸ Νεοέλληρος.

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΕΧΝΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ Ἡ διάλεκξις τοῦ κ. Ψάχου.—Γαρμέττας.—
Τὸ τελευταῖον ἔργον τοῦ Γκόρκυ.—Προτομὴ τοῦ Σολωμοῦ ἐν Ἀθήναις.—Ὀλι-
γόστιχα.—Νέαι ἐκδόσεις.

ΕΙΚΟΝΕΣ

Ἀγγιῆλος, ὑπὸ Θ. Θωμοπούλου ἐκτὸς τοῦ κειμένου χρωματιστή.—4 εἰκόνες τῆς
Ἐκθέσεως τοῦ Ζαπτείου.—11 εἰκόνες καλλιτεχνῶν τῆς Ἐκθέσεως.—Ἴβάν φὸν
Μύλλερ.—Δημοτικὰ Τραγοῦδια σχεδ. Π. Ρούμπου.—Ν. Μέγγουλας.—Γελοιογραφία.

Ἀθῆναι, ὁδὸς Ἀριστοτέλους 35

Ἐκαστον Τεύχος Δραχ. 1

ΕΓΓΡΑΦΑΙ: ἐτήσιοι δρ.-φρ. 25.—Ἐξάμηνοι δρ.-φρ. 12.50.

ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΑΙ ΚΑΤΑ ΔΟΣΕΙΣ δρ.-φρ. 4 κατὰ διμηνίαν. Ἡ 1η δόσις δρ. 5.

ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΑΙ ΜΗΝΙΑΙΟΙ (διὰ τὴν Ἑλλάδα μόνον) δρ. 2 κατὰ μῆνα. Ἡ 1η δόσις δρ. 3.

Αἱ ΕΓΓΡΑΦΑΙ ΑΡΧΙΖΟΥΝ ΤΗΝ 16 ΕΚΑΣΤΟΥ ΜΗΝΟΣ ΚΑΙ ΠΡΟΠΛΗΡΟΝΟΝΤΑΙ

ΤΑ «ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ» ἐκδίδονται τὴν 15 καὶ 30 ἐκάστου μηνός.

Ἐκαστον ἔτος ἀποτελεῖται ἀπὸ 2 τόμων: ἀπὸ 15 Ὀκτωβρίου καὶ ἀπὸ 15 Ἀπριλίου.

Ἐν τεύχῳ στέλλεται ὡς δαῖγμα δωρεάν.

Τὸ τίμημα τῆς ἐγγραφῆς ἀποστέλλεται διὰ ταχυδρομ. ἢ τραπεζικῆς ἐπιταγῆς πρὸς τὸν
κ. Κίμωνα Μιχαηλίδην, διευθυντὴν τῶν «Παναθηναίων» Ἀθήνας.

ΤΙΜΗΜΑ ΕΓΓΡΑΦΗΣ

ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ

ΤΑ ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ

ΑΙ Εγγραφαί αρχίζουν κατά μήνα. ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ δι' Εν Έτος δρ. 25.— ΑΘΗΝΑΙ. 35 'Οδός 'Αριστοτέλους.
δι' Εξ μήν. > 12.50
ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ δι' Εν Έτος φρ. 25.— ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ
δι' Εξ μήν. > 12.50 ΚΙΜΩΝ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ

εκδίδονται την 15 και 30 εκάστου μηνός.
Έκαστον Έτος αποτελείται από δύο τόμους από 15 'Οκτωβρίου και από 15 'Απριλίου.
Τα χειρόγραφα δεν επιστρέφονται.
Έν τεύχος αποστέλλεται δωρεάν ως δείγμα.

ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΑΙ ΚΑΤΑ ΔΟΣΕΙΣ: Δρ.—Φρ. 4 κατά διμηνίαν, προπληρωτέα. Η 1η δόσις Δρ.—Φρ. 5.
ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΑΙ ΜΗΝΙΑΙΟΙ (διά την Ελλάδα μόνον) Δρ. 2 κατά μήνα, προπληρωτέα. Η 1η δόσις Δρ. 3.
— Πάσα αίτησις προς έγγραφην συνοδεύεται απαραίτητως υπό του αντιτίμου εις τραπεζ. ή ταχ. επιταγήν.

Πρός τόν κ. ΚΙΜΩΝΑ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΝ
Διευθυντήν των «Παναθηναίων» ΑΘΗΝΑΣ

Όλα τα τεύχη των προηγουμένων ετών πωλούνται υπερτιμημένα.

ΓΕΝΙΚΟΙ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ των «Παναθηναίων»: εις όλην την Ρωσσίαν ο κ. 'Αναστάσιος Μάλτος.
'Οδησός rue Pouschkin No 66. — Εις όλην την Κύπρον ο κ. Μιλτιάδης Εὐθυμιάδης, εις 'Αμμόχωστον.

ΛΑΧΕΙΟΝ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΤΟΛΟΥ

ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ 1909

4 Δραχμαί έκαστον γραμμάτιον
ισχύον
διά τας 4 κληρώσεις

ΚΕΡΔΗ 900.000 ΔΡΑΧΜΑΙ

1 Δραχμή έκαστον γραμμάτιον
ισχύον
διά μίαν εκ των 4 κληρώσεων

4 Κέρδη μεγάλα	έξ	100.000	έκ	400.000	Δραχμών
4 »	έξ	25.000	έξ	100.000	»
4 »	έκ	10.000	έκ	40.000	»
12 »	έκ	5.000	έξ	60.000	»
20 »	έκ	1.000	έξ	20.000	»
1644 »	έξ	100	έξ	164.400	»
1812 »	έκ	50	έξ	115.600	»

4000 έν όλφ Κέρδη άξίας Δραχμών . . . 900.000 Δραχμών

Η πρώτη κλήρωσις γενήσεται τη 26 'Απριλίου (9 Μαΐου) 1909, ή δευτέρα τη 28 'Ιουνίου (11 'Ιουλίου) 1909 ή τρίτη τη 25 'Οκτωβρίου (7 Νοεμβρίου) 1909 και ή τετάρτη τη 31 Δεκεμβρίου 1909 (13 'Ιανουαρίου) 1910.

Γραμμάτια πωλούνται: Εις τα δημόσια ταμεία και λοιπάς δημοσίας αρχάς, εις τας Τραπεζάς, εις τούς σταθμαρχάς και στασιάρχας των σιδηροδρόμων, τούς διαχειριστάς των μονοπωλίων και τα πρακτορεία των έφημερίδων προς δραχμάς τέσσαρας έκαστον ισχύον διά τας τέσσαρας κληρώσεις και προς δραχμήν μίαν έκαστον γραμμάτιον ισχύον διά μίαν εκ των τεσσάρων κληρώσεων.

Διά πάσαν πληροφορίαν ή ζήτησιν γραμματίων απευθυντέον εις τό Γραφείον του 'Εθνικού Στόλου και των 'Αρχαιοτήτων, 'Υπουργείον Οικονομικών, 'Αθήνας.

Η πώλησις των γραμματίων αρχεται από της 15/28 'Ιανουαρίου 1909.

Ο Διευθύνων Τμηματάρχης Γ. Ν. ΚΟΦΙΝΑΣ

ΔΩΡΑ ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΑΣ ΜΑΣ

Τόμοι ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΩΝ χαρτοδεμένοι έκτός 3ου, 5ου, 10ου, 12ου, 13ου και 14ου έκαστος Δρ.—Φρ. 2.—
Διά τας έπαρχίας 50 λεπτά, διά τό έξωτερικόν 1 φρ. επί πλέον ταχυδρομικά.

Όλη ή σειρά, τόμοι 16, έλεύθεροι ταχυδρομικών τελών Δρ.—Φρ. 192

Η όλη σειρά, τόμοι 16, πωλείται και κατά δόσεις μηνιαίας εκ Δρ.—Φρ. 6
Κατά την πληρωμήν έκάστης δευτέρας δόσεως αποστέλλεται ένας τόμος. Ούτω
μέ τόν 16ον τόμον θά έχη αποπληρωθή ή αξία όλων.

Παύλου Νιρβάνα: Γλωσσική αυτοβιογραφία.—Έκδοσις «Παναθηναίων» . . . προς Δρ.—Φρ. 0.50 αντί 1
Παρά Λαλέουσα, ποιήματα.—Έκδοσις «Παναθηναίων» . . . » 1 αντί 2
Αρχιτέκτον Μάρθας, δράμα.—Έκδοσις «Παναθηναίων» . . . » 1 αντί 2
Τέχνη και Φρενοπάθεια . . . » 0.50 αντί 1

Κίμωνος Μιχαηλίδη: Σάν Ζωή και Σάν Παραμύθι, διηγήματα και εικόνες.—Έκδοσις «Παναθηναίων» . . . » 1 αντί 2

Σπύρου Μελά: Ο Γυιός του 'Ισκιου, δράμα.—Έκδοσις «Παναθηναίων» . . . » 1 αντί 2

Οσκαρ Ουάιλντ: Σαλόμη, δράμα.—Έκδοσις «Παναθηναίων» . . . » 1 αντί 2

Μ. Μαλανάση: Πεπρωμένα, ποιήματα . . . » 2 αντί 3

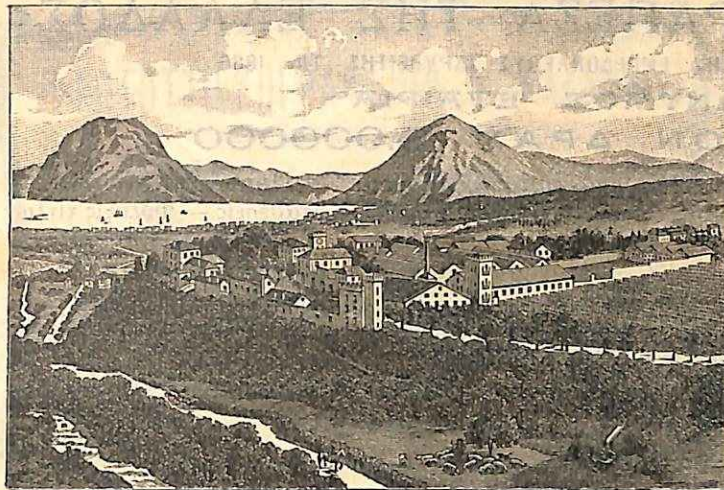
Ι. Πολέμη: Κεμήλια, ποιήματα . . . » 1.50 αντί 3

Γ. Στρατήγη: Έξωτικά . . . » 1 αντί 2

Γ. Στρατήγη: Τραγούδια του Σπιτιού, ποιήματα.—Έκδ. «Παναθηναίων» . . . » 1 αντί 3

Ν. Έπισκοποπούλου: Έρημες ψυχές, δράμα.—Έκδοσις «Παναθηναίων» . . . » 1 αντί 2

Λεύκωμα των «Παναθηναίων» . . . » 1 αντί 2

ΧΡ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΟΠΟΥΛΟΣ

Γενικός αντιπρόσωπος της έν Πάτραις Οίνοποιητικής 'Εταιρίας

Η "ΑΧΑΪΑ,"

ΑΘΗΝΑΙ.—'Οδός Νίκης 1 και όδός Πανεπιστημίου 52.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΤΗΣ ΤΗΣ ΑΥΛΗΣ ΤΗΣ Α. Β. Υ. ΤΟΥ ΔΙΑΔΟΧΟΥ
ΠΡΟΜΗΘΕΥΤΗΣ ΤΗΣ Α. Β. Υ. ΤΟΥ ΠΡΙΓΚΗΠΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥ

ΟΙΝΟΙ ΚΑΙ ΚΟΝΙΑΚ ΚΛΑΟΥΣ

Παρακαταθήκη οίνων παλαιών άνω των 5 ετών επίδορπίων και ίαματικών

Μαυροδάφνη, Μαλβασία, 'Αχαιός

ώς και επιτραπεζίων οίνων

Δεμέστιχα λευκός και μέλας Μορέα και Καλάβρυτα.

ΚΟΝΙΑΚ «Royal» του 1887

» «des Princes» του 1890

» «Τών 2 Στεμμάτων» του 1895

» «Του Στέμματος» του 1900

Τιμολόγια αποστέλλονται παντί τφ αίτούντι.

ΜΗΧΑΝΙΚΟΝ ΚΑΙ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΟΝ ΓΡΑΦΕΙΟΝ

ΗΛΙΑ Ι. ΑΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟΥ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΟΥΧΟΥ ΤΗΣ ΕΝ ΠΑΡΙΣΙΟΙΣ ΣΧΟΛΗΣ ΤΩΝ ΓΕΦΥΡΟΠΟΙΩΝ

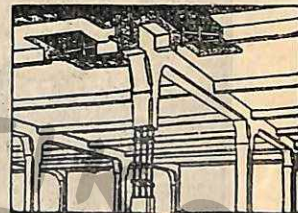
5—ΟΔΟΣ ΖΩΟΔΟΧΟΥ ΠΗΓΗΣ—5

Μελέται και έκτελέσεις μηχανικών και οίκοδομικών έργων.—'Εφαρμογή συστήματος Hennebique.

Κατασκευή γεφυρών άφλέκτων οίκων, δαπέδων, στηλών κ.τ.λ. διά σιμροκονιάματος σιδηροπαγοῦς (béton armé) συστήματος Hennebique.

ΜΕΓΑ ΒΡΑΒΕΙΟΝ ΕΝ ΤΗ ΠΑΓΚΟΣΜΙΩ ΕΚΘΕΣΕΙ ΤΩΝ ΠΑΡΙΣΙΩΝ 1900

—'Αντιπροσωπεία έν 'Ελλάδι του έν Παρισίοις οίκου Hennebique.

ΚΑΛΙΤΕΧΝΙΚΟΝ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΝ

ΖΩΓΡΑΦΙΚΗΣ, ΓΛΥΠΤΙΚΗΣ & ΦΩΤΟΤΣΙΓΚΟΓΡΑΦΙΑΣ

ΑΡ. ΛΑΪΟΥ

'Αριστούχου του Πολυτεχνείου 'Αθηνών

και της 'Ακαδημίας Μονάχου

ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΦΩΤΟΤΣΙΓΚΟΓΡΑΦΙΩΝ & ΧΑΛΚΟΓΡΑΦΙΩΝ

ΑΘΗΝΑΙ.—'Οδός Κολοκοτρώνη 554

ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΔΙΑΔΟΧΟΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ ΕΜΠΕΔΟΚΛΕΟΥΣ ΙΔΡΥΘΕΙΣΗΣ ΤΩ 1886

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΙΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΡΑΧ. 5.000.000

Τμήμα Τραπεζικόν.— Συνάλλαγμα. — Έκδοσις έπιταγών (chèque). — Πιστωτικά έπιστολαί. — Είσπραξις. — Δάνεια έπί ένεχύρῳ Χρεωγράφων. — Προεξοφλήσεις. — Καταθέσεις. — Φύλαξις τίτλων και τιμαλφῶν.

Τμήμα Ταμιευτηρίον.— Ταμιευτήριον 4 1/2 % — Μηνιαία καταθέσεις ανατοκιστικά.

Τμήμα Χρηματιστηρίον.— Αγοραπωλησίαι χρεωγράφων. — Χρηματιστικά έντολαί.

Τμήμα Έμπορίον.— Προμήθειαι έμπορευμάτων. — Αντιπροσωπεΐαι οίκων. — Πληροφορίαι έμπορικά. — Δέρματα κατεργασμένα βυρσοδεψείου Μοσχάτου.

Γενικόν Πρακτορείον έν Έλλάδι του Γαλλικού «Phenix» ασφαλείας κατά του πυρός και της ζωής.

ΤΟΚΟΙ ΚΑΤΑΘΕΣΕΩΝ

3 1/2 %	απόδοσις εις πρώτην ζήτησιν.	4 1/2 %	απόδοσις μετά έν έτος.
4 0/0	» μετά τρεις μήνας.	5 0/0	» μετά δύο έτη.
4 1/4 %	» μετά έξι μήνας.	5 1/2 %	» μετά δύο έτη και πλέον.

Διά καταθέσεις εις χρυσόν κατά 1/2 % ολιγώτερον.

ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟΝ ΜΑΝΤΙΚΑ

ΕΝ ΑΜΙΣΩΙ

Τά κομψότερα Σακάκια από τά εκλεκτότερα Άγγλικά και Γαλλικά υφάσματα εις τό μέγα έμποροπρακτικόν κατάστημα:

ΣΩΚΡ. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ

Όδός Σταδίου 12 (Έναντι Βουλής).

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΑΡΕΚΙΝΑ

ΗΓΓΥΗΜΕΝΗ ΕΙΔΙΚΗ ΣΚΕΥΑΣΙΑ

ΔΙΑ ΤΗΝ ΜΠΟΥΓΑΔΑ

ΚΑΘΑΡΙΖΕΙ, ΛΕΥΚΑΙΝΕΙ ΚΑΙ ΑΠΟΛΥΜΑΙΝΕΙ

ΑΝΔΡΕΟΥ Γ. ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΥ

Φαρμακοποιού - Χημικού

Διά της χρήσεως της Έλληνικής Βαρεκίνας έπιτυγχάνεται ό τέλειος καθαρισμός, λεύκανσις και απολύμανσις των άσπυρρούχων χωρίς ταύτα να υπόκεινται και εις την έλαχίστην βλάβην, καθότι ή επίδρασις αυτής επ' αυτών γίνεται χημικώς και ούχι διά τεχνικών μέσων (τριψίματος, κοπανίσματος κλπ.) έπομένως περιορίζεται εις τό να καθαρίζη, λευκαίνη και απολυμαίνη τά άσπυρρούχα, διατηρούσα την στερεότητα αυτών, καθώς και τά εις χειρας ήμῶν έπίσημα πιστοποιητικά διαφόρων χημικών βεβαιούσι. Προκύπτει δέ και οικονομία κόπου, χρόνου και χρήματος, κατά τά 2/3, έν συγκρίσει πρός τό παλαιόν σύστημα της μπουγάδας.

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΑΠΟΘΗΚΗ

Φαρμακείον Άνδρέου Γ. Θεοδωροπούλου.

Διασταύρωσις Άριστοτέλους και Ήλίου. — Άρ. τηλ. 382.

ΜΙΧΑΗΛ Β. ΜΑΝΟΥΣΟΣ

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΩΝ ΟΙΚΩΝ

ΕΝ ΣΜΥΡΝΗΙ

ΦΩΤΟΓΡΑΦΟΣ

ΕΠΑΜΕΙΝΩΝΔΑΣ ΞΑΝΘΟΠΟΥΛΟΣ

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑΙ ΠΑΝΤΟΣ ΕΙΔΟΥΣ

ΜΕΓΕΘΥΝΣΕΙΣ

ΟΔΟΣ ΕΡΜΟΥ 10. Παρά τη πλατεία Συντάγματος.

ΛΑΡΥΓΓΟ-ΩΤΟΛΟΓΟΣ ΙΑΤΡΟΣ

ΜΙΧΑΗΛ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Πλατεία Αγίου Γεωργίου 4.

Άκριβώς έμπροσθεν του Συλλόγου Παρνασσού.

Ώραι επισκέψεως 10—12 π. μ. 3—5 μ. μ.

ΦΩΤΟΤΣΙΓΚΟΓΡΑΦΕΙΟΝ Ε. ΚΑΖΑΝΗ

ΤΟ ΤΕΛΕΙΟΤΕΡΟΝ ΕΝ ΤΗ ΑΝΑΤΟΛΗΙ

ΒΡΑΒΕΥΘΕΝ
ΕΙΣ ΤΡΙΣ ΕΚΘΕΣΕΙΣ
ΜΕ ΤΑ ΤΕΛΕΙΟΤΕΡΑ ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΑ

ΔΟΣ ΛΕΚΑ — ΣΤΟΑ ΣΙΜΟΠΟΥΛΟΥ

ΜΟΝΟΝ
ΤΟ ΤΣΙΓΚΟΓΡΑΦΕΙΟΝ
Ε. ΚΑΖΑΝΗ

ΕΒΡΑΒΕΥΘΗ ΕΝ ΤΗ ΕΚΘΕΣΕΙ ΤΟΥ ΒΟΡΩ

ΜΕΓΑ ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ

ΦΑΡΜΑΚΕΙΟΝ, ΧΗΜΕΙΟΝ ΚΑΙ ΦΑΡΜΑΚΕΜΠΟΡΕΙΟΝ

Α. ΦΩΚΑ

Φαρμακοποιού Α' τάξεως της ανωτάτης Φαρμακευτικής Σχολής των Παρισίων

Άκριβεστάτη εκτέλεσις όλων των συνταγών υπό προσωπικού απαρτιζομένου υπό έπιστημόνων φαρμακοποιών. — Γαλλικά και Άγγλικά ειδικότητες (*Spécialités*). — Πρόσφατα μεταλλικά ύδατα. — Απολυμάνσεις και αποστειρώσεις διά τελειοτάτων συσκευών και κλιβάνων. — Τεχνητός όρρος.

Όλα τά είδη των χημικών αναλύσεων. — Αναλύσεις υδάτων μετά μικροβιολογικής έρεύνης. — Μικροβιολογικόν εργαστήριο τέλειον.

ΤΜΗΜΑ ΦΑΡΜΑΚΕΜΠΟΡΙΚΟΝ

Όλα τά φαρμακευτικά είδη εις τιμάς αναταγωνίστους

ΕΔΩΔΙΜΑ ΚΑΙ ΑΠΟΙΚΙΑΚΑ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΚΑΙ ΔΙΑΜΑΝΤΗ

ΑΘΗΝΑΙ — ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ 21Γ — ΑΘΗΝΑΙ

Τηλέφωνον αριθ. 137

Όλα τά είδη των έδωδύμων νωπότατα από τά καλλίτερα εργοστάσια και ως εκ της μεγάλης καταναλώσεως ανακαινιζόμενα καθ' εκάστην.

ΒΡΑΒΕΙΟΝ ΑΡΓΥΡΟΥΝ ΕΚΘΕΣΕΩΣ ΒΟΡΩ

ΔΙΑ ΜΕΛΙ ΚΑΙ ΕΛΗΣΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΗΛΕΚΤΡΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ

ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ THOMSON HUSTON. — ΕΔΡΑ: ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΕΙΣ ΜΕΤΟΧΑΣ: ΔΡΑΧΜ. 10.000.000. * ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΕΙΣ ΟΜΟΛΟΓΙΑΣ: ΦΡ. ΧΡ. 10.000.000

Κεντρικόν Έργοστάσιον έν Νέφ Φαλήρω. Σταθμοί: Έν Αθήναις, Πειραιεί, Νέφ Φαλήρω και Κηφισσίῳ. — Ηλεκτρική κίνησις του άπ' Αθηνών εις Πειραιά Σιδηροδρόμου και των Τροχιοδρόμων Αθηνών, Πειραιώς και Περιχώρων. — Προνόμιον φωτισμού δι' ήλεκτρισμού και αερίου των πόλεων Πειραιώς, Πατρών, Σύρου, Καλαμών, Άργοστολίου και Χαλκίδος. — Ηλεκτρικός Τροχιόδρομος Πατρών.

Η Έταιρία αναλαμβάνει εγκαταστάσεις φωτισμού και κινητηρίου δυνάμεως και έν γένει πάσαν εργασίαν σχετιζομένην με τον ήλεκτρισμόν υπό πάσας αυτού τάς μορφάς. — Προμηθεύει παντός είδους υλικά ήλεκτρισμού και ίδια όργανα και μηχανάς THOMSON HUSTON των οποίων είναι

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟΣ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΣ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ

ΧΑΡΤΟΠΩΛΕΙΟΝ

ΠΑΛΛΗ & ΚΟΤΖΙΑ

Άθήναι. — Όδός Έρμου

Πλούτος γραφικής ύλης. — Έντυπα και έπισκεπτήρια καλλιτεχνικά. — Έργοστάσιον φακέλων τέλειον. — Χάρτης τυπογραφικός λευκός και έξωφύλλων παντός είδους και ποιότητος.

Ευθηνία, ταχύτης, ακρίβεια.

ΓΑΛΑΚΤΟΠΩΛΕΙΟΝ

ΤΟ ΦΑΛΗΡΟΝ

ΙΩΑΝ. Κ. ΚΟΝΤΣΙΔΕΛΟΥ

Παράρτημα έν Αθήναις

Όδός Χαλκοκονδύλη 34α.

ΟΛΑ ΤΑ ΓΑΛΑΚΤΕΡΑ ΕΙΔΗ

ΓΑΛΑ ΑΓΝΟΤΑΤΟΝ

πρός 80 λεπτά ή όκά

ΜΙΑ ΔΟΚΙΜΗ ΑΡΚΕΙ

ΔΙΑ ΝΑ ΣΑΣ ΠΕΙΣΗΙ

Ι. Ι. ΜΙΝΕΤΤΑΣ. — ΑΘΗΝΑΙ — ΤΗΛ. ΔΙΕΥΘ. ΜΙΝΕΤΤΑΣ

Τὸ παρὰ τὸ Χρηματιστήριον τραπεζικὸν γραφεῖον *Ι. Ι. Μινέττα* προμηθεύει οἰονδήποτε ποσὸν ὁμολογιῶν τῶν κάτωθι Ἑλληνικῶν Ἐθνικῶν Δανείων εἰς τὰς τρεχούσας τιμὰς τῶν Χρηματιστηρίων Ἀθηνῶν, Λονδίνου καὶ Παρισίων τὰς ὁποίας θεωρεῖ ὡς τὰς ἀσφαλεστάτας συμφερωτάτας καὶ εὐκολώτερον διαπραγματευσίμους.

Δάνειον τῶν 120 ἑκατομ. τοῦ 1881 ἀποδίδ.	τόκον 4 1/2 %
» 135 » (Μονοπωλείων) τοῦ 1887 »	4 1/2 %
» 125 » (Πάγιον) » 1889 »	4 1/2 %
» 76,350,000 (Ἡνοποιημένον) » 1898 »	5 0/0
» 11,750,000 (Σιδ. Π. Κ. Μεταγ.) » 1900 »	5 0/0

Ἀναλαμβάνει ἐπίσης τὴν προμήθειαν καὶ τῶν ἐξῆς ἀρίστων Ἑλληνικῶν ἀξιῶν:

Ὁμολογίαι Λαχειοφόροι τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς δίδουσαι τόκον 2 3/4 %

Μετοχ. Ἐθν. Τραπεζῆς	τόκος 5 1/4 %	Μετοχ. Σιδηροδρ. Ἀθην.-Πειρ.	τόκος 6 1/4 %
» Τραπεζῆς Ἀθηνῶν	7 0/0	» Θεσσαλίας	6 1/4 %
» Τραπεζῆς Κρήτης	4 1/2 %	» Ἐταιρ. Διαχειρ. Δημ. Προσόδ. »	4 1/2 %
» Τραπεζῆς Ἀνατολῆς	6 1/2 %	» Σιδηροδρ. Π. - Α. - Π.	5 0/0

Καὶ προσφέρεται τὴν ἐκτέλεσιν πάσης Τραπεζικῆς καὶ Χρηματιστικῆς ἐργασίας δεχόμενον ἐντολὰς ἐκ τε τῶν ἐπαρχιῶν καὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ.

ΣΗΜ. Ὑπολογιζομένων τῶν τόκων πρὸς τὰς τρεχούσας τιμὰς καὶ τὰ μερίσματα τοῦ τελευταίου ἔτους.

ΤΕΪΑ ΚΥΑΝΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ BLUE CROSS TEA

Εἶναι τὰ ἀρίστα τῶν *Τεϊῶν*, συσκευάζονται εἰς πακέτα καὶ κυτία ἐν Λονδίῳ, ὑπὸ τὴν ἀμεσον ἐπίβλεψιν ἀνωτέρων ὑπαλλήλων τῆς Ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως. Ζητεῖται ἐπὶ ἑκάστου πακέτου ἢ κυτίου τὸν *ΚΥΑΝΟΥΝ ΣΤΑΥΡΟΝ*.

ΠΩΛΟΥΝΤΑΙ εἰς τὰ πρῶτης τάξεως Ἐδωδιμοπωλεῖα Ἀθηνῶν, Πειραιῶς, Βόλου, Πατρῶν, Σύρου, Ἀργοστολίου, Λαμίας καὶ Κρήτης.

Ἀντιπρόσωπος διὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ Κρήτην

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α. ΚΟΛΛΑΣ. — Ἐν Πειραιεῖ (Στοὰ Ριζάρη).

HOBBS, HART & CO L^D

ΜΟΝΟΚΟΜΜΑΤΑ

ΧΑΛΥΒΔΙΝΑ

ΧΡΗΜΑΤΟΚΙΒΩΤΙΑ

ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΠΥΡΟΣ
ΤΗΣ ΠΤΩΣΕΩΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΚΛΕΠΤΩΝ

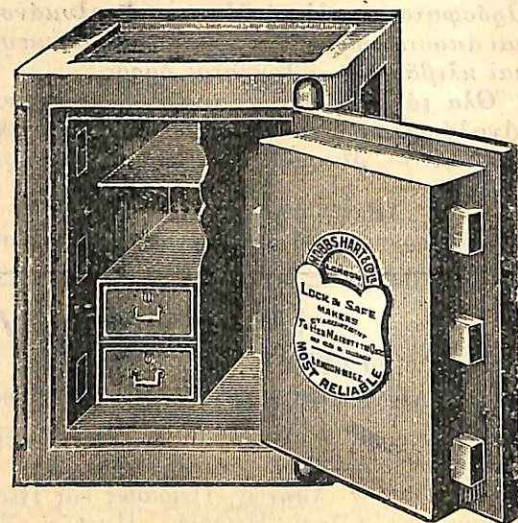
ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΑΙ

ΤΩΝ ΘΗΣΑΥΡΟΦΥΛΑΚΙΩΝ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ ΤΗΣ ΑΓΓΛΙΑΣ

ΔΙΑΡΚΗΣ ΕΚΘΕΣΙΣ: 76, Cheapside, London E. 1C.

ΓΡΑΦΕΙΑ ΚΑΙ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΑ: Arlington Street, Islington, N.

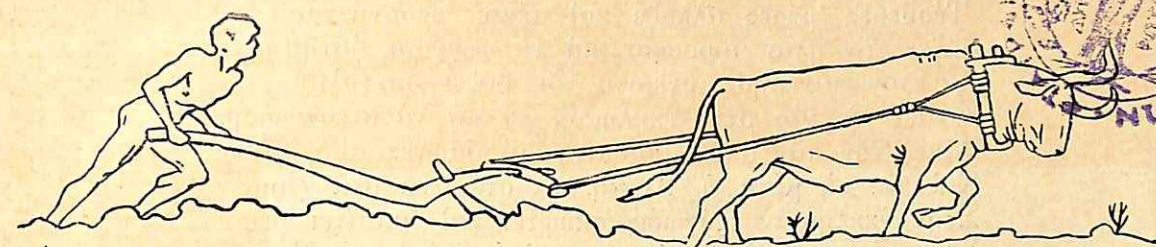
ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ: ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΑΓΧΙΑΛΟΣ. Σ. ΘΩΜΟΠΟΥΛΟΥ

ΕΚΘΕΣΙΣ ΖΑΠΗΕΙΟΥ — ΦΩΤ. ΘΑΝΘΟΠΟΥΛΟΥ

ΠΑΝΔΘΗΝΔΙΑ

ΕΤΟΣ 6' 30
ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1909

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΤΗΣ ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΟΣ

ΤΑ ΔΑΚΡΥΑ

Τί νὰ σοῦ στείλω, μάτια μου, αὐτοῦ στὸν κάτω κόσμο;
Νὰ στείλω μῆλο — σήπεται, κυδόνι — μαραγκιάζει,
Σταφύλι — ξερρογίζεται, τριαντάφυλλο — μαδιέται.
Στέλνω κ' ἐγὼ τὰ δάκρυα μου, δεμένα στὸ μαντήλι...
Τὰ δάκρυα ἦτανε καυτερά, κ' ἐκάηκε τὸ μαντήλι,
Καὶ τὸ ποτάμι τᾶρριξε σὲ χήρας περιβόλι,
Ὅπου τὰ δέντρα δὲν ἀνθοῦν, τὰ μῆλα δὲ μυρίζουν,
Τὰ κόκκινα τριαντάφυλλα ροδόσταγμα δὲ χύνουν.
Κ' ἐβγήκε ἡ περβολάρισσα καὶ τὰ μυριοχουγιάζει:
— Ποιό εἶνε τὸ κακορροϊζικο, ποῦρθε στὸ περιβόλι;
— Κυρά μου, περβολάρισσα, μὴ μὲ μυριοχουγιάξεις!
— Ἀχ! νᾶξερές ἡ μάνα μου, πῶς καίγεται γιὰ μένα!...

Ἡ Ἀρετὴ

Ἡ μάνα μου βουλήθηκε φέτο νὰ μὲ παντρέψῃ.
Ὅλον τὸν κόσμο τὸν καλεῖ, τῇ γῆς τὴν οἰκουμένη,
Τὴν πρώτη μου ἀγαπητικιά δὲν πάει νὰν τὴν καλέσῃ.
— Σύρε, μητέρα, κάλεσ' τη, νὰ ῥθῇ, νὰ στεφανώσῃ.
— Μετὰ χαρᾶς σου, γιόκα μου, νὰ πάω νὰν τὴν καλέσω.
Πέρνει ἡ γοργὰ τὴ ρόκα τῆς καὶ πάει νὰν τὴν καλέσῃ.
Βρίσκει τῆς πόρτες ἀνοιχτές, κ' ἡ Ἀρετὴ λουζῶταν.
— Τειά σου, χαρά σου, Ἀρετή! — Καλῶς τη τὴ μητέρα!
— Κόρη μου, ὁ γιός μου σὲ καλεῖ νὰ ῥθῇς νὰ στεφανώσῃς.
— Μετὰ χαρᾶς σου, μάνα μου, νὰ ῥθῶ νὰ στεφανώσω...
Δὲν ἔχω πόδια νὰ σταθῶ καὶ μάτια νὰ κυττάξω,
Δὲν ἔχω χεροπάλαμα τὰ στέφανα ν' ἀλλάξω...

Τέσσερες ἡμέρες ἄλλαξε καὶ πέντε ἡμερονύχτια·
 Βάζει τὸν ἥλιο πρόσωπο καὶ τὸ φεγγάρι ἀστήτη·
 Καὶ τὸν πανέρηρο αὐγερινὸ τὸν βάζει δαχτυλίδι.
 Κινάει νὰ πάῃ στὴν ἐκκλησιά, νὰ πᾶ νὰ στεφανώσῃ,
 Βάγες τὴν πᾶν ἀπὸ ἔμπροστά, καὶ δάφνες ἀπὸ πίσω,
 Καὶ μὲς τὴ μέση ἡ Ἀρετὴ, τὰ στέφανα στὰ χέρια.
 Στὴν ἐκκλησιάν ἐξύγωσε, σκύπτει καὶ ὑπαίνει μέσα·
 Χάνει ὁ παπᾶς τὰ γράμματα κ' ὁ διάκος τὸ βαγγέλιο,
 Κ' οἱ ψάλτες, ὅπου ἐψέλνανε, χάνουν τὴν ψαλμωδίαν·
 Καὶ ὁ κουμπάρος τοὺς ὑμνεῖ καὶ ὁ κουμπάρος λέει:
 — Ἀλλιῶς, παπᾶ, τὰ στέφανα, κ' ἄλλιῶς τὰ δαχτυλίδια·
 Κουμπάρα, νύφη νὰ γενῆς, κ' ἡ νύφη ἄς στεφανώσῃ!...

Ἐκ τῆς συλλογῆς ΑΓΙΑΟΣ ΘΕΡΟΥ

ΑΠΟ ΤΑ ΔΟΚΙΜΙΑ ΤΟΥ ΕΜΕΡΣΟΝ — ΑΝΤΙΣΤΑΘΜΙΣΙΣ

1841

Ἀπὸ τὰ παιδικὰ μου χρόνια εἶχα πάντοτε τὸν πόθον νὰ γράψω μίαν πραγματείαν περὶ ἀντισταθμίσεων, ἐπειδὴ μοῦ ἐφαίνετο τότε, ὅτι εἰς αὐτὸ τὸ ζήτημα, πρῶτα ἔρχεται ἡ ζωὴ καὶ ὕστερα ἡ θεολογία καὶ ὅτι ὁ λαὸς ξεῦρει περισσότερα ἀπὸ τοὺς ἱεροκήρυκας. Καὶ αἱ ἀποδείξεις ὅπου ἐβάσιζα αὐτὴν μου τὴν γνώμην, ἐκίνουν τὸ ἐνδιαφέρον μου μετὰ τὴν ἀτελείωτην ποικίλιαν των καὶ τὰς ἔβλεπα καὶ εἰς τὸν ὕπνον μου ἀκόμη, ἀφοῦ εἶναι: τὸ ἐργαλεῖον εἰς τὰς χεῖρας μας, τὸ ψωμὶ εἰς τὸ καλᾶθι μας, αἱ ὑποθέσεις τῆς ἀγορᾶς, τοῦ ἐργαστηρίου καὶ τοῦ σπιτιοῦ μας, εἶναι οἱ χαιρετισμοί, αἱ σχέσεις, αἱ δοσοληψίαι, ἡ ἐπιρροὴ τοῦ χαρακτήρος, τῆς φύσεως καὶ τῆς ιδιοφυΐας ὅλων τῶν ἀνθρώπων. Μοῦ ἐφαίνετο ἐπίσης, ὅτι μετὰ αὐτὰς θὰ ἦτο δυνατόν νὰ δειχθῇ εἰς τοὺς ἀνθρώπους μία ἀκτὶς τῆς θεότητος, ἡ παροῦσα ἐνέργεια τῆς ψυχῆς τοῦ κόσμου τούτου, γυμνῇ ἀπὸ κάθε ἔχνος παραδόσεως, καὶ ὅτι ἔτσι θὰ ἠδύνατο ἡ καρδιά τοῦ ἀνθρώπου νὰ πλημμυρισθῇ ἀπὸ μίαν αἰωνίαν ἀγάπην, ἐὰν συγκοινωνήσῃ μ' ἐκεῖνο πού, καθὼς γνωρίζει, αἰωνίως ἦτο καὶ αἰωνίως ὀφείλει νὰ εἶναι, ἀφοῦ τώρα πράγματι εἶναι. Πρὸς τούτοις μοῦ ἐφαίνετο ὅτι, ἐὰν αὕτη ἡ διδασκαλία ἦτο δυνατόν νὰ διατυπωθῇ μετὰ λόγους πού κάπως ν' ἀνταποκρίνονται εἰς τὰς φωτεινὰς ἐκείνας ἐκλάμψεις μετὰ τὰς ὁποίας μᾶς ἀποκαλύπτεται ἐνίοτε ἡ ἀλήθεια, εἰς πολλὰς σκοτεινὰς ὥρας καὶ εἰς τὰ δύσκολα μονοπάτια τοῦ ταξιδιοῦ μας θὰ μᾶς ἦτον ἄστρον πού δὲν θὰ μᾶς ἄφινε νὰ χάσωμεν τὸν δρόμον μας.

Εἰς αὐτὸν τὸν πόθον ἐνισχύθη τὴν τελευταίον

καὶ ἀπὸ τὸ κήρυγμα πού ἤκουσα εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Ὁ ἱεροκήρυξ, ἄνθρωπος μετὰ πολλὴν ὑπόληψιν διὰ τὰς ὁρθοδόξους ἀρχάς του, ἀνέπτυξε τὸ δόγμα τῆς δευτέρας παρουσίας, ὅπως τώρα τὸ παραδέχονται. Παραδέχεται δηλαδὴ ὅτι ἡ κρίσις δὲν γίνεται εἰς τὸν κόσμον τούτον, ὅτι ἐδῶ εὐτυχοῦν οἱ ἄθιοι, ὅτι οἱ ἀγαθοὶ εἶναι δυστυχεῖς, καὶ μετὰ τὰς γραφὰς καθὼς καὶ μετὰ λογικὰ ἐπιχειρήματα ἐπροσπάθησε ν' ἀποδείξῃ, ὅτι τὴν ἀνήκουσαν μερίδα τῆς δικαίας ἀνταμοιβῆς θὰ λάβῃ ὁ καθείς εἰς τὴν μέλλουσαν ζωὴν. Τὸ ἀκροατήριον δὲν ἐφάνη σκανδαλιζόμενον ἀπὸ τὸ εἶδος αὐτὸ τῆς διδασκαλίας, ἐπειδὴ, καθὼς ἀντελήφθη, μετὰ τὸ πέρας τῆς λειτουργίας οἱ ἀνθρωποὶ ἀνέχωσαν εἰς τὰ ἴδια χωρὶς νὰ κάμουν καμίαν παρατήρησιν διὰ τὸ κήρυγμα.

Ἐν τούτοις ποίαν σημασίαν εἶχεν αὐτὸ τὸ κήρυγμα; Τί ἤθελε νὰ εἰπῇ ὁ ἱεροκήρυξ μετὰ τὸ πού οἱ καλοὶ εἶναι δυστυχεῖς εἰς αὐτὴν τὴν ζωὴν; Μὴν ἐννοῦσε τάχα ὅτι οἱ ἀνευ ἀρχῶν ἀνθρωποὶ κατέχουν σπίτια καὶ κτήματα, θέσεις καὶ τιμὰς, κρασί, ἄλογα, φορέματα καὶ πλοῦτον, ἐν ᾧ οἱ ἐνάρετοι εἶναι πτωχοὶ καὶ περιφρονημένοι καὶ ὅτι ἀργότερα πρέπει νὰ δοθῇ καὶ εἰς τοὺς τελευταίους τούτους κάποιο ἀντιστάθμισμα, διὰ νὰ ἔχουν καὶ αὐτοὶ τὰς ἰδίας ἀπολαύσεις — χρεώγραφα καὶ τραπεζικὰ γραμμάτια, κυνήγι καὶ καμπανίτην; Τοιούτου εἶδους πρέπει νὰ φαντασθῶμεν αὐτὴν τὴν ἀντιστάθμισιν, εἰ δὲ μή, ποίαν ἄλλην; Ἡ μήπως πρέπει νὰ φαντασθῶμεν ὅτι θὰ ἔχουν τὴν ἄδειαν νὰ προσεύχωνται καὶ νὰ ψάλλουν; Ν' ἀγαποῦν καὶ νὰ μὴ διακονεῦν;

— Ὅσον δι' αὐτὸ καὶ τώρα ἡμποροῦν νὰ τὸ κάμουν. Ἡ γνώμη τῶν ὁπαδῶν τῆς διδασκαλίας ταύτης προφανῶς εἶναι ἡ ἀκόλουθος: «Καὶ ἡμεῖς πρέπει νὰ ἔχωμεν ἔτσι καλὰς ἡμέρας, ὅπως τὰς ἔχουν τώρα οἱ ἁμαρτωλοί», ἢ διὰ νὰ τὸ εἰπῶ καθαρώτερα: «ἁμαρτάνετε τώρα σεῖς, ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς ἀργὰ ἢ γρήγορα θ' ἁμαρτήσωμεν» ἐὰν ἡμπορούσαμεν, θὰ ἡμαρτάνομεν ἀπὸ τώρα, ἀλλ' ἀφοῦ δὲν ἔχομεν τὴν, θὰ περιμένωμεν ἕως αὐρίου νὰ ἔλθῃ καὶ ἡ σειρὰ μας».

Ὁ παραλογισμὸς αὐτὸς προέρχεται ἀπὸ τὴν σφαλερὰν ἀντίληψιν, ὅτι οἱ κακοὶ εἶναι εὐτυχεῖς, ὅτι τώρα δὲν ὑπάρχει ἐδῶ καμία δικαιοσύνη. Ἡ τυφλότης τοῦ ἱεροκήρυκος συνίστατο εἰς τὸ ὅτι παρεδέχετο τὴν ἀγοραίαν ἐκτίμησιν περὶ τοῦ τί ἀποτελεῖ τὴν ἀνδρικὴν εὐδοκίμησιν, ἀντὶ νὰ προέλθῃ θαρραλέως εἰς τὸ μέσον τῶν ἀνθρώπων καὶ νὰ τοὺς ὁμιλήσῃ τὴν γλῶσσαν τῆς ἀληθείας καὶ νὰ κηρύξῃ τὴν παρουσίαν τῆς ψυχῆς, τὴν παντοδυναμίαν τῆς θελήσεως καὶ νὰ ἐπανορθώσῃ τοιοῦτοτρόπως τὸ ἀληθινὸν μέτρον τοῦ κακοῦ, τῆς ἀληθείας καὶ τοῦ ψεύδους.

Παρόμοιον καὶ ποταπὸν τόνον εὗρίσκω καὶ εἰς τὰς συνήθεις θρησκευτικὰς πράξεις, καὶ τὰ ἴδια φρονήματα γίνονται παραδεκτὰ καὶ ἀπὸ τοὺς πεπαιδευμένους, ὅσας τύχῃ νὰ πραγματευθοῦν συγγενῇ ζητήματα. Εἶμαι τῆς γνώμης ὅτι ἡ δημόδης μας θεολογία μόνον κατὰ τὴν ἑξωτερικὴν διακόσμησιν, ὅχι ὅμως καὶ κατὰ τὴν οὐσίαν ὑπερτερεῖ τὴν δεισιδαιμονίαν, τὴν ὁποίαν ἀπεσκοράκισε. Ἀλλὰ οἱ ἀνθρωποὶ εἶναι καλλίτεροι ἀπὸ τὴν θεολογίαν των. Τοὺς διαψεύδει ἡ καθημερινὴ ζωὴ των. Κάθε ψυχὴ πού εἰς τὰς πράξεις τῆς τείνει ὑψηλότερα, δὲν ἀκολουθεῖ αὐτὴν τὴν διδασκαλίαν, ἐνίοτε δὲ καὶ ὅλοι οἱ ἀνθρωποὶ αἰσθάνονται ὅτι εἶναι ψεύτικη, ἀλλὰ δὲν ἡμποροῦν νὰ τὸ ἀποδείξουν. Διότι οἱ ἀνθρωποὶ καὶ οἱ ἴδιοι δὲν ἔξουσιν πόσιν σοφίαν ἔχουν. Ὅσα ἀκούουν εἰς τὰ σχολεῖα καὶ ἀπὸ τὸν ἄμβωνα χωρὶς νὰ κάμουν καμίαν ἀντίρρησην, ἐὰν ἐλέγοντο εἰς τὴν ὁμίλιαν, ἴσως θὰ τὰ ἤκουον μετὰ σιωπηλὴν ἀμφιβολίαν. Ἐὰν εἰς μίαν μεγάλην συναναστροφὴν ἀρχίσῃ κανεὶς νὰ ὁμιλῇ καὶ ν' ἀποφαίνεται θεωρητικῶς περὶ τῆς προνοίας καὶ τῶν θείων νόμων, θὰ τοῦ ἀποκριθῇ μία σιωπὴ, ἡ ὁποία εἰς τὸν παρατηρητὴν δεικνύει ἀρκετὰ καθαρά τὴν δυσφορίαν τῶν ἀκροατῶν, συγχρόνως ὅμως καὶ τὴν ἀνικανότητά των νὰ δώσουν αὐτοὶ μίαν ἰδικὴν τὴν ἐρμηνείαν.

Εἰς αὐτὸ τὸ κεφάλαιον καθὼς καὶ εἰς τὸ ἀκόλουθον θὰ προσπαθῶ νὰ ὑποδείξω μερικὰ γεγονότα πού δεικνύουν τὸν δρόμον πού ἀκολουθεῖ ὁ νόμος τῆς ἀντισταθμίσεως καὶ θὰ ἤμουν εὐτυχής, ἐὰν κατορθώσω μετὰ ἀρκετὴν ἐπιτυχίαν νὰ σύρω τὸ πλέον μικρὸν τόξον τοῦ κύκλου τούτου.

Πόλῳσιν ἡ ἐνέργειαν καὶ ἀντενέργειαν ἀπαν-

τῶμεν εἰς κάθε πολλοστημόριον τῆς φύσεως, εἰς τὸ σκότος καὶ εἰς τὸ φῶς, εἰς τὴν θερμότητα καὶ εἰς τὸ ψῦχος, εἰς τὴν ἄμπωτιν καὶ εἰς τὴν παλίρροϊαν, εἰς τὸ ἄρρεν καὶ εἰς τὸ θῆλυ, εἰς τὴν εἰσπνοὴν καὶ εἰς τὴν ἐκπνοὴν τῶν φυτῶν καὶ τῶν ζώων, εἰς τὴν ἰσορροπίαν τοῦ ποσοῦ καὶ τοῦ ποιοῦ, εἰς τὰ ὑγρά τοῦ ζωικοῦ σώματος, εἰς τὴν συστολὴν καὶ εἰς τὴν διαστολὴν τῆς καρδίας, εἰς τὴν κυματοειδῆ κίνησιν τῶν ὕδρων καὶ τοῦ ἡχου, εἰς τὴν φυγόκεντρον καὶ κεντρομόλον δύναμιν, εἰς τὸν ἡλεκτρισμὸν, τὸν γαλβανισμὸν καὶ εἰς τὴν χημικὴν συγγένειαν. Δόσε εἰς τὸ ἄκρον μίαν βελόνης μαγνητισμὸν, καὶ εἰς τὸ ἄλλο ἄκρον θὰ εὐρεθῇ ὁ ἀντίθετος μαγνητισμὸς. Ἐκεῖ πού ἔλκει ὁ νότος, ὁ βορρᾶς ἀπωθεῖ διὰ νὰ κενώσῃ ἐδῶ, χρεωστεῖς ἐκεῖ νὰ πιέσῃς. Ἐνας ἀναπόφευκτος δυαδισμὸς βασιλεύει εἰς ὅλην τὴν φύσιν, οὕτως ὥστε κάθε πρᾶγμα νὰ εἶναι μόνον μισὸ καὶ πρὸς συμπλήρωσίν του ν' ἀπαιτῇ ἐν ἄλλῳ, ὥς τὸ πνεῦμα τὴν ὕλην, ὁ ἄνδρας τὴν γυναῖκα, τὸ ἄρτιον τὸ περιττόν, τὸ ὑποκειμενικὸν τὸ ἀντικειμενικόν, τὸ μέσα τὸ ἔξω, τὸ ἄνω τὸ κάτω, ἡ κίνησις τὴν ἡρεμίαν, τὸ ναι τὸ ὄχι.

Ὅπως λοιπὸν ὁ κόσμος εἶναι δυαδικός, ἔτσι χρεωστεῖ καὶ τὸ κάθε μέρος του νὰ εἶναι καὶ αὐτὸ δυαδικόν. Εἰς κάθε παραμικρὸν μόριον ἀναπαριστάνεται ὁλόκληρον τὸ σύστημα τῶν πραγμάτων. Εἰς κάθε μίαν βελόνην τῆς πεύκης, εἰς κάθε κόκκον σίτου, εἰς κάθε ξεχωριστὸν πλάσμα τοῦ ζωικοῦ γένους εἶναι κάτι πού ὁμοιάζει μετὰ τὴν ἄμπωτιν καὶ τὴν παλίρροϊαν τῆς θαλάσσης, μετὰ τὴν νύκτα καὶ μετὰ τὴν ἡμέραν, μετὰ τὸν ἄνδρα καὶ τὴν γυναῖκα. Ἡ ἀντενέργεια, πού εἰς τὰ στοιχεῖα εἶναι τὸσον τεραστία, ἐπαναλαμβάνεται καὶ εἰς τὸν ἐλάχιστον αὐτὸν ἐδῶ χώρον. Εἰς τὸ ζωικὸν βασίλειον π. χ. ὁ φυσιολόγος παρατήρησεν ὅτι καμία προτίμησις δὲν ὑπάρχει εἰς τὰ πλάσματα καὶ ὅτι μία ἀντιστάθμις κρατεῖ εἰς ἰσορροπίαν κάθε πλεονέκτημα καὶ κάθε ἔλλειψιν.

Τὸ περίσσευμα πού δίδεται ἀπὸ τὸ ἐν μέρος πληροῦνται μετὰ περιορισμὸν ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος τοῦ ἰδίου πλάσματος. Ἐὰν ἡ κεφαλὴ καὶ λαιμὸς ἀναπτυχθοῦν περισσότερον, τὰ μέλη καὶ ὁ κορμὸς θὰ ὑποστοῦν ἀνάλογον βράχυνσιν.

Δεύτερον παράδειγμα εἶναι ἡ θεωρία τῶν μηχανικῶν δυνάμεων. Ἐκεῖνο πού κερδίζομεν εἰς δύναμιν, χάνομεν εἰς καιρὸν καὶ τὰνάπαλιν. Τρίτον παράδειγμα εἶναι αἱ περιοδικαὶ ἢ ἰσορροποὶ παρεκκλίσεις τῶν πλανητῶν. Τέταρτον παράδειγμα εἶναι αἱ ἐπιρροαὶ τοῦ κλίματος καὶ τοῦ ἐδάφους εἰς τὴν πολιτικὴν ἱστορίαν. Τὸ ψυχρὸν κλίμα δυναμόνει. Τὸ ἄγονον ἔδαφος τῆς γῆς δὲν παράγει πυρετούς, κροκοδείλους, τίγρεις ἢ σκορπιούς.

Εἰς τὸν ἴδιον δυαδισμὸν ὑπόκειται ἡ φύσις καὶ ἡ κατάστασις τῶν ἀνθρώπων. Κάθε περίσσευμα ἐπιφέρει ἔλλειψιν, κάθε ἔλλειψις περίσ-

σειαν. Κάθε γλυκὺ ἔχει τὸ πικρὸν του, κάθε κακὸν ἔχει τὸ καλὸν του. Κάθε κατάχρησις μιᾶς ιδιότητος ποὺ μᾶς παρέχει εὐχαρίστησιν, θὰ ὑποστή ἴσιν τιμωρίαν καὶ μετάνοιαν, διότι μία τοιαύτη, ὅποιαδήποτε ιδιότης, ἐὰν δὲν θέλῃ νὰ καταστραφῇ ὁλοτελῶς, χρεωστῇ νὰ τηρήσῃ πάντοτε τὸ ὀρθὸν μέτρον εἰς τὴν χρῆσιν της. Διὰ κάθε κόκκον πνεύματος ὑπάρχει ἐκεῖ κοντὰ καὶ εἰς κόκκος μωρίας. Διὰ κάθε πρᾶγμα ποὺ ἐστερήθῃς, ἔχεις κερδίσει κατὶ καὶ διὰ κάθε πρᾶγμα ποὺ ἐκέρδισες, θὰ χάσῃς κατὶ. Ὅταν ὁ πλοῦτος αὐξάνῃ, πολλαπλασιάζονται ἐκεῖνοι ποὺ τὸν μεταχειρίζονται. Ὅταν ὁ συλλέκτης μαζεύῃ πάρα πολλά, ἡ φύσις ἀφαιρεῖ ἀπὸ τὸν ἀνθρώπον ἐκεῖνο ποὺ σωρεύει εἰς τὸ κιβώτιόν του· ἐπιτρέπει ν' αὐξηθῇ ἡ ιδιοκτησία, ἀλλὰ φονεύει τὸν ιδιοκτήτην. Ἡ φύσις ἐχθρεύεται τὰ μονοπώλια καὶ τὰς ἐξαιρέσεις. Μὲ ὅσιν γρηγοράδα τὰ ὑψηλὰ κύματα τῆς θαλάσσης σπεύδουν πάντοτε νὰ ἰσοπεδωθοῦν, μὲ τὴν ἴδιαν γρηγοράδα τείνουν νὰ ἐξισωθοῦν καὶ αἱ ἀνωμαλίες τῆς καταστάσεως. Ὑπάρχει πάντοτε κάποιο ἰσοπεδωτικὸν στοιχεῖον ποὺ τὸν ὑψηλόφροντα, τὸν ἀλαζόνα, τὸν δυνατόν, τὸν πλούσιον, τὸν εὐνοούμενον τῆς τύχης, τὸν θέτει κατὰ βάθος εἰς τὸ ἴδιον ἐπίπεδον μὲ ὅλους τοὺς ἄλλους. Παρουσιάζεται κανεὶς μὲ ὑπερβολικὴν δύναμιν καὶ ὁρμὴν διὰ τὴν κοινωνίαν καὶ εἶναι φύσει καὶ θέσει ἀνοικονόμος πολίτης, — ἐπικίνδυνος μαχαιρᾶς μὲ πειρατικὰς διαθέσεις; — Ἡ φύσις φροντίζει νὰ τοῦ στείλῃ ἕνα κοπάδι τέκνα, υἱοὺς καὶ θυγατέρας, μὲ κόκκινα μάγουλα, τὰ ὅποια προοδεύουν εἰς τὰ μαθήματά των καὶ ἡ ἀγάπη καὶ ἡ φροντίς δι' αὐτὰ ἐξαλείφουν τὰς πτυχὰς τοῦ ἀπειρητοῦ προσώπου του. Ἔτσι ἡ φύσις κατορθώνει ὥστε νὰ ταξιθεύῃ ὁ γρανίτης καὶ ὁ σχιστόλιθος, ὁ ἀγριόχοιρος νὰ γίνεται ἀρνὶ καὶ νὰ διατηρῇ τὴν ἰσορροπίαν.

Ὁ δουλοπάροικος νομίζει ὅτι ἐξουσία καὶ ὑπουργημα θὰ εἶναι βέβαια ὡραία πράγματα. Ἀλλὰ ὁ πρόεδρος ἀκριβὰ ἐπλήρωσε τὸν λευκὸν οἶκον του. Τὸν ἐπλήρωσε συνήθως μὲ ὅλην του τὴν ἡσυχίαν καὶ μὲ τὰς καλλιτέρας τοῦ ἀνδρὶκᾶς ιδιότητας. Διὰ νὰ ὑποκρίνεται εἰς τὸν κόσμον τὸ σπουδαῖον αὐτοῦ πρόσωπον, ἀνέχεται νὰ καταπίνῃ κονιορτὸν πρὸ τῶν πραγματικῶν κυρίων, ποὺ στέκονται ὀρθοὶ ὀπίσω ἀπὸ τὸν θρόνον του. Ἐπιθυμοῦν πάλιν οἱ ἄνθρωποι τὸ πραγματικώτερον καὶ σταθερώτερον μεγαλεῖον τοῦ πνεύματος; Ἀλλὰ καὶ αὐτὸ δὲν εἶναι χωρὶς βάρη. Ὅποιος εἶναι μεγάλος μὲ τὴν δύναμιν τῆς θελήσεως ἢ τοῦ πνεύματος καὶ εἶναι ἀνώτερος ἀπὸ πολλοὺς ἄλλους, φέρει καὶ αὐτὸς τὴν εὐθύνην τῆς ὑψηλῆς αὐτῆς θέσεως. Μὲ κάθε εἴσοδον τοῦ φωτὸς ἔρχεται νέος κίνδυνος. Ἐχει φῶς; χρεωστῇ νὰ τὸ μαρτυρήσῃ καὶ μὲ τὴν ἀκατάπαυστον πίστιν του εἰς τὰς νέας ἀποκαλύψεις

τῆς ψυχῆς νὰ προηγήται πάντοτε εἰς τὴν συμπάθειαν ἐκείνην ποὺ τοῦ παρέχει τόσῳ βαθεῖαν ἱκανοποίησιν. Χρεωστῇ νὰ μισήσῃ μητέρα καὶ πατέρα, γυναῖκα καὶ τέκνα. Ἐχει πᾶν ὅ,τι ὁ κόσμος ἀγαπᾷ καὶ θαυμάζει καὶ ποθεῖ; — αὐτὸς χρεωστῇ νὰ περιφρονήσῃ αὐτὸν τὸν θαυμασμόν τοῦ κόσμου, νὰ τὸν προσβάλλῃ μὲ τὴν ἐμμονήν του εἰς τὴν ἰδικήν του ἀλήθειαν καὶ νὰ γίνῃ περίγελως καὶ ἀντικείμενον χλεύης.

Αὐτὸς ὁ νόμος χαράττει τοὺς νόμους τῶν πόλεων καὶ τῶν ἐθνῶν. Εἶναι μάταιον νὰ ἐπινοήσῃ κανεὶς σχέδια ἐναντίον του καὶ νὰ συνάψῃ συμμαχίας κατ' αὐτοῦ. Τὰ πράγματα δὲν ἀνέχονται νὰ κυβερνῶνται κακῶς διὰ πολλὴν καιρὸν. *Res poluit diu male administrari.* — Ὅσον καὶ ἂν δὲν φαίνεται εἰς τὸ μέσον καμία ἀναστολή ἐνὸς νέου κακοῦ, ἡ παῦσις τοῦ ἐφθασε καὶ θὰ γίνῃ ὁρατὴ.

Ἐὰν ἡ κυβερνήσις εἶναι ἀπάνθρωπος, ἡ ζωὴ τοῦ μονάρχου δὲν εἶναι ἀσφαλής. Ἐὰν ἡ φορολογία καταντήσῃ πολὺ ἐπαχθῆς, οἱ φόροι δὲν ἀποφέρουν τίποτε. Ἐὰν ὁ ποινικὸς νόμος εἶναι αἰμοχαρής, οἱ ἐνορκιοὶ θ' ἀθωώνουν τὸν ἐνοχόν. Ἐὰν πάλιν ὁ νόμος εἶναι πολὺ ἐπιεικής, τίποτε ἄλλο δὲν προσαπατεῖται διὰ νὰ φυτρώσῃ ἡ ἐκδίκησις τοῦ αἵματος. Ἐὰν ἡ κυβερνήσις εἶναι τρομοκρατικὴ δημοκρατία, ἡ ἀντίστασις θὰ προέλθῃ ἀπὸ τὴν ὑπερβολικὴν καὶ ἐνεργὸν ἐπέμβασιν τοῦ πολίτου καὶ ἡ ζωὴ θὰ γίνῃ ἐρημιον βιαίων παθῶν. Ἡ ἀληθινὴ ζωὴ καὶ ἡ ἱκανοποίησις τοῦ ἀνθρώπου φαίνεται ν' ἀποστρέφεται καὶ τὴν ὑπερβολικὴν σκληρότητα καὶ τὴν παράλογον ἐπιείκειαν καὶ, χωρὶς νὰ φροντίζουν δι' αὐτάς, νὰ συμμορφώνεται μὲ ὅλας τὰς ποικιλίας τῶν περιστάσεων. Ὑπ' ὅλας τὰς κυβερνήσεις ἡ ἐπιρροὴ τοῦ χαρακτῆρος μένει ἡ αὐτή, — σχεδὸν ἡ ἴδια εἰς τὴν Τουρκίαν καθὼς καὶ εἰς τὴν Ἀγγλίαν. Ὑπὸ τοὺς παναρχαίους δεσπότης τῆς Αἰγύπτου, κατὰ τὴν εἰλικρινῆ ὁμολογίαν τῆς ἱστορίας, οἱ ἄνθρωποι ὑπῆρξαν τόσον ἐλεύθεροι ὅσον ἦτο δυνατόν νὰ τοὺς κάμῃ ὁ τότε πολιτισμός.

Αὐτὰ τὰ φαινόμενα μαρτυροῦν ὅτι τὸ σύμπαν παριστάνεται εἰς τὸ καθὲν ἀπὸ τὰ μικρότατά του μόρια. Κάθε πρᾶγμα ἐν τῇ φύσει περιέχει ὅλας τὰς δυνάμεις τῆς φύσεως. Τὸ πᾶν ἐγένεν ἀπὸ μίαν κρυμμένην οὐσίαν δι' αὐτὸ καὶ ὁ φυσιοδίφης κάτω ἀπὸ κάθε μεταμόρφωσιν βλέπει ἐν ἀρχέτυπον, καὶ ἐν ἄλλογον τὸ θεωρεῖ ὡς τρέχοντα ἄνθρωπον, ἕνα ψάρι ὡς κολυμβῶντα ἄνθρωπον, τὸ πτηνὸν ὡς πετιῶντα ἄνθρωπον καὶ τὸ δένδρον ὡς ῥιζωμένον ἄνθρωπον. Κάθε νέος τύπος ἐπαναλαμβάνει ὅχι μόνον τὸν θεμελιώδη χαρακτῆρα τοῦ ἀρχέτυπου, ἀλλὰ μέρος πρὸς μέρος ὅλας τὰς λεπτομερείας, ὅλους τοὺς σκοπούς, προόδους, ἐμπόδια, δυνάμεις καὶ ὁλόκληρον τὸ σύστημα καθενὸς ἄλλου τύπου. Κάθε ἐνασχόλησις ἐμπόριον, τέχνη, ἐργασία εἶναι ἐπιτομὴ τοῦ κό-

σμου καὶ διατελεῖ εἰς ἀμοιβαίαν σχέσιν μὲ κάθε τι ἄλλο. Τὸ κάθε τι εἶναι πλήρες καὶ τέλειον σύμβολον τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς, τοῦ καλοῦ της καὶ τοῦ κακοῦ της, τῶν δοκιμασιῶν της, τῶν ἐχθρῶν της, τῆς πορείας της καὶ τοῦ τέλους της. Καὶ τὸ κάθε τι χρεωστῇ νὰ περιλαμβάνῃ κάπως μέσα του ὁλόκληρον τὸν ἄνθρωπον καὶ νὰ ὑποδηλῇ ὅλας του τὰς περιπετείας.

Ὁ κόσμος στρογγυλόνεται εἰς μίαν σταγόνα δροσιάς. Τὸ μικροσκόπιον δὲν ἤμπορεῖ νὰ εὔρῃ τὸ ἐγγυματικὸν ζωῦφιον ποὺ μποροῦσε νὰ εἶναι ἀτελέστερον, ἐπειδὴ εἶναι μικρόν. Μάτια, αὐτιά, γεῦσις, ὄσφρησις, κίνησις, ἀντίστασις, πείνα καὶ ὄργανα γεννητικὰ, ποὺ μᾶς συνδέουν μὲ τὴν αἰωνιότητα, — ὅλα εὗρισκουν τόπον εἰς τὸ μικρὸν αὐτὸ πλάσμα. Ἔτσι καὶ εἰς κάθε πρᾶξιν θέτομεν καὶ ἡμεῖς τὴν ζωὴν μας. Διὰ νὰ ἐννοήσωμεν ἀληθινὰ τὸ πανταχόθεν παρὼν, πρέπει νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι ὁ Θεὸς με ὅλας του τὰς δυνάμεις ἐμφανίζεται εἰς κάθε φῦκος καὶ εἰς κάθε ἱστὸν ἀράχνης. Ἡ ὅλη ἀξία τοῦ σύμπαντος κεῖται εἰς κάθε μόριον. Ἐὰν ὑπάρχῃ ἀγαθόν, ὑπάρχει ἐπίσης καὶ κακόν, ἐὰν ὑπάρχῃ ἔλξις, θὰ ὑπάρχῃ καὶ ὥσις καὶ ἐὰν ὑπάρχῃ δύναμις θὰ ὑπάρχῃ καὶ περιορισμός.

Τὸ σύμπαν ἄρα εἶναι ζωντανόν. Ὅλα τὰ πράγματα εἶναι ἡθικά. Ἡ ψυχὴ ἐκείνη ποὺ μέσα μας εἶναι αἴσθημα, ἔξω ἀπὸ ἡμᾶς εἶναι νόμος. Αἰσθανόμεθα τὴν παρόρμησιν τῆς ἐκεί ἔξω εἰς τὴν ἱστορίαν μποροῦμεν νὰ ἴδωμεν τὴν μοιραίαν της δύναμιν. «Εἶναι εἰς τὸν κόσμον καὶ ὁ κόσμος ἐγίνε δι' αὐτῆς». Ἡ δικαιοσύνη δὲν ἀναβάλλεται. Μία πλήρης εὐθυδικία ἀποκαθιστᾷ τὴν ἰσορροπίαν της εἰς ὅλα τὰ ἐδάφη τῆς ζωῆς. «Οἱ κύβοι Διὸς αἰεὶ εὐ πίπτουσιν». Ὁ κόσμος ὁμοιάζει πῖνακα πολλαπλασιασμοῦ ἢ μαθηματικὴν ἐξίσωσιν, ἡ ὅποια ὅπως καὶ ἂν τὴν στρέψῃς ἐξίσωνεται, καὶ ὅποιοιδήποτε ἀριθμὸν καὶ ἂν πάρῃς, πάντοτε θὰ σοῦ ἀποδώσῃ τὴν ἀκριβῆ τῆς ἀξίαν. Κάθε μυστικὸν φανερόνεται, κάθε ἐγκλημα τιμωρεῖται, κάθε ἀρετὴ ἀμείβεται, κάθε ἀδικία αἵρεται, μὲ σιωπὴν καὶ μὲ βεβαιότητα. Ἐκεῖνο ποὺ λέγομεν ἀνταπόδοσιν, εἶναι ἡ παγκόσμιος ἀνάγκη, νὰ ἐμφανίζεται τὸ ὅλον ὅπου-δήποτε ἐμφανισθῇ τὸ μέρος. Ὅταν βλέπῃς καπνόν, πρέπει νὰ εἶναι ἐκεῖ πλησίον καὶ φωτιά. Ὅταν βλέπῃς μίαν χεῖρα ἢ ἐν μέλος, ἤξεύρεις ὅτι ὀπισθεν αὐτῶν εἶναι ὁ κορμὸς εἰς τὸν ὁποῖον ἀνήκουν.

Κάθε πρᾶξις ἀνταποδίδεται ἢ, μὲ ἄλλους λόγους, ἀποπληρόνεται κατὰ διπλοῦν τρόπον. Πρῶτον εἰς τὰ πράγματα ἢ εἰς τὴν κρυμμένην πραγματικότητα καὶ δεύτερον εἰς τὰς περιστάσεις ἢ εἰς τὴν ὁρατὴν φύσιν. Τὰς περιστάσεις οἱ ἄνθρωποι καλοῦν ἀνταπόδοσιν. Ἡ ἀρχικὴ ἀνταπόδοσις ὑπάρχει εἰς τὰ πράγματα καὶ βλέπεται ἀπὸ τὴν ψυχὴν. Τὴν ἀνταπόδοσιν εἰς τὰς περι-

στάσεις τὴν βλέπει τὸ λογικόν· αὐτὴ εἶναι ἀχώριστος ἀπὸ τὰ πράγματα, ἀλλ' ἐκτείνεται πολ- λάκις εἰς πολλὴν καιρὸν καὶ γίνεται καταφανὴς μόλις μετὰ παρέλκεσιν πολλῶν ἐτῶν. Ἡ ἰδιαιτέρα τιμωρία μπορεῖ ν' ἀκολουθήσῃ τὸ ἀδίκημα πολὺ ἄργά, θὰ τὸ ἀκολουθήσῃ ὁμως, ἐπειδὴ ἀναποσπάστως το συνδεύει. Ἀπὸ τὸν ἴδιον κορμὸν φυτρώνει τὸ ἐγκλημα καὶ ἡ τιμωρία. Ἡ τιμωρία εἶναι καρπὸς ποὺ ἀνέλπιστα ὠριμάζει μέσα εἰς τὴν ἀνθησιν τῆς ἡδονῆς ἢ ὅποια τὸν ἐκρυπτε. Αἰτία καὶ ἀποτέλεσμα, μέσον καὶ σκοπός, σπόρος καὶ καρπὸς δὲν ἤμπορουν νὰ χωρισθοῦν, διότι τὸ ἀποτέλεσμα ἀνθίζει μέσα εἰς τὴν αἰτίαν, ὁ σκοπὸς ὑπάρχει ἤδη εἰς τὸ μέσον καὶ ὁ καρπὸς εἰς τὸν σπόρον.

Ἐκεῖ λοιπὸν ποὺ ὁ κόσμος θέλει νὰ εἶναι ἐν σύνολον καὶ ἀρνεῖται νὰ διχασθῇ, ἡμεῖς προσπαθοῦμεν νὰ ἐνεργοῦμεν κατὰ μέρος, νὰ χωρίζωμεν, νὰ ἰδιοποιούμεθα π. χ. διὰ νὰ ἱκανοποιήσωμεν τὰς αἰσθήσεις χωρίζομεν τὴν ὕλικὴν ἡδονὴν ἀπὸ ἐκεῖνο ποὺ χρειάζεται ὁ χαρακτήρ. Ἡ νοημοσύνη τοῦ ἀνθρώπου ἦτο πάντοτε ἀφωσιωμένη εἰς τὴν λύσιν ἐνὸς προβλήματος, — δηλαδὴ πῶς πρέπει τὸ ὕλικὸς γλυκὺ, τὸ ὕλικὸς δυνατόν, τὸ ὕλικὸς λαμπρὸν κτλ. νὰ χωρισθῇ ἀπὸ τὸ ἡθικὸς γλυκὺ, τὸ ἡθικὸς βαθύ, τὸ ἡθικὸς ὡραῖον, νὰ γίνῃ δηλαδὴ πάλιν μία ἀπόπειρα, πῶς αὐτὴ ἡ ἀνωτάτη ἐπιφάνεια ν' ἀφαιρεθῇ μὲ τόσῃν λεπτότητι, ὥστε νὰ μὴ ἔχῃ καμίαν βᾶσιν, — μὲ ἄλλους λόγους ν' ἀποκτήσωμεν ἐν ἄκρον χωρὶς τὸ ἄλλο ἄκρον. Ἡ ψυχὴ λέγει: «Φάγε» καὶ τὸ σῶμα ζητεῖ αὐτὸ νὰ εὐφρανθῇ. Ἡ ψυχὴ λέγει: «ὁ ἄνδρας καὶ ἡ γυναῖκα πρέπει νὰ εἶναι ἐν σῶμα καὶ ἐν πνεύμα» καὶ τὸ σῶμα ζητεῖ νὰ ἐνώσῃ μόνον τὴν σάρκα. Ἡ ψυχὴ λέγει: «Κυρίευσεν τὸν κόσμον χάριν τῆς ἀρετῆς», καὶ τὸ σῶμα θέλει νὰ ἐξουσιάζῃ τὰ πράγματα πρὸς ἰδιοτελεῖς σκοπούς.

Ἡ ψυχὴ τείνει μὲ ὅλα τὰ δυνατὰ της νὰ ζῇ καὶ νὰ ἐνεργῇ δι' ὅλων τῶν πραγμάτων. Ἐπεθύμει νὰ εἶναι ἡ μόνη πραγματικότης. Ὅλα τὰ πράγματα εἰς αὐτὴν πρέπει νὰ προστεθοῦν, — ἐξουσία, ἀπόλαυσις, γνῶσις, κάλλος. Ὁ κάθε ἄνθρωπος προσπαθεῖ νὰ εἶναι κάποιος, νὰ θεωρεῖται κατὶ, νὰ σωρεύῃ καὶ νὰ σφετερίζεται πλοῦτον καὶ ἀγαθὰ καὶ ἰδιαιτέρως νὰ ἱππεύῃ διὰ νὰ ἱππεύῃ, νὰ ἐνδύεται διὰ νὰ εἶναι ἐνδυμένος, νὰ τρώγῃ διὰ νὰ τρώγῃ καὶ νὰ κυριαρχῇ διὰ νὰ τὸν βλέπουν. Οἱ ἄνθρωποι θέλουν νὰ εἶναι μεγάλοι, ἐπιδιώκουν θέσεις, πλοῦτον, δύναμιν καὶ δόξαν. Πιστεύουν ὅτι, ὄντες μεγάλοι, κατέχουν καὶ μίαν ὅσιν τῆς φύσεως — τὴν γλυκειάν, χωρὶς τὴν ἄλλην ὅσιν, τὴν πικράν.

Εἰς αὐτὸν τὸν διχασμὸν καὶ χωρισμὸν ἀντιτάσσεται μία ἐπίμονος ἀντενέργεια. Πρέπει νὰ ὁμολογηθῇ ὅτι κανεὶς ἕως τὴν σήμερον δὲν ἔσχεν ἀκόμη τὴν παραμικρὰν ἐπιτυχίαν εἰς τὰ

σχέδιά του. "Όσον και αν χωρίζονται τα νερά, πάλιν συνενώνονται όπισω από τὸ χέρι πού τὰ χωρίζει. Ἡ ἡδονὴ χάνεται ἀπὸ τὰ εὐχάριστα πράγματα, ἡ ωφέλεια ἀπὸ τὰ ωφέλιμα, ἡ δύναμις ἀπὸ τὰ δυνατὰ μόλις δοκιμάσωμεν νὰ τ' ἀποχωρίσωμεν ἀπὸ τὸ σύνολον. Εἶναι ἀδύνατον νὰ διχοτομήσωμεν τὰ πράγματα καὶ νὰ πάρωμεν μόνον τὸ αἰσθητῶς ἀγαθὸν καθ' ἑαυτό, ἀπαράλλακτα ὅπως δὲν ἡμποροῦμεν ν' ἀποκτήσωμεν ἐν ἐσωτερικόν τὸ ὁποῖον νὰ μὴν ἔχῃ ἐξωτερικόν, ἢ φῶς τὸ ὁποῖον νὰ μὴν ἔχῃ σκιάν. «Καὶ μὲ τὸ ῥόπαλον ἂν ἐκδιώξῃς τὴν φύσιν, αὐτὴ πάλιν εἰς τὴν κτίσιν θὰ γυρίσῃ».

Ἡ ζωὴ εἶναι τυλιγμένη ἀπὸ ἀναποφεύκτους συνθήκας, τὰς ὁποίας οἱ μωροὶ θέλουν ν' ἀποφύγουν καὶ περὶ τῶν ὁποίων ὁ μὲν καὶ ὁ δὲ καυχᾶται μὲ οἴησιν ὅτι αὐτὸς δὲν τὰς γνωρίζει, ὅτι αὐταὶ δὲν τὸν ἐνδιαφέρουν καθόλου—ἡ οἴησις ὅμως αὐτὴ εἶναι εἰς τὰ χεῖλη του καὶ αἱ συνθήκαι εἶναι μέσα εἰς τὴν ψυχὴν του. Ἐκεῖ πού θαρρεῖ ὅτι τὰς ἀπέφυγεν εἰς τὴν μίαν μεριάν, αὐταὶ τὸν προσβάλλουν ἀπὸ μίαν ἄλλην, εὐγενεστέραν. Ἐὰν εἰς μίαν ὥρισμένην μορφήν καὶ κατὰ τὸ φαινόμενον μόνον τὰς ἀπέφυγε, τοῦτο συνέβη, ἐπειδὴ ἀντέστη εἰς τὴν ζωὴν του καὶ ἀπέφυγε τὸν ἴδιον ἐαυτόν του καὶ ἡ ἀνταπόδοσις ἰσοδυναμεῖ μὲ θάνατον. Εἶναι δὲ τόσον ἀξιοσημείωτος ἡ ἀποτυχία ὅλων τῶν ἀποπειρῶν, ὅπως ἐπιτευχθῇ αὐτὸς ὁ χωρισμὸς τοῦ ἀγαθοῦ ἀπὸ τὴν ὥρισμένην ἀξίαν του, ὥστε δὲν θὰ ἐγίνετο τὸ πείραμα—διότι τοιοῦτο πείραμα θὰ ἦτο τρέλλα, — ἐὰν δὲν συνηγόρει ἡ περίστασις ὅτι, ὅταν μέσα εἰς τὴν θέλησιν ἔχει ἀρχίσει ἡ ἀσθένεια τῆς ἀνταρσίας καὶ τοῦ σχίσματος, τὸ λογικὸν μολύνεται καὶ αὐτὸ ἀμέσως, οὕτως ὥστε ὁ ἄνθρωπος παύει πλέον νὰ διακρίνῃ τὸν Θεὸν εἰς κάθε πρᾶγμα, ἀλλὰ εἶναι ἱκανὸς νὰ βλέπῃ εἰς ἕν πρᾶγμα μόνον τὸ αἰσθητῶς ἐλκυστικόν καὶ νὰ μὴ βλέπῃ τὴν αἰσθητὴν βλάβην· βλέπει τὴν κεφαλὴν τῆς σειρήνος, ὅχι ὅμως καὶ τὴν οὐρὰν τοῦ τέρατος καὶ νομίζει ὅτι ἐκεῖνο πού ἐπιθυμεῖ νὰ ἔχῃ θὰ ἡδύνατο νὰ τὸ ἀποχωρίσῃ ἀπὸ ἐκεῖνο πού δὲν θέλει νὰ ἔχῃ. «Πῶς εἶσαι τόσον μυστηριώδης σὺ πού οἰκεῖς ἄφρωνος εἰς τὰ ὕψη, ὦ Θεέ, μόνη ὕψιστε, πού μ' ἔνα αἰώνιον νόμον τιμωρεῖς μὲ τύφλωσιν ἐκείνους οἱ ὁποῖοι ἔχουν ἀχαλινώτους ἐπιθυμίας!»

Ἡ ἀνθρωπίνη ψυχὴ λαμβάνει τὰ γεγονότα ταῦτα ὑπ' ὄψιν εἰς τὰς περιγραφὰς τῶν μύθων, τῆς ἱστορίας, τοῦ νόμου, τῶν παροιμιῶν, τῆς συνομιλίας. Ἀνεπαίσθητος εὐρίσκει φωνὴν εἰς τὴν φιλολογοῖαν. Ἔτσι οἱ Ἕλληνες ἀπεκάλεσαν τὸν Δία ὑπέρτατον νοῦν· ἐπειδὴ ὅμως ἔκπαλαι τοῦ εἶχαν ἀποδώσει καὶ πολλὰς ταπεινὰς πράξεις, ἀποκατέστησαν πάλιν ἀκουσίως δικαιοσύνην εἰς τὰ πράγματα, δεσμεύσαντες τὰς χεῖρας θεοῦ τόσον διεφθαρμένοι. Τὸν ἔφεραν εἰς τοι-

αὐτὴν θέσιν ὥστε μόνος του νὰ μὴν ἡμπορῇ νὰ κάμῃ τίποτε, ὅπως καὶ ὁ βασιλεὺς τῆς Ἀγγλίας. Ὁ Προμηθεὺς ξεύρει ἕνα μυστικὸν καὶ ὁ Ζεὺς χορεωστεῖ δι' αὐτὸ νὰ ἐνεργήσῃ ἡ Ἀθηνᾶ ἕνα ἄλλο. Δὲν μπορεῖ ὅμως νὰ μεταχειρισθῇ τὰς βροντὰς του, ἐπειδὴ ἡ Ἀθηνᾶ κρατεῖ τὰ κλειδιά: «ἀπὸ ὅλους τοὺς θεοὺς μόνον ἐγὼ ἡξεύρω πού εἶναι τὰ κλειδιά πού ἀνοίγουν τὸν ὑπόγειον» θόλον πού κοιμοῦνται αἱ βρονταὶ του».

Σαφὴς ὁμολογία τῆς ἐσωτερικῆς δυνάμεως τοῦ παντός καὶ τοῦ ἡθικοῦ τελικοῦ σκοποῦ του. Εἰς τὴν ἰδίαν ἡθικὴν καταλήγει καὶ ἡ ἰνδικὴ μυθολογία καὶ φαίνεται ἐντελῶς ἀδύνατον ὅτι θὰ ἐπενοεῖτο καὶ θὰ εὐρίσκε καποῖαν διάδοσιν ὁποιοσδήποτε μῦθος, ὁ ὁποῖος δὲν θὰ ἦτον ἡθικός. Ἡ Ἡὼς ἐξέχασε νὰ ζητήσῃ νεότητα διὰ τὸν ἔραστήν της καὶ ὁ Τιθωνός, ἂν καὶ ἀθάνατος, δὲν ἡμπόρεσε ν' ἀποφύγῃ τὸ γῆρας. Ὁ Ἀχιλλεὺς δὲν εἶναι ἐντελῶς ἄτρωτος, ἐπειδὴ τὰ στήγια νερά δὲν ἔβρεξαν τὴν πτέρναν ὀπόμεν τὸν ἐκράτει ἡ Θέτις. Ὁ Σίγφριδ τῆς γερμανικῆς μυθολογίας δὲν εἶναι ἀπολύτως ἀθάνατος, ἐπειδὴ εἰς τὴν ῥάχιν του ἔπεσεν ἕνα φύλλον, ἐκεῖ πού ἐλούετο εἰς τὸ αἷμα τοῦ δράκου, καὶ ἡ θέσις πού ἐσκέπασε εἶναι θνητή! Καὶ ἔτσι πρέπει νὰ εἶναι. Ἐνα ῥῆγμα, μία λεπτὴ σχισμὴ περνᾷ ὅλα τὰ πράγματα πού ἔκαμεν ὁ Θεός. Θαρρεῖς πού ἡ ἐκδικητικὴ αὐτὴ περίστασις χώνεται ἐκεῖ πού δὲν τὴν περιμένεις εἰς ὅλα τὰ πράγματα, καὶ εἰς αὐτὴν ἀκόμη τὴν ἀγρίαν ποιήσιν, εἰς τὴν ὁποίαν ἡ ἀνθρωπίνη φαντασία ἀπεπειράθη νὰ κάμῃ ἕν τολμηρὸν διάβημα καὶ ν' ἀποτινάξῃ τοὺς παλαιοὺς νόμους, — ὁ ἀντίκτυπος αὐτός, τὸ κλώστημα ἐκεῖνο τοῦ πυροβόλου πού φανερόνουν, ὅτι ὁ νόμος εἶναι ἀναπόφευκτος, ὅτι τίποτε εἰς τὴν φύσιν δὲν δίδεται χάρισμα, ὅτι ὅλα τὰ πράγματα μόνον πωλοῦνται.

Αὐτὸ εἶναι ἡ παλαιὰ ἐκείνη διδασκαλία περὶ τῆς Νεμέσεως, ἡ ὁποία ἐκκληροῖ καθήκοντα σκοποῦ εἰς τὸ σύμπαν καὶ δὲν ἀφίνει νὰ παρῇ ἀτιμώρητον κανὲν ἀμάρτημα. Αἱ Ἑρινύες εἶναι θεράπαιναι τῆς δικαιοσύνης καὶ θὰ ἐτιμώρουν καὶ τὸν ἥλιον ἀκόμη, ἐὰν ὑπερέβαινε τὴν τροχίαν του εἰς τὸν οὐρανόν. Οἱ ποιηταὶ ἔλεγαν ὅτι λίθινα τεῖχη καὶ σιδηρὰ ξίφη καὶ δερμάτινοι ἱμάντες εἶχαν κάποια μυστικὴν συμπάθειαν μὲ τὸ ἄδικον πού συνέβη εἰς τοὺς ἰδιοκτήτας των, ὅτι ὁ Ἐκτωρ μὲ τὴν ζώνην πού τοῦ εἶχε δώσει ὁ Αἴας προσεδέθη εἰς τὸ ἄρμα τοῦ Ἀχιλλέως καὶ ἐσύρθη εἰς τὴν πεδιάδα καὶ ὅτι ὁ Αἴας ἔπεσεν εἰς τὴν αἰχμὴν τῆς σπάθης πού τοῦ εἶχε δώσει ὁ Ἐκτωρ. Καὶ μᾶς ἀφηγοῦνται ἐπίσης ὅτι, ὅταν οἱ Θάσιοι ἀνήγειραν ἀνδριάντα εἰς τὸν Ὀλυμπιονίκην Θεαγένην, ἕνας ἀπὸ τοὺς ἀντιζήλους του ἐπῆγε τὴν νύκτα καὶ ἐπροσπάθησε νὰ τὸν ἀνατρέψῃ μὲ πολλὰ κτυπήματα,

ἕως οὗ ἐπὶ τέλους τὸν ἐσάλευσεν ἀπὸ τὸ βάθρον καὶ κατεπλακώθη καὶ ὁ ἴδιος ἀπὸ τὴν πτώσειν του.

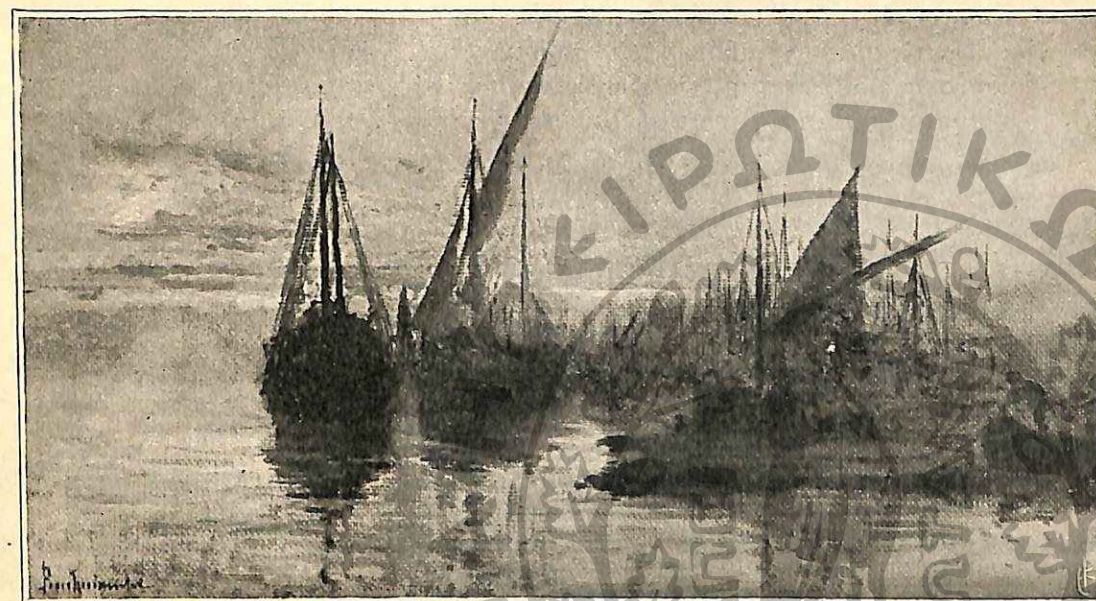
Ἡ φωνὴ αὐτῆ τῶν μύθων ἔχει κατὶ θεῖκον μέσα της. Ἔρχεται ἀπὸ ιδέας πού εἶναι ἀνώτεροι ἀπὸ τὴν θέλησιν τοῦ γράφοντος. Εἰς κάθε συγγραφέα ἐκεῖνο εἶναι τὸ καλλίτερον, πού μέσα του δὲν ἔχει τίποτε προσωπικόν, ἐκεῖνο πού καὶ αὐτὸς ὁ ἴδιος δὲν ξεύρει, ἐκεῖνο πού ἀπέρρευσε ἀπὸ τὴν φύσιν του καὶ ὅχι ἀπὸ τὴν ὑπερβολικῶς ζωηράν του φαντασίαν, ἐκεῖνο πού κατὰ τὴν μελέτην ἐνὸς μόνον καλλιτέχου δὲν θὰ εὐρίσκες εὐκόλα, ἀλλὰ κατὰ τὴν μελέτην πολλῶν θὰ τὸ ἐξαγάγῃς ὡς πνεῦμα ὅλων αὐτῶν. Ὅχι τὸν Φειδίαν, ἀλλὰ τὸ ἔργον τοῦ ἀνθρώπου τοῦ ἀρχαίου ἐκείνου ἑλληνικοῦ κόσμου θὰ ἤθελα νὰ γνωρίσω. Τὸ ὄνομα καὶ τὰ περιστατικά τοῦ Φειδίου, ὅσον καὶ ἂν εἶναι προσφυῇ διὰ τὴν ἱστορίαν, προκαλοῦν σύγχυσιν προκειμένου περὶ τῆς ὑψίστης κριτικῆς. Ἡμεῖς ἔπρεπε νὰ ἴδωμεν τί εἰς μίαν δεδομένην περίοδον ἐπροσπάθησε νὰ κάμῃ ὁ ἄνθρωπος καὶ πῶς αὐτὴ του ἡ ἐνέργεια ἡμποδίσθη ἢ, ἂν θέλῃς, ἐπεριορίσθη διὰ τῆς ἐπεμ-

βάσεως τῶν ἐκδηλώσεων τῆς θελήσεως τοῦ Φειδίου, ἢ τοῦ Δάντη, ἢ τοῦ Σαίξπηρ, τοῦ ἐργαλείου δηλαδὴ μὲ τὸ ὁποῖον ἐκείνην τὴν ἐποχὴν ὁ ἄνθρωπος ἐργάζετο.

Καὶ εἶναι νὰ θαυμάσῃ κανεὶς πολὺ περισσότερον ἀκόμη πῶς αὐτὰ τὰ γεγονότα ἐκφράζονται εἰς τὰς παροιμίας ὅλων τῶν ἐθνῶν, αἱ ὁποῖαι πάντοτε εἶναι ἡ φιλολογία τοῦ λογικοῦ, ἡ παράστασις μιᾶς ἀληθείας ἀπολύτου, χωρὶς κανένα περιορισμόν. Αἱ παροιμίαι ὁμοιάζουν τὰ ἱερὰ βιβλία κάθε λαοῦ, εἶναι τὸ ἄδυτον τῆς αὐτογνωσίας. Ἐκεῖνο πού ὁ θορυβώδης κόσμος, ὁ ἀλυσσοδεμένος μὲ τὰ φαινόμενα, δὲν θέλει νὰ ἐπιτρέψῃ εἰς τὸν θεαλιστὴν νὰ τὸ εἰπῇ μὲ τοὺς ἰδικούς του λόγους, θὰ ἀφίσῃ νὰ τὸ εἰπῇ, χωρὶς ἀντίρρησην, μὲ παροιμίας. Καὶ αὐτὸς ὁ νόμος τῶν νόμων, πού τὸν ἀπαρνοῦνται καὶ ὁ ἄμβων καὶ τὸ βῆμα τῆς Γερουσίας καὶ ἡ ἔδρα τοῦ Πανεπιστημίου, κηρύττεται κάθε ὥραν εἰς ὅλας τὰς ἀγορὰς καὶ εἰς ὅλα τὰ ἐργαστήρια μ' ἕνα σωρὸν παροιμιῶν, τῶν ὁποίων τὰ διδάγματα εἶναι τόσον ἀληθινὰ καὶ τόσον πανταχοῦ παρόντα, ὅπως καὶ τὰ τῶν πτηνῶν καὶ τῶν μυιῶν.

[Τὸ τέλος εἰς τὸ προσεχές]

Μεταφραστὴς Θ. Χ. ΦΛΩΡΑΣ

ΘΑΛΑΣΣΟΓΡΑΦΙΑ, Β. ΜΠΟΚΑΤΣΙΑΜΠΗ

ΕΚΘΕΣΙΣ ΖΑΠΠΕΙΟΥ
Φωτ. Ξανθοπούλου

Ο ΥΠΝΟΣ ΤΟΥ ΔΡΟΜΟΥ

Νύκτωσε. Καταλάγιασεν ὁ θόρυβος τοῦ κόσμου
κι' ἀνοιξα τὸ παράθυρο κ' εἶδα τὸ δρόμο ἐμπρὸς μου·
κ' ἐνῶ ἤμουν ἄγρυπνος ἐγὼ κι' ἀπὸ ψηλὰ σκυφτός,
κοιμῶταν κι' ὠνειρεύονταν ἀκίνητος αὐτός.

Γιὰ μιὰ στιγμή μου φάνηκε πῶς κάτω ἀπ' τὰ φανάρια
τὰ ὀνειράτά του νὰ περνοῦν ἔβλεπ' ἀνάρια-ἀνάρια
σὰν ἴσκιος ἀπέναντι στὸ φῶς, καὶ καταποδιαστὰ
νὰ φεύγουν νὰ ξανάρχωνται στὰ μάτια μου προστά.

Κ' ἔβλεπα νειοὺς ποὺ ἀκράτητοι σπρώχνονταν στὴν ὁρμή των
καὶ γέρους ἀργοκίνητους ποῦσερναν τὸ κορμί των,
κ' ἔβλεπ' ἀτίμητες στολές, φορέματα χρυσᾶ
κ' ἔβλεπα ράκη ἀσήκωτα, κουρέλια περισσά.

Κι' ἄλλοι κυττάζανε ψηλὰ κι' ἄλλοι κυττάζαν χάμω
κι' ἀκολουθοῦσαν λείψανο κι' ἀκολουθοῦσαν γάμο
κ' ἔτσι κ' οἱ λῦπες κ' οἱ χαρὲς φαίνονταν δίχως χρῶμα
κ' ἦταν τῶν ἴσκιων οἱ σκιὲς κι' ἀχνότερες ἀκόμα....

Ξάφνω ἓνα ἀμάξι ἐπέρασε μὲ τὸ βαρὺ του κρότο
κ' ἐξύπνησ' ἀπὸ μακρὰ τὸν πετεινὸ τὸν πρῶτο·
καὶ στὴ βραχνή του τὴ φωνή, καθὼς στὰ παραμύθια,
σκορπίστηκαν τὰ ὀνειράτα γιὰ νὰ γενοῦν ἀλήθεια.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΟΛΕΜΗΣ

ΑΠΟ ΤΟΝ ΒΙΟΝ ΚΑΙ ΤΑ ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΣΟΛΩΜΟΥ *

«Κέρκυρα 12 Δεκεμβρίου Ε. Ν. 1831

«Ἀγαπητὲ Δημήτριε,

Προσπάθησε νὰ εὔρης τρόπον νὰ πείσης τὰ
κορίτσια ὅτι δὲν περιπαίξονται διὰ τὸν
Παπᾶ. Καταραμένε Παπᾶ! Φαντάσου ποὺ ἓνας
Παπᾶς, πὼς τὸ θέλει κανεὶς, ἐπρεπε νὰ γίνῃ ἐπί-
τηδες. Τώρα ὁ δυστυχὴς τεχνίτης, στὸ ἥμισυ τῆς
ἐργασίας του, ἠναγκάσθη νὰ σκεφθῇ περὶ τοῦ
Παπᾶ· ζωντανοὶ νὰ κουβαλοῦν ἓνα πεθαμένο
παιδί του. Μὲ τὸ προσεχὲς ἀτμόπλοιο νὰ σταλῇ.
Ἐπ' ἡρᾶ πενήντα τάλλαρα ἀπὸ τὸν κ. Στέφανον.
Θὰ εἶναι καλὰ μετ' ὀλίγον νὰ μοῦ στείλῃς τὰ
χρήματα σύ, διότι δὲν εἶναι δίκαιον νὰ σκοτί-
ζωμεν τὸν κόσμον διὰ τίποτε. Σοῦ στέλνω μὲ τὸ
μέσον τοῦ κ. Γαῖτα τὸ βιβλίον τοῦ Χριστοπού-

* Συνέχεια «Παναθηναία» 15 Ἀπριλίου.

λου. Τὸ δίδεις τοῦ ἱατροῦ Ταγιαπιέρα (εἶπε ὅτι
θὰ τοῦ γράψω) τὸ βάσταξα κατὰ λάθος. Θὰ
ἐννόησες (ἢ ὄχι;) ὅτι ἐβάσταξα τρία βιβλία σου.

«Διὰ τὴν ὑπόθεσιν τοῦ Ἰουλ. Δομ. δὲν ἔγινε
τίποτε. Ἐδὼ λέγεται ὅτι ὁ Κῶδιξ θὰ ἐφαρμο-
σθῇ ἀμέσως μετὰ τὴν Βουλὴν.

«Χαιρέτα μου τὴν Ἑλένην, τὰ κορίτσια καὶ
μένω»

Ὁ ἀγαπητὸς ἀδελφός
Δ.

«Κέρκυρα 11 Ἰανουαρίου 1832 Ε. Ν.

«Ἀγαπητὲ Δημήτριε,

«Σοῦ ἐσωκλείω τὴν ἀπόφασιν τοῦ Ἀνωτάτου
Συμβουλίου. Δὲν ξέρω ἂν εἶναι πράγματι ἐκεῖνη
ποῦ ζητεῖς. Ὑποπτεύω ὄχι: διότι ἐκεῖνος, ποὺ
τὴν εὔρηκε, ἐκοπίασε καμμία ὥρα διὰ νὰ τὴν

εὔρη, καὶ ἀπὸ τὰ λόγια σου ἐπρόκειτο διὰ
πράγμα ὅλο πρόσφατο. Ὅπως καὶ ἂν εἶναι, ἡ
ὑπόθεσις εἶναι ἡ ἰδία. Ὅμως θὰ προσέξω καὶ
θὰ σοῦ γράψω, ἂν εἰς τὸ Ἀνώτατον Συμβού-
λιον θὰ παρουσιασθῇ ὁμοία δίκη, καὶ τί θὰ
ἀποφασίσῃ· διότι πρέπει νὰ μάθῃς ὅτι μεταξὺ
τῶν προνομίων ποὺ χαίρει τὸ Ἀνώτατον Συμ-
βούλιον, ἓνα εἶναι νὰ μπορῇ θέλοντας νὰ ἀντι-
φάσκῃ. Κι' ἀπὸ τοῦτο φαίνεται ὅτι εἰς τὴν Νεά-
πολιν, πρό τινος καιροῦ, βγήκε μία Κωμωδία.

«Λέγεται ὅτι ὀλιγοστεύσαν, ἢ θὰ ὀλιγοστεύ-
σουν εἰς τὸ Λονδίνον τὸν δασμὸν τῆς σταφίδος
καὶ τοῦ λαδιοῦ. Μοῦ φαίνεται ὅτι ἀπὸ τὸ τελευ-
ταῖο θὰ ὠφελῇθῃ καὶ ἐκεῖνο καὶ τοῦτο τὸ νησί
(ἂν εἶναι ἀλήθεια), ἀλλὰ ἀπὸ τὴν ἄλλην ἐλάτ-
τωσι θὰ ὠφελῇθουν εἰς τὴν Ζάκυνθον ἐκεῖνοι οἱ
τρεῖς ἢ τέσσερις ποὺ ἔχουν τὸ μονοπώλιο.

«Εἶμαι εὐχαριστημένος ποὺ εὐχαριστήθησαν
τὰ κορίτσια· τὸσον περισσότερον, ποὺ κάποιος
μοῦ ἔκαμε μιὰ σωστὴ παρατήρησι: «ἡ κασέλα
ἦτο μεγαλοῦτσικη, διατὶ νὰ μὴ γιομισθῇ καὶ μὲ
ἄλλα πράγματα;». Ἡ παρατήρησις ἦταν τέτοια,
ποὺ μοῦ ἐφαίνετο ποὺ θὰ τὴν ἔκαναν καὶ τὰ
κορίτσια· ἀλλὰ ἡ κασέλα ἦτο στὸ βαπόρι. Ἐκεῖ-
νος ὁ εὐλογημένος Παπᾶς μὲ κάνει νὰ σκέπτο-
μαι. Τόσον καιρὸν τὸν ἐπιθυμῇ ἐκεῖνη ἡ τρελλού-
τσικη· ἦταν λοιπὸν φυσικὸ νὰ ἐσχημάτισε εἰς
τὴν μικρὰν φαντασίαν τῆς τὴν εἰκόνα ἐκεῖνου τοῦ
Παπᾶ μὲ τρόπο δικό της καὶ ἔπειτα νὰ μὴ εὐ-
χαριστήθῃ ἂν δὲν ἦτο καθ' ὅλα μὲ τὴν φαντα-
στικὴν τῆς εἰκόνισιν.

«Ἐλαβα τὰ ἑκατὸ κολοννάτα ποὺ μοῦ ἔστει-
λες μὲ τὸ ἀτμόπλοιο. Ἐλαβα τὸ βαρελάκι μὲ τὴ
βερδέα καὶ σὲ εὐχαριστῶ. Εὐχαριστῶ καὶ τὴν
κουνιάδα, διὰ τὸ ὑπόλοιπο καὶ πᾶνε ὅλα καλὰ.
Ἄν τῆς τύχῃ πρᾶγμα διὰ καλοκαιρὰ σεντόνια,
νὰ τὸ πάρη. Ἐλαβα καὶ τὰ χειροκτιάκια.

«Ἐξ ἄλλου ὁ Δ. φαίνεται ὅτι εἶχε μεγάλῃ
βία διὰ τὸ χαρτὶ Δακουροῦ, δὲν ξέρω διατὶ δὲν
μιλεῖ πλέον. Ἵσως περιμένει νὰ ἔλθω ἐγώ.

«Ὁ Γαλβάνης μ' ἐβεβαίωσε ποὺ τοῦ ἐχρειά-
ζετο ἐκεῖνο τὸ χαρτί. Σοῦ συνιστῶ τὸ ληροστάσι
καὶ τὸ σπῖτι. Νὰ τὰ κοντολογοῦμεν, σκέψου τὸ
καλλίτερο ποὺ μοῦ εἶναι ὠφέλιμον. Ὁ Μιχαλί-
της σοῦ ἔδωσε τὸν λόγον σου; Ἐσὼ βέβαιος
πὼς θὰ τὸν κρατήσῃ. Πουλεῖ τὸ σπῖτι τοῦ
Σκιαδᾶ; Εἶναι τέσσαρες μῆνες ποὺ εἶμαι εἰς
τὴν Κέρκυραν, καὶ ἀπὸ ἓνα μῆνα πρὶν ἔλθω
πολεμοῦσε νὰ πουλήσῃ τὸ σπῖτι τοῦ Σκιαδᾶ. Γιὰ
τοῦτο δὲν μοῦ παραξενοφάινεται διότι φαίνεται
ὅτι εἶναι τυχερὸ αὐτὸς νὰ κρατῇ τὸν λόγον του
μὲ ὅλους καὶ κανέναν μ' αὐτόν.

Δ.

«Υ. Γ. Τοῦ Δ. μὴ εἰπῇς λόγο ποτὲ σὺ πρῶτος
δι' αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν, διότι, στὸ τέλος, ἀπὸ τὸν
Δακορὸν θὰ μποροῦμεν νὰ χῶμεν κανένα παρὰ
ἀπὸ τόκον, ἀλλ' ἀπὸ τὸν ἄλλον ὄχι».

«Κέρκυρα 9 Ἀπριλίου Ε. Ν. 1832

«Ἀγαπητὲ Δημήτριε,

«Ὅλα καλὰ, λέγει ἡ ἐπιστολή σου τῆς 30
Μαρτίου· ὡς πρὸς τὴν ὑπόθεσιν τοῦ Μαρίνου
Σιγούρου φρόντισε σύ· πρόσχε ὅμως μήπως
εἶναι καμμία πονηρία· πρόσχε μήπως βλέπων σε
διατεθειμένον εἰς συμβιβασμὸν, προσπαθήσῃ νὰ
μὴ κάμῃ τίποτε. Θέλω νὰ εἶπω πρόσχε μήπως
εἶναι δόλος διὰ νὰ ἴδῃ ἂν εἶμαι ἢ δὲν εἶμαι
διατεθειμένος νὰ μεταβάλω τὰ εἰσοδήματά μου
εἰς κεφάλαια. Μ' ἐννοεῖς; Κύτταξε σὺ λοιπόν.

«Στείλε με μὲ πρῶτην-πρῶτην εὐκαιρίαν ἑκα-
τὸν τάλληρα καὶ ἓνα καλὸ δέμα καπνὸν ἄριστον
διὰ τσιμποῦκι. Τὸ ποσὸν νὰ εἶναι τόσον ποὺ
νὰ ἡμπορῇ νὰ χρησιμεύσῃ διὰ γενναῖον δῶρον.

«Διὰ τὸ ἐνοίκιον τοῦ Τζέν σοῦ λέγω — δὲν
δύναται τις νὰ ἀνοίξῃ τὸ στόμα εἰς τοῦτον τὸν
κόσμον, οὐδὲ διὰ νὰ προσεύχεται, ἐνώπιον τῶν
ἀνθρώπων—ὅτι παρακινήθῃς ἀπὸ τοὺς λόγους
σου ἐννόησα τὰς διαθέσεις του καὶ τὸν ἀπῆλ-
λαξα ἀπὸ τὴν ὑποχρέωσιν τοῦ ἐνδὸς ἔτους· ἀλλά,
νὰ μὴ δώσῃ τὸ ἐνοίκιον, δὲν ἔγινε λόγος. Οὐχ
ἦττον ὅμως προσπάθησε μὲ ὅσιν γλυκύτητα
δύνασαι.

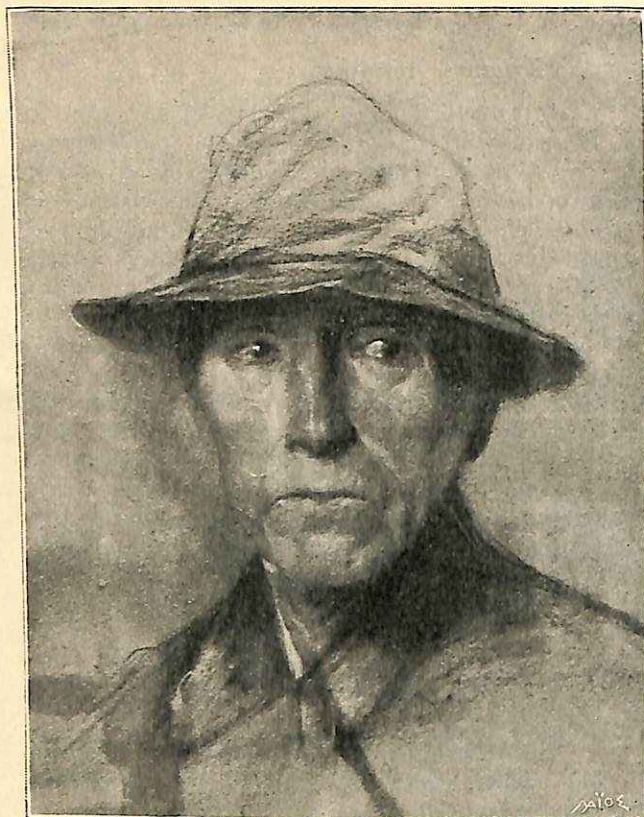
«Εἶχον πολλὰ νέα διαφόρου φύσεως, ἀλλὰ
διὰ μερικά, εἶναι καλλίτερα νὰ ἔχῃ κανεὶς τὸ
στόμα κλεισμένον.

«Ἀκοῦς ἂν δὲν εἶναι ὥρα! Τὴν κυρίαν
Ἑλένην, ἡ ὁποία θέλει νὰ ἀλληλογραφῇ μαζί
μου, θέλω νὰ μοῦ τὴν χαιρετᾷς· ὡς πρὸς τὴν
ἐπιστολήν ποὺ θέλει νὰ μοῦ γράψῃ, νὰ προσέξῃ
καλὰ, διότι ἂν δὲν τὴν γράψῃ καλὰ, θὰ τὴν
περιπαίξω.

«Ἡ πολύξερη καὶ ἡ λιγόλογη ἂς λάβουνε ἓνα
φίλι ἀπὸ μένα¹. Ἐξακολουθεῖ ἢ μὲν νὰ φλυ-
αρῇ, ἢ δὲ ἀδιακόπως νὰ παρατηρῇ;

«Χαιρέτα μου ἐγκαρδιακὰ τὸν Ταγιαπιέραν
καὶ εἶπέ του ὅτι ὁ Κώστας ἐπιθυμῇ τὴν γνώμην
του ἐπὶ τῇ βάσει τῶν πληροφοριῶν, τὰς ὁποίας
σοῦ ἐσωκλείω. Εἶπέ του νὰ μὴ εἶναι τόσον κω-
μικὸς νὰ πιστεύῃ ὅτι δὲν θὰ τοῦ γράψω πειά,
διότι ἀπατάται. Δὲν ἠθέλησα νὰ τοῦ γράψω εἰς
τὴν περίστασιν αὐτήν, διότι ἔχει ὁ Κώστας
ἀνάγκην ἀπὸ αὐτόν, καὶ δὲν ἠθέλα νὰ φανῇ ὅτι
ἡ περίστασις αὐτὴ εἶναι ἡ αἰτία ποὺ τοῦ γράφω.
Ἐὰν θέλῃ νὰ συμβουλευθῇ τὸν Πελεκάσην καὶ
τὸν Μαρίνον, θὰ δώσῃ, εἰς τὰ μάτια τοῦ ἐπιφα-
νοῦς ξένου, ἐπισιμότητα εἰς τὴν ὑπόθεσιν. Νο-
μίζω εἰς τὴν περίστασιν ταύτην ὁ ἱατρὸς Δικό-
πουλος δύναται νὰ λάβῃ μέρος. Ἐὰν ἐξηκο-
λούθῃ τὴν θεραπείαν τοῦ καλοῦ Θερεϊανοῦ μας,
ὁ Κώστας θὰ μετέβαινε νὰ συμβουλευθῇ τὸν
Ἱπποκράτην.

¹ Ὅλη ἡ φράσις αὕτη εἶναι εἰς τὴν ἐπιστολήν γραμ-
μένη ἑλληνικᾶ.

ΣΠΟΥΔΗ, Ν. ΦΕΡΕΚΥΔΗ

ΕΚΘΕΣΙΣ ΖΑΠΠΕΙΟΥ

«Τὸ ὥραϊον εἶναι ὅτι ὁ γέρον, μὲ τὴν γνωστὴν συνήθειαν νὰ λέγῃ ὅλα εἰς ὅλους, κατὰ τὴν ὥραν ταύτην, ἔτσι ὑποκώφως, θὰ τὸ διέδωσεν εἰς ὅλην τὴν πόλιν».

Δ. Σ.

Ὁ Κώστας εἶναι ὁ γνωστὸς ἰταλὸς ποιητὴς καὶ λογογράφος, πρόσφυξ τότε ἐν Κερκύρᾳ καὶ στενὸς φίλος τοῦ Σολωμοῦ. Ὃταν ὁ Κώστας ἐν Κερκύρᾳ ἐξέδωκε ἓνα σύγγραμμα, ὁ Σολωμὸς ἠγγυήθη διὰ τὰ τυπογραφικὰ ἔξοδα καὶ ἐπλήρωσε διότι ὀλίγοι τῶν συνδρομητῶν ἐπλήρωσαν ὥς εἰς τὰς κατωτέρω ἐπιστολάς φαίνεται. Ὁ Θεοφάνης εἶναι ὁ καθηγητὴς τῆς ἱατρικῆς ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Κερκύρας, συγγραφεὺς πολλῶν ἐπιστημονικῶν ἔργων.

«Κέρκυρα 1 Αὐγούστου Ε. Ν. 1832

«Αγαπητὲ Δημήτριε,

«Ἐπέρασα δύο ἀσθενείας σχεδὸν τὴν μίαν μετὰ τὴν ἄλλην, καὶ τώρα ἀρχίζω νὰ εἶμαι καλά. Ἐλπίζω σεῖς νὰ εἰσθε ὅλοι καλά. Ἀλήθεια, ἐγὼ δὲν δύναμαι νὰ κινηθῶ ἀπὸ ἐδῶ καὶ οὐδὲ πρόκειται. Ἐὰν ἐπιτύχῃ ἡ ἀπόπειρά μου, ὥς εἶναι πιθανόν, θὰ εἰπῇς εἰς τὰ ἀνεμίδια ὅτι ὁ πατέρας των

—τὸν γνωρίζεις;—δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ κάμῃ καλύτερα· καὶ ὅτι αὐτὸς νομίζεται ἔξυπνος εἰς τὰ συμφέροντά του.

«Ἦθελα νὰ μὴ κατοικήσω εἰς τὸ σπίτι σου, οὐδὲ εἰς ἐκεῖνο τῆς μητέρας, διότι εἰς ἐμὲ ἡ συγκατοικία δὲν ἀρέσει. Καὶ διὰ νὰ μὴ λυπηθῇ ἐκεῖνη, — τὸ ὅποιον καθόλου δὲν θέλω — ἔπρεπε ν' ἀδειάσῃ ἡ οἰκία μου ἐὰν νὰ ἔλθω μ' ἀνάγκασε μεγάλη ἀνάγκη, ἡ ὁποία δὲν δύναται νὰ εἶναι μεγαλειτέρα οὐδὲ ὁμοία ἐκείνης, ποὺ μ' ἀναγκάζει νὰ μείνω.

Σὺ καὶ ὁ ἄλλος ἔχετε ἀρκετὴν ἐξουσιοδότησιν καὶ ἐνεργήσατε.

«Εἶναι δυνατόν ποτὲ νὰ μὴ εὕρισκται τρόπος διὰ νὰ εἰσπραχθοῦν τόσα, ὅσα χρειάζονται διὰ νὰ τελειώσῃ ἡ ὑπόθεσις τοῦ Σ; Ἐννοῶ τὰ ἔξοδα.

«Διατάξατε νὰ σημάνουν ὅλους τοὺς κώδωνας τῆς χώρας· τὰ χειρόκτια τῶν κοριτσιῶν εἶναι ἐδῶ. Ἡ ἱστορία των εἶναι πολὺπλοκος καὶ μακρυνή καὶ ἡ ὑπομονή μου ἀπλὴ καὶ βραχεῖα. Τὰ βιβλία τὰ ὁποῖα μαζί, μάλιστα προτῆτερα, εἶχα παραγγείλει, δὲν ἔφθασαν ἀκόμη.

«Δὲν τὰ στέλλω μὲ τοῦτο τὸ ἀτμόπλοιο διότι λέγεται ἐδῶ ὅτι ἀφίνει τὰς ἐπιστολάς καὶ ἀμέσως φεύγει. Εἰς πρώτην εὐκαιρίαν τὰ χεράκια των θὰ εἶναι σκεπασμένα μὲ αὐτὰ· μοῦ φαίνονται καλὸύτσικα. Τὰ ἑκατὸν κολλονάτα τὰ ἔλαβον τὸν παρελθόντα μῆνα καὶ σὺ εἰς αὐτὴν καὶ μὲ αὐτὴν τὴν εὐκαιρίαν θὰ λάβῃς συνάλλαγμα ὅπως ἄλλων ἑκατόν. Ἐκεῖνα τὰ πρῶτα ἑκατὸν τὰ ἔλαβον ἔπειτα ἀπὸ τρία ταχυδρομεῖα, ἀφ' ὅτου τὰ εἶχον ζητήσῃ, τὸ ὅποιον μὲ ἐλύπησε.

«Χαίρετα με τὴν Ἑλένην, τὰ κορίτσια καὶ μένω πάντοτε».

Ὁ ἀγαπητὸς ἀδελφός
Δ.

«Υ. Γ. Ὑποχρέωσε τὸν Τζέν νὰ πληρώσῃ τὸ ἐνοίκιον. Στείλε μου ἀπὸ τὸ σπίτι τῆς μητέρας τὸν σοφᾶν μου καὶ τοὺς δύο καθρέπτας μὲ ταῖς γιότσολες καὶ τὸ στρογγυλὸν τραπέζι καὶ τὰς δύο νέας γωνίας· ἀπὸ τὸν Γαλβάνη τὸ τραπέζι, τὸ ἄλλο κομὸ μὲ τὸν καθρέπτην καὶ τὰ βιβλία μου. Τακτοποιήσε τα ὅλα διὰ νὰ κοστίσῃ ὅσον δυνατόν ὀλιγώτερον. Στείλε μου καὶ ὀλίγον ἀρσιμικόν, ἀλλὰ μὴ λησιμονήσῃς τὸ μελανοδοχεῖον μὲ τὸ δισκάκι. κλ. κλ. Ἠύξησα τὴν εὐμάρειά μου καὶ περιώρισα τὰ ἔξοδά μου. Ἀλλὰ ἐδῶ ὅλα εἶναι ἀκριβά, ἀκριβώτατα. Θὰ ἐρχόμουν εἰς τὴν Ζάκυνθον—ἀφοῦ τελειώσω τὴν ὑπόθεσίν μου—ἀλλὰ θὰ ἀφίνα τὴν εἰρήνην μου καὶ ἐγὼ θέλω νὰ τὴν πάρω μαζί μου εἰς τὸν τάφον.

«Χαίρετα με τὸν κόμητα Παῦλον, τὸν Ταγιαπιέραν, τὸν Κομιώτην, καὶ εἰπὲ εἰς ὅλους ὅτι με

τὸ πρῶτον ταχυδρομεῖον ἢ τὸ πολὺ μὲ τὸ δεύτερον, θὰ λάβουν ἐπιστολάς μου».

Ὁ Παῦλος εἶναι ὁ Παῦλος Μερκάτης ὁ στενός του φίλος. Προσπαθοῦμεν νὰ εὕρωμεν τὰς πρὸς τοὺς φίλους ἐπιστολάς τοῦ ποιητοῦ. Κἀτὶ θὰ κατορθώσωμεν.

«Κέρκυρα 7 Αὐγούστου Ε. Ν. 1832

«Αγαπητὲ Δημήτριε,

«Θὰ λάβῃς ἀπὸ τὸν νέον Κάνδιλλαν εἴκοσι τέσσαρα ζευγάρια χειροκτινάκια διὰ τὰ κορίτσια καὶ θὰ κάμῃς καλὰ νὰ τοὺς δώσῃς νὰ ἐννοήσουν ὅτι δὲν ἐπεριπαίχθησαν, οὔτε πρέπει ποτὲ νὰ ἔχουν αὐτὴν τὴν ὑπόνοιαν δι' ἀνθρώπους πρὸς τοὺς ὁποίους ὀφείλουν νὰ ἔχουν πᾶσαν ἐμπιστοσύνην.

«Νὰ κάμετε σεῖς ἓνα πρᾶγμα ἐννοῶ· ἐσύ, ἡ Ἑλένη καὶ τὰ κορίτσια. Ἀφοῦ τελειώσῃ ὁ τρινηγτός, νὰ ἐλθῇτε ἐπὶ ἓνα μῆνα εἰς τὴν Κέρκυραν. Θὰ ἔχετε εἰς τὴν διάθεσίν σας ἓνα δωμάτιον μικρόν, ἓνα μεγάλο καὶ ἓνα ἄλλο πολὺ μεγάλο. Οὔτε σεῖς θὰ ἐνοχληθῇτε ἀπὸ ἐμέ, οὔτε ἐγὼ ἀπὸ σᾶς, διότι τὸ μέγαλον δωμάτιόν μου εἶναι καὶ δὲν εἶναι μαζί μὲ τὰ ἄλλα δωμάτια. Ἡ θέσις τῆς οἰκίας εἶναι ἡ ὑγιεινότερα τῆς πόλεως καὶ θὰ σᾶς ὠφελήσῃ ὅλους. Τὰ παράθυρα τοῦ δωματίου μέγιστα καὶ κυττᾶνε τὴν θάλασσαν, καὶ ἀπ' ἐκεῖ ἔχετε ἀπέραντον θέαν, ἀπὸ τὴν ὁποίαν δυσκόλως θὰ ἀποχωρισθῇτε.

«Θὰ γνωρίσετε τὸ ἄνθος τῆς χώρας, ἀπὸ ἐμὲ θὰ ἔχετε χάδια καὶ ἐορτάς, διότι δὲν θὰ σᾶς ἀφίσω νὰ περάσετε τὴν ζωὴν τοῦ ἐρημίτου ὡς τὴν περὶ ἐγὼ, ὅχι. Ἐπὶ τέλους δὲν θὰ σᾶς λείψῃ τίποτε. Μόνον νὰ φέρετε μαζί σας ἓνα κρεβάτι καὶ ἓνα ὑπνῶσκη.

«Μὰ τὴν ἀλήθειαν θὰ εἰσθε εὐχαριστημένοι, πιστεύσετέ με. Λοιπόν, μὴν εἰπῇτε νὰ γίνῃ ἢ νὰ μὴ γίνῃ. Ἐνα κρεβάτι, ἓνας ὑπνῶσκη καὶ ἐμπρός.

«Ρίξε μιὰ ματιὰ εἰς τὴν ἡμερομηνίαν τῆς ἐπιστολῆς μου καὶ μάθε ὅτι καὶ σήμερον καὶ τὰς ἄλλας ἑξὶ ἡμέρας ὁποῦ εἶμαι ἐδῶ, ἡσθάνθην μᾶλλον κρῦο παρὰ δροσιά.

«Γράψε μου ἀκριβῶς εἰς πόσον ἀνέρχεται τὸ δάνειον τῆς Μακρῆ, ξεχωριστὰ τὸ κεφάλαιον καί, ὅσον δυνατόν ὀλιγώτερος ὁ τόκος ἕως τὴν σήμερον. Ἐπειτα πληροφορήσετέ με μὲ τὴν ἰδίαν ἀκρίβειαν—ἀλλὰ μὲ μεγάλην σύνεσιν, νὰ μὴ ὑποπτευθοῦν διὰ τίποτε, οὐδὲ τὸ πρόσωπον, τὸ ὅποιον θὰ ἐρωτήσῃς—εἰς ποῖον ποσὸν ἀνέρχεται ἡ ἀξία τοῦ τελωνείου καὶ ὅλων τῶν πέριξ

οἰκοδομημάτων καὶ τῶν ὀλίγων μακρῶν, συμπεριλαμβανομένης καὶ τῆς κυριακῆς οἰκίας· καθένα ξεχωριστὰ.

«Ὑποχρέωσε, ὡς σοῦ ἔγραψα, τὸν Τζέν, νὰ πληρώσῃ τὸ ἐνοίκιον, διότι ἄλλως αὐτὴ ἡ ὑπόθεσις δὲν τελειώνει ποτέ.

«Στείλε μου μὲ πρώτην εὐκαιρίαν τὰ ὑπολοιπα χρήματα. Ἐδῶκα πρὸς μὴνῶν, ἐγγύησιν εἰς τὸν τυπογράφον τοῦ Κώστα. Οἱ συνδρομηταὶ δὲν ἐπλήρωσαν ἀκόμη, καὶ τώρα εἶναι διακοπαὶ καὶ δὲν πρέπει νὰ πιέζονται. Ὁ Πετρίδης μοῦ ἔδωκεν εὐγενῶς μίαν προθεσμίαν.

Ἐὰν ὁ Κώστας πρὸς τὸν ὅποιον ἐγράψανε, δὲν λάβῃ ἀμέσως τὴν ἐπιστολὴν ἢ ἡμεῖς δὲν λάβωμεν ἀμέσως τὰ χρήματα τὰ ὁποῖα θὰ στείλῃ, ἐγὼ πρέπει νὰ εἶμαι ἔτοιμος διὰ τὴν πληρωμήν.

«Σοῦ συσταίνω διὰ τὸ μικρὸν ἐκεῖνο πρᾶγμα περὶ τοῦ ὁποίου σοῦ ἔγραψα.

ΣΑΛΑΜΙΝΙΑ ΝΥΜΦΗ, Γ. ΡΟΨΑΟΥ

ΕΚΘΕΣΙΣ ΖΑΠΠΕΙΟΥ

«Ὡς πρὸς τὰ βιβλία ἔγραψα καὶ εἰς τὸν Γαλβάνην. Τὸν ἡρώτων ἐὰν εἶναι καλλίτερα νὰ μοῦ τὰ στείλῃ ὅλα — καλλίτερα δηλ. πρὸς εὐκολίαν του — ἢ μέρος, κατὰ τώρα σκεπτόμενος, νομίζω ὅτι τοῦτο εἶναι πολὺ μεγάλη ἐνόχλησις. Ἄς τὰ στείλουν ὅλα διὰ μιᾶς. Αἱ βιβλιοθήκαι νὰ κοποῦν εἰς δύο, εἰς τὴν θέσιν πού ἐνώνεται τὸ ἐπάνω μέρος πού ἔχει τὰ γυαλιά, μὲ τὸ κάτω τὸ ξύλινο.

Σοῦ συσταίνω νὰ προσέξῃς».

Δ. Σ.

«Υ. Γ. Θυμήσου τὸ στρογγυλὸν τραπέζι, τὸ ὁποῖον εἶναι εἰς τὴν οἰκίαν τῆς μητέρας».

Ὁ Πετρίδης εἶναι ὁ διευθυντὴς τοῦ τυπογραφείου. Ἦτο λόγιος ἐκ Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῆς Κερκύρας εὐεργέτης διότι, ὡς γνωστὸν ἀφῆκε τὴν περιουσίαν του πρὸς ὄφελος τῆς χώρας.

Κυριακὴ οἰκία ἐννοεῖται ἐν Ἑπτανήσῳ ἀκόμη ἢ πατρικὴ οἰκία ἐν ἣ παλαιόθεν κατοικοῦν οἱ

πρόγονοι, ἢ Domenicale, Ντομενικάλι κοινῶς εἰσέτι λέγεται.

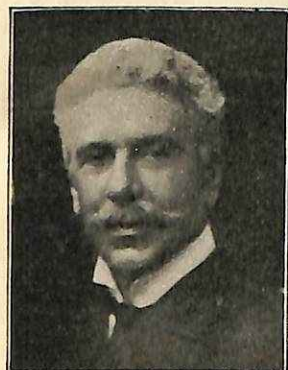
Ἡ ἐπομένη ἐπιστολὴ ἄνευ ἡμερομηνίας ἐστάλη δι' ἐπιβάτου τῷ 1832.

«Ἀγαπητὲ Μήμη,

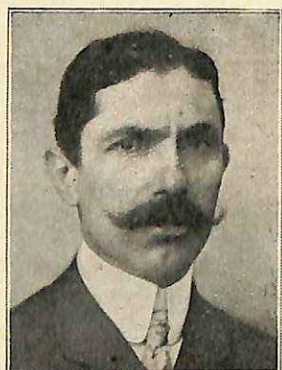
«Εὖρον εὐχαριστημένους ἀνθρώπους καὶ τρόπους, τοὺς ὁποίους δὲν δύναμαι νὰ ἐμπιστευθῶ εἰς τὸ χαρτί, ὥστε μείνῃ ἡσυχος. Στέλλω δύο κιβωτιάκια τὴν κολλάναν διὰ τὴν μητέρα τοῦ κανονικοῦ Μέγκολα, τὸ κουτὶ διὰ τὸν κόμητα Νικόλαον Λούντζην διὰ νὰ τὸ δώσῃ εἰς τὸν γέροντα πού γνωρίζει, τὰ νευρόσπαστα εἰς τὴν μνηστήν μου, τὸ ὕδωρ τοῦ Καλιδῶρ διὰ τὴν κυρίαν Λεκατσᾶ, τὴν τσοκολάταν διὰ τὴν Ἑλένην, τὰ καπελλάκια, εἴκοσι-τέσσαρα μπράτσα γαλάζιο ὄζο καὶ εἴκοσι δύο ἀπὸ πεπὶν τριανταφυλλὶ καὶ δύο ποδιὲς διὰ τὰ ἀνεψιδάκια.

«Ἄν αὐτὰ δὲν μένουν εὐχαριστήματα, νὰ μοῦ τὸ εἰπῇς πῶς δύναμαι νὰ τὰ εὐχαριστήσω, καὶ

ΜΕΡΙΚΟΙ ΚΑΛΑΙΤΕΧΝΑΙ ΤΗΣ ΕΚΘΕΣΕΩΣ ΤΟΥ ΖΑΠΠΕΙΟΥ

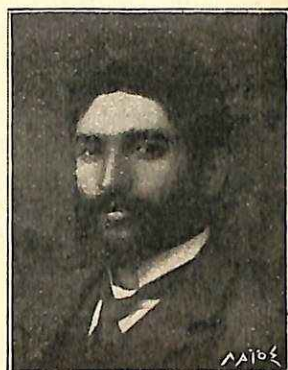
Β. Μποκατσιάμπης

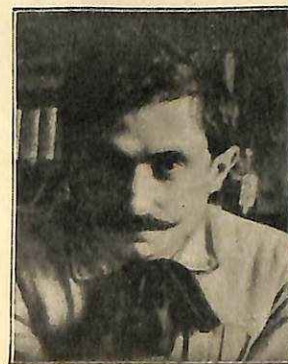
Γεώργιος Ροῦλός

Κυρία Ε. Γεωργαντή

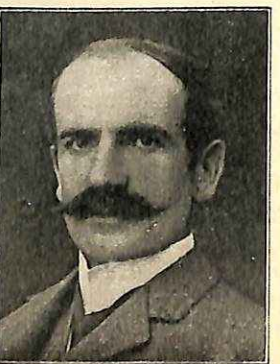
Θωμᾶς Θωμόπουλος

Ν. Γεωργαντῆς

Ε. Ἰωαννίδης

Σ. Βικάτος

Χ. Θεοδορακάκης

λους μας. Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον γυρεύει δὲν δύναμαι νὰ τὸ κάμω· μοῦ εἶναι ἐπιζήμιον.

«Ἡ ἡσυχὴ ζωὴ, ἔ! Δὲν ὑπάρχει καλλίτερον πρᾶγμα. Αἱ ἐπιστολαὶ σου ἀρχίζουν νὰ μὲ κάνουν νὰ γελῶ. Δὲν εἰςέσω ἂν ἐννοῇς ὅτι ἀνάμεσα εἰς ἓνα τρόπον ἡσυχον καὶ πρακτικὸν τῆς ζωῆς, φαίνεται μία συνεχὴς εἰρωνεία.

«Ὁ Ἰ.... Κ.... σὲ ἐγέλασε διὰ δευτέραν φοράν; Ἐλπίζω νὰ σὲ γελάσῃ καὶ τὴν τρίτην καὶ σὺ ὁ ἴδιος εἶσαι ἐγγυητὴς μὲ αὐτὰς τὰς λέξεις. «Δὲν παύω νὰ ἔχω τὴν προσδοκίαν ὅτι θὰ ἐπιτύχωμεν ἐπὶ τέλους». Δὲν θέλουν ὁ δεῖνα καὶ ὁ δεῖνα, λέγεις σὺ ἄλλὰ ἀπὸ ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἐγὼ ζητῶ, τί περιμένουν ἐκεῖνοι; Ἐκεῖνοι εἶναι ἔπειτα ἀπὸ ἐμέ. Ὁ Μαρῖνος Σιγοῦρος δὲν σοῦ εἶπε πλὴν τίποτε; Ἄν δύνασαι ξεμπέδρυνε τὸ ληοστάσι.

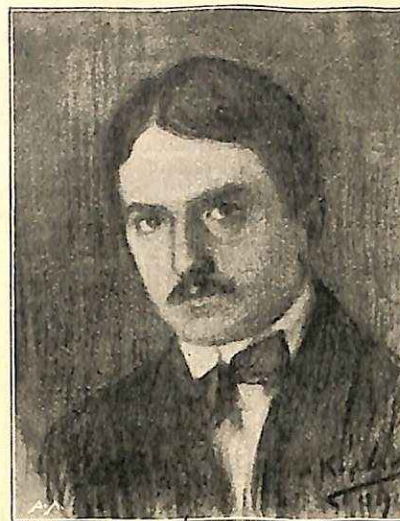
«Ἐλαβα καὶ τὰ εἴκοσι τέσσαρα κολλοτάτα τὰ ὁποῖα ὁ Γαλβάνης ἔλαβε ἀπὸ τὰς ὑπογραφὰς τῆς Ἰδεολογίας τοῦ Κώστα.

«Χαιρετά μου τὰ κορίτσια — δὲν θέλουν τίποτε; Δὲν μὲ ἐνοχλοῦν εἰπέ τους. Ἐτοῦτα ἦνε λόγια παράπολυ μεταξωτὰ¹ — καθὼς καὶ εἰς τὴν Ἑλένην. Ἐγὼ εἶμαι καλὰ ποτὲ δὲν ἤμην ὅπως τώρα. Εἰς οἰκίαν ἀρίστων ἀνθρώπων καὶ ἡσύχων, καὶ βυθισμένος ἕως εἰς τὸν λαιμὸν εἰς τὰς μελέτας μου».

Δ. Σ.

[Συνέχεια] ΣΠ. ΔΕ ΒΙΑΖΗΣ

¹ Αἱ πέντε αὐταὶ λέξεις εἶναι γραμμέναι ἐλληνικά.

Δ. Κογεβίνας

θὰ κάμω τρόπον νὰ ἱκανοποιηθῶν αὐτὰ τὰ ἀγαπημένα πλάσματα». Ὁ Δ. ΣΟΥ

Ἐκ τῆς ἐπιστολῆς ταύτης διὰ πρώτην φοράν μαθαίνομεν ὅτι ὁ ποιητὴς εἶχε μνηστήρ. Ἀγνωστον ἡμῖν τίς ἦτο αὕτη καὶ διὰ ποῖον λόγον δὲν ἐτελέσθη ὁ γάμος. Οἱ ἐπιζῶντες ἀνεψιοὶ τοῦ ποιητοῦ οὐδὲν περὶ τούτου θετικὸν γνωρίζουσι.

«Κέρκυρα 1 Ὀκτωβρίου Ε. Ν. 1832

ἘΑγαπητὲ Δημήτριε,

«Τελείωσε τὴν ὑπόθεσιν τοῦ Στρανὴν δὲν ἔφτατα ἐγὼ διὰ τὰς προθεσμίας, τὰς ὁποίας ἐπρότεινα, διότι ἦσαν ἐκεῖναι, τὰς ὁποίας μετεχειρίσθη, μὲ καλὴν πρόθεσιν, ὁ Γαλβάνης, καὶ μ' ἐφάνησαν ἀρισται καὶ δὲν ἐπροχώρησα. Λοιπὸν μὲ τὸν Γεώργιον Ῥώσιν κάμε ὅλα. — Διὰ τὸν ὑπηρετήν δὲν μοῦ ὀμιλεῖς.

«Τὸ πρᾶγμα πηγαίνει καλὰ. Ὡς πρὸς τὰ βιβλία δὲν ἠμπορῶ νὰ σοῦ εἰπῶ τίποτε, διότι τὰ τέσσαρα κιβώτια δὲν τ' ἀνοιξα ἀκόμη. Τὸν σάκον καὶ τὸ κιβώτιον τῶν παξιμαδιῶν — σὲ εὐχαριστῶ — τὰ ἐπιστρέφω εἰς τὸν πλοίαρχον, εἰς τὸν ὁποῖον παραδίδω καὶ τὸ κιβώτιον καὶ τὸν μπουσούλα τῆς ἄλλης φορᾶς.

«Ὅ,τι μοῦ γράφεις διὰ τὰ συμφέροντά μου, εἶναι καλὰ, καὶ εἶμαι εὐχαριστημένος. Ἐφθασεν ἡ ἐπιστολή σου τὴν στιγμὴν, κατὰ τὴν ὁποίαν ὁμίλουν περὶ τοῦ Ἰουλίου μὲ ἓνα ἀπὸ τοὺς φί-

Δις Φ. Τσίλλερ

Μάξ Φραϊλιχ

ΣΟΠΕΝ 1810-1910

Προβεβηκυία την ηλικίαν πλέον και διηγούμενη την ιστορίαν τοῦ βίου της ἡ Γεωργία Σάνδη ἔγραφεν, ἀφοῦ ἀνέφερε κάποιον ἀπὸ ἐκείνους ποὺ εἶχε ἀγαπήσει περισσότερο, — ἦτο δὲ αὐτός, νομίζω ὁ Ἐβεράρ: «Εἶνε μιὰ ἄλλη ψυχὴ, ὅχι ὀλιγώτερον ὠραία καὶ ὅχι ὀλιγώτερον ἀγνή, ἐν τῇ ἐσωτάτῃ αὐτῆς οὐσίᾳ, ὅχι ὀλιγώτερον πάσχουσα καὶ ταραγμένη εἰς αὐτὸν τὸν κόσμον, τὴν ὁποίαν ἐπανευρίσκω μὲ τὴν αὐτὴν γλυκεῖαν εὐχαρίστησιν εἰς τοὺς διαλόγους μου μετὰ τῶν νεκρῶν ἢ εἰς τὴν προσδοκίαν τοῦ καλλιτέρου ἐκείνου κόσμου ὅπου μέλλομεν ν' ἀναγνωρισθῶμεν ὅλοι ὑπὸ τὰς ἀκτίνας φωτὸς ζωηροτέρου καὶ θειοτέρου τοῦ τῆς γῆς. Ἐννοῶ τὸν Φρειδερίκον Σοπέν...».

Τὸ βέβαιον εἶνε ὅτι ὑπὸ τὸ φῶς τοῦ ἐδῶ κόσμου ἡ Γεωργία Σάνδη καὶ ὁ Σοπέν, καθὼς ἡ Γεωργία Σάνδη καὶ ὁ Μυσσέ δὲν ἠμποροῦσαν ν' ἀναγνωρισθῶν. Δὲν ἦσαν πλασμένοι ὁ εἰς διὰ τὸν ἄλλον, ἀλλ' ὁ εἰς ἑνα-τίον τοῦ ἄλλου. Μεταξὺ ἐκείνης καὶ ἐκείνου, εἶτε ὁ μέγας ποιητής, εἶτε ὁ μέγας μουσουργὸς ἦτο ἐκεῖνος, ἡ ἀντί-θεσις, τὸ ἀσυμβίβαστον τῶν χαρακτήρων ὑπῆρξε τὸ αὐτό, καὶ ἐν τῇ διπλῇ συναντήσει τοῦ ἔρωτος καὶ τῆς ὀδύνης, ἐκάτερος τῶν δύο, καθὼς ἐσχάτως παρετήρησεν ὁ Παῦλος Μπουρζέ, «δὲν εἶχεν ἄλλο ἄδικον ἢ ὅτι διε-τῆρει τὴν ἰδίαν ἀτομικότητά του, ὅτι ἦτο αὐτὸς οὗτος».

Ἐκεῖν εἶπε περὶ τοῦ Μυσσέ. — «Ἦτο ἀπὸ τὰ ὄντα ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα παρ' ὅλον τὸ ὑπέροχον τῆς διανοίας καὶ τὸ ὀρμητικὸν τῆς καρδίας δὲν δύνανται νὰ φθάσουν εἰς τὸ κατακόρυφον τῶν θυμικῶν καὶ πνευματικῶν τῶν δυνάμεων χωρὶς νὰ περιπέσουν εἰς ἓν εἶδος διανοητικῆς ἐπιληψίας». Ἐκεῖν εἶπε περὶ τοῦ Σοπέν. — «Τὸ πνεῦμα τοῦ ἦτο ὡσὰν σὰρξ γυμνωμένη ἀπὸ τὴν ἐπιδερμίδα ἢ πτυχὴ ἑνὸς τριανταφύλλου, ἡ σκιά μιᾶς νυίγας τὸν ἔκαμνε νὰ αἰμάσῃ». Καὶ ἂν ὑπάρχουν δύο εἶδη πνευμά-των μὲ τὰ ὁποῖα ἦτο ἀδύνατον νὰ συμβιβασθῇ ἐπὶ πολὺ ἡ ἀπάραχος καὶ μεγαλοφυῆς αὕτη Γαλιτῆς, εἶνε ἀκριβῶς τὰ πνεύματα τὰ ἔχοντα τὴν υπεραισθησίαν τῆς γυμνωμένης σαρκὸς καὶ τὰ πνεύματα τὰ ἐπι-ληπτικά.

Ἡ εὐαίσθησία αὐτὴ ἡ νοσηρὰ ὡς εἶπεν ἓνας Ἀγγλος κριτικός, the passionate excitability, ἰδοὺ ὅλη ἡ δυστυ-χία τοῦ Σοπέν, καὶ σχεδὸν ὅλη ἡ μεγαλοφυΐα του. Ἐπειδὴ τὸ πᾶν τὸν ἐπλήγνε, φαίνεται ὅτι ἠθέλησε τὸ πᾶν ν' ἀμβλύνῃ. Ἀπὸ τὰς ἐπωνυμίας καὶ μόνας μερικῶν ἐκ τῶν ἔργων του, — ἀπὸ τὰ «Βαλλίσματα ἢ τὰς νυκτω-δίας», περιμένει κανεὶς, αἰσθάνεται ὡσὰν κάποιον νέαν νωχέλειαν, μίαν αἰσθησὶν ἀορίστου ποιήσεως καὶ σελη-νόφωτος, τὴν ὁποίαν δὲν προσδίδουν οἱ παλαιότεροι καὶ αὐστηρότεροι τίτλοι οἷον Σονάται κλπ.

Ὁ Σοπέν πολλάκις εἶνε μέγας μύστις τῆς μελωδίας, ἀλλ' ἡ μελωδία του δὲν ἔχει ποτὲ τίποτε τὸ γωνιῶδες ἢ τὸ τετραγωνικόν. Μαλακὴ, καμπυλωμένη, ἀσμένως λογιζομένη καὶ σερεπτή, κυματίζει, κοιλαινεται καὶ

ἀνακυρτοῦται. Μόλις γεννᾶται, καὶ ὁ μουσουργὸς ὡς νὰ εὕρισκεν ἤδη τὸ σχέδιον αὐτῆς ὑπὲρ τὸ δέον συγ-κεκριμένον ἢ τὴν αἴγλην τῆς ὑπὲρ τὸ δέον ζωηράν, τὴν μετριάξει καὶ τὴν ἀμβλύνει. Ἐπιδαμνιεύει ἀφειδῶς περὶ αὐτὴν ὅχι πλέον τὰ «gruppettos» καὶ τῆς τριλλίης, ἰσχνὰ καὶ ἀλύγιστα κοσμήματα τῆς παλαιᾶς ἐποχῆς, ἀλλὰ τὰς διανθεῖς καὶ πλήρεις χλιδῆς γραμμὰς, τὰς πτυχώσεις, τὰς διαφανεῖς γάζας καὶ τοὺς πέπλους, ὅλα τ' ἄφθονα καὶ λιγυρὰ στολίδια ὕφους (style) ἀπαλυν-θέντος καὶ ἀνακαινισθέντος.

Τοῦ ποιοῦ τοῦ τόνου (timbre) ὅσων καὶ τῆς μελωδίας ὁ Σοπέν ἀποτροπαίεται τὴν ξηρότητα καὶ τὴν τραχύ-τητα. Διὰ νὰ δονῇται ὁ τόνος χωρὶς ποτὲ νὰ πληγόνῃ ἢ νὰ ἐσχίζῃ τὸ αὐτί, τὸν περικαλύπτει, — κάμνων χρη-σιν τῶν pedales ὅσων κανεὶς πρὸ αὐτοῦ δὲν ἔκαμε, — διὰ τῆς ἀτμοσφαίρας καὶ τοῦ σκοιόφωτος ἐκείνου ἐν τῷ ὁποίῳ πλέουν ἐνίοτε μερικὰ ἀπὸ τὰ ὠραιότερά του ἔσματα.

Τέλος ὡς καὶ αὐτὸν τὸν ῥυθμόν, — καὶ ὅταν ἀκόμη πρόκειται περὶ τοῦ χαρακτηριστικωτέρου τῶν ῥυθμῶν ὁποῖος τοῦ στροβίλου (valse) ἢ ὁ τῆς μαζούρκας, — πολλάκις ὁ Σοπέν τὸν ἐχαλάρωσε. Tempo rubato, οὗτος εἶνε ὁ παρ' αὐτοῦ προτιμώμενος χρόνος. Τὸ ὁποῖον τί ἄλλο σημαίνει παρὰ ὅτι ἀπατᾷ τὸν χρόνον ἢ μᾶλλον ὅτι τὸν κλέπτει; Ἀγαπᾷ νὰ ὑπεκφεύγῃ οὕτως εἰπεῖν τὴν φυγὴν καὶ τὴν ἀέναν ῥοὴν τῆς διαρκείας ἡμῶν, ῥοὴν τὴν ὁποίαν αἱ ἀτσαλωμένα μεγαλοφυΐα, οἱ κλασι-κοί, δὲν ἐφοβοῦντο νὰ σημειόνουν τακτικῶς καὶ ἰσχυρῶς.

Κλασικός! Δι' ὅλους τοὺς ὡς ἄνω λόγους ἰδοὺ τί ὁ Σοπέν εἶνε ὀλιγώτερον. Ἀλλὰ εἶνε βαθύτατα πρωτό-τυπος. Δὲν ὀφείλει τίποτε εἰς τὴν Ἰταλίαν, καθόσον καμμία τέχνη δὲν εἶνε ὀλιγώτερον ἀπὸ τὴν ἰδικήν του συγκεκριμένη, πλαστικὴ καὶ τοπικὴ. Οὔτε ἡ Γαλλία, ἀλλ' οὔτε καὶ ἡ Γερμανία, ἔχουσιν οἰονδήποτε δικαίωμα ἐπ' αὐτοῦ. Οὔτε κἂν ἠμποροῦν νὰ τὸν ἀναγνωρίσουν. Δὲν ὑποτονθορύζει (freddonner) καθόλου καθὼς οἱ Γάλλοι, δὲν τραγουδεῖ καθὼς οἱ Ἰταλοὶ, φιλοσοφεῖ ἀκόμη ὀλιγώτερον ὡς οἱ Γερμανοὶ. Κατὰ τε τὴν οὐσίαν καὶ τὴν μορφήν τῆς φιλοσοφικῆς του σκέψεως διαφέρει ἀπὸ ὅλους τοὺς Γερμανοὺς, καὶ ἀπὸ ἐκείνους ἀκόμη οἱ ὁποῖοι παρουσιάζοντες μεγίστας μεταξὺ τῶν διαφορὰς, παρέχουν ἐν τούτοις κάποιαν μεταξὺ αὐτῶν ὁμοιότητα, οἰκογενειακὴν, καὶ οὕτως εἰπεῖν, φυλετικὴν. Ὁ Μπάχ καὶ ὁ Σούμαν, ὁ Μπάχ καὶ ὁ Βάγκερ εἶνε ὀλιγώτερον ἀνόμοιοι παρ' ὅσον εἶνε ἀνόμοιοι ὁ Σοπέν καὶ ὁ συν-θέτης τοῦ «Clavecin bien temperé», ὁ συνθέτης τοῦ «Μανφρέδου» ἢ ὁ συνθέτης τῆς «Βαλκύρης». Διότι ὅλοι οἱ Γερμανοὶ κέκτῃται εἰς βαθμὸν πολὺ ἄνισον, ἀλλ' εἰς κάποιον πάντοτε βαθμὸν, τὸ πνεῦμα τῆς πολυ-φωνίας καὶ τῆς συμφωνίας. Συνδυάζουν καὶ ἀνα-πτύσσουν. Τὸ δὲ διπλοῦν τοῦτο πνεῦμα ἐλλείπει ἐντε-λῶς ἀπὸ τὸν Φρειδερίκον Σοπέν.

Ἀλλὰ ἡ καρδιά τοῦ ἔθνους του ἔπαλλεν εἰς τὸ στη-θος του. Δὲν γνωρίζω κανένα ἄλλον μουσουργὸν περισ-σότερον ἀπὸ αὐτὸν πατριωτικὸν καὶ ἐθνικόν. Εἶνε αὐτὸς Πολωνὸς περισσότερο ἢ ὅσον ὅλοι οἱ ἄλλοι εἶνε Γάλ-λοι, Ἰταλοὶ ἢ Γερμανοί. Φέρει τὸν τύπον τῆς πατρίδος του, μόνον τῆς πατρίδος του, καὶ τῆς πατρίδος μυριο-πληγωμένης καὶ νεκρᾶς ἢ μουσικῆς του θὰ παραμείνῃ ὡς ἡ ψυχὴ ἢ ἡ ἀθάνατος. Ψυχὴ μελαγχολικὴ καὶ θρη-νώδης, τὴν ὁποίαν εἰς τὰς «νυκτωδίας», εἰς τὰ «βαλλί-σματα» θ' ἀκούομεν νὰ στενάξῃ καὶ νὰ νοσταλγῇ αἰωνίως. Ψυχὴ εὐγενικώτατα ἀβρὰ καὶ γοητευτικὴ ἐν τῇ ἐπιστηθιότητι τῶν στροβίλων καὶ τῶν μαζούρκων. Ψυχὴ ἐνίοτε ἡρωικὴ εἰς τὰς «πολωνικάς» «Polonaises» ἀπὸ τὰς ὁποίας πλείονες τῆς μιᾶς εἶνε ἀριστουργήματα ἐπικά καὶ θριαμβευτικά.

Τὸν ῥυθμόν αὐτόν, τοῦλάχιστον, ὁ Σοπέν, δὲν τὸν ἐχαλάρωσε, δὲν τὸν ἐξενεύρισε. Πῶς τὸν τονώνει ἐξε-ναντίας καὶ τὸν ἐνδυναμώνει!

Ἀπὸ ποῖον ὕψος καὶ μὲ ποῖαν ὀρμήν, μὲ ποῖα κατα-κυλίσματα καὶ ποῖους κατακρημνισμούς μουσικῶν κλι-μάκων ἐπισπεύδει τὴν πτῶσιν τοῦ τόνου καὶ τὸν κατα-φέρει ὡς κόπανον! Τὸ κάμνει διὰ νὰ τὸν ἐμπηγνύῃ βαθύτερα διὰ νὰ κυποῦν δυνατώτερα τὸν χρόνον οἱ χορευταὶ τοῦ ἐθνικοῦ καὶ σχεδὸν ἱεροῦ χοροῦ καὶ ν' ἀποκομίζουσιν οὕτως εἰς τὰ πόδια τῶν διὰ τὴν ἔξορίαν ὀλίγων χῶμα ἀπὸ τὴν πατρίδα. Ἐνθυμηθῆτε τὸν Ρουμ-πινστάιν ὅταν ἔπαιζε τὴν ὀδὸν «πολωνικὴν», ἐκείνην μὲ τὰς πολλὰς «ὀκτάβας». Ἐνθυμηθῆτε ἐκεῖνας τὰς φοβεράς συγχορδίας τὰς ὁποίας αἱ δύο του χεῖρες, χεῖρες γίγαντος, ἐφαίνοντο ὅτι μόλις ἐπῆρκον διὰ νὰ

τὰς κρούουν ἀκεραίας. Ἐνθυμηθῆτε τὸ κολοσσαῖον crescendo, τὴν ἀλληλουχίαν ἐκείνην τῶν κεραυνῶν, τὸ πομπῶδες καὶ τὴν χλιδὴν καὶ τὴν πολυτέλειαν καὶ τὸν πάταγον, καὶ εἰπέτε, ποῖα ποτὲ μουσικὴ ἀνεκάλεσεν ἐν διακόσμῳ πομπωδεστέρῳ λαμπροτέρῳ ὅπτασιαν ἐνὸς λαοῦ βαδίζοντος πρὸς τὸν θάνατον ἢ πρὸς τὴν ἐλευ-θερίαν.

Καὶ ἐν τούτοις ὁ Σοπέν δὲν εἶνε ἓνας ἀπὸ τοὺς μεγα-λειτέρους μεταξὺ τῶν μεγάλων. Μαζὶ μὲ τὴν ποιήσιν καὶ μὲ τὸ πάθος, μὲ τὴν διάθεσιν τὴν εὐφάνταστον, τὴν ἱποτικὴν παραφορὰν καὶ τὸν ἐνθουσιασμόν, μαζὶ μὲ ὅλα τὰ χαρίσματα τὰ ὁποῖα ἀπετέλεσαν τὴν γοη-τείαν, τὸ κάλλος, τὴν δόξαν τῆς πατρίδος του, φέρει πρὸς τούτοις ἐν ἑαυτῷ τὰ αὐτὰ αἷτια τῆς ἀδυναμίας καὶ τῆς φθορᾶς· νεῦρα ἀτίθασσα καὶ ἐμπαθῆ, περισσο-τέραν φαντασίαν ἢ λογικὴν, διάθεσιν ἀνώμαλον καὶ κάποιαν κλίσιν, κάποιον ἔρωτα πρὸς πᾶν τὸ ψευδολάμ-πον, τὸ ἐπιπολαῖως στιλπνὸν πρὸς τὰ κοῖλα καὶ κενὰ κοσμήματα καὶ πρὸς τὴν ὀλὴν ἐπιπολαίαν ἐπίδειξιν.

Ἡ μητέρα τοῦ Λαδισλάου Βόλσκη ἔλεγε κάποτε πρὸς τὸν νεαρόν αὐτὸν παράφρονα· «Εἶνε ὠραῖον νὰ εἶνε κανεὶς ἥρως. Εἶνε ὅμως ἀκόμη ὠραιότερον νὰ εἶνε κανεὶς μιὰ συνείδησις».

Ἡ συνέχεια τοῦ μυθιστορήματος ἀπέδειξεν ὅτι εἶχε δίκαιον. Τὸ κράτος τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ ἔχῃ κανεὶς ἐπὶ τοῦ ἑαυτοῦ του, ἡ αὐτοχαλιναγωγίσις, ἡ σωφρο-σύνη, ἡ βούλησις ἐλευθέρου καὶ πανίσχυρος, ἐν τῇ τέχνῃ ὡς καὶ ἐν τῷ βίῳ, ἰδοὺ αἱ θεμελιώδεις δυνάμεις καὶ αἱ ὑπερτάται ἀρεταί. Ὁ Σοπέν δὲν εἶνε ἀπὸ ἐκείνους οἱ ὁποῖοι τὰς εἶχον.

[Μετάφρασις Χ. Θ. Δ.]

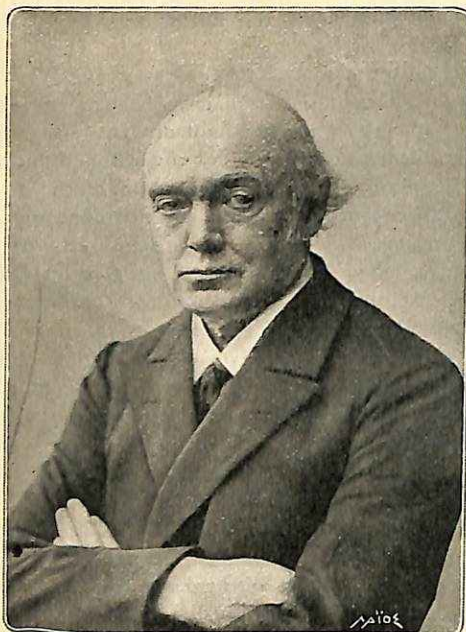
CAMILLE BELLAIGUE

ΔΙΚΑΣΤΙΚΟΝ ΜΕΓΑΡΟΝ, Χ. ΘΕΟΔΩΡΑΚΑΚΗ

ΕΚΘΕΣΙΣ ΖΑΠΗΕΙΟΥ

ΙΒΑΝ ΦΟΝ ΜΥΛΛΕΡ

ΙΒΑΝ ΦΟΝ ΜΥΛΛΕΡ

Οἱ φίλοι Βαυαροὶ δὲν θὰ εἶχον ἴσως ἄδικον, ἔάν ἔτρεφον ἀκόμη μνησικακίαν τινὰ διὰ τὸ ἀπαίσιον ἐκεῖνο πολιτικὸν σφάλμα, διὰ τὸ ὁποῖον πικρῶς μετεμνήθη τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος. Τὴν ἔξωσιν τοῦ Ὁθωνος. Τούναντίον ὅμως οἱ Βαυαροὶ εἶναι ἀκριβῶς οἱ μᾶλλον συμπαθῶς διακείμενοι πρὸς τὴν σύγχρονον Ἑλλάδα ἐξ ὅλων τῶν γερμανικῶν φύλων. Ἰσως τὸ ψυχολογικὸν τοῦτο φαινόμενον ἀποδεικνύει ὅτι δὲν ἦτο δίκαιον νὰ καταστῇ υπεύθυνον τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος διὰ τὴν σατανικὴν πολιτικὴν πλεκτάνην, τὴν ὁποῖαν καλῇ τῇ πίστει καὶ πρὸς ἰδίαν μᾶλλον ζημίαν ἀσυναισθήτως ἐξυπηρέτησεν.

Ὅπως δὲ ποτε τὸ Μόναχον — δύναται νὰ εἴπῃ τις — εἶναι σήμερον ἡ τελευταία ἐστία τοῦ φιλελληνισμοῦ ἐν Γερμανίᾳ, διότι εὐτυχῶς παρὰ τὸν Ἰσαρον δὲν ἐξέλιπον οἱ εἰλικρινεῖς φίλοι τῆς συγχρόνου Ἑλλάδος. Ἐκεῖ εὐρίσκει τις ἄλλως τε τὰς ὁραίας ἀναμνήσεις τοῦ παρελθόντος, τόσα καὶ τόσα θαυμάσια λείψανα τῆς Λουδοβικείου ἐποχῆς. Ὑψοῦνται ἐκεῖ ἐπὶ τῆς βασιλικῆς πλατείας ὑπερήφανα τὰ Προπύλαια φέροντα ἐπὶ τῶν ἐσωτερικῶν τοίχων τὰ ὀνόματα τῶν ἡρώων τῆς ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως, μετ' ἑλληνικά γραμματα, ὀλίγον δὲ περαιτέρω ἡ κομψὴ Στοὰ τοῦ ἀνακτορικοῦ κήπου (Hofgarten-Arkaden) μετὰς ὑπὸ τοῦ πανδαμάτορος χρόνου ἡμικατα-

στραφείας εἰκόνας τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος, ἐν συμβολικῇ συναδελφώσει πρὸς τὰς εἰς ὀλίγων βημάτων ἀπόστασιν εὐρισκομένας εἰκόνας τῆς ἐθνικῆς βαναρκικῆς ἱστορίας.

Πάντα ταῦτα ὑπενθυμίζουσι τὸν πάλαι ἐνθουσιασμόν, ὅστις ἐπιζῇ ἀκόμη εἰς τὰς ψυχὰς ὀλίγων μόνον ἀνδρῶν, ὧν εἷς εἶναι ὁ Ἰβάν φὸν Μύλλερ.

Ποῖος Ἕλλην, ἐξ ὅσων ἐσπούδασαν εἰς τὴν βαναρκικὴν πρωτεύουσιν, δὲν γνωρίζει καὶ δὲν ἀναπολεῖ εὐγνωμόνως τὴν εὐγενῆ μορφήν, μετὰ τὰ ζωηρὰ καὶ συμπαθῆ χαρακτηριστικὰ τοῦ σοφοῦ φιλόλογου, οὗτινος τὰ φιλελληνικὰ αἰσθήματα ἀπὸ πολλῶν δεκαετηρίδων, ἐν Ἐρλάγγῃ καὶ ἐν Μονάχῳ, κατέστησαν παροιμιώδη; Καὶ ὄντως ὁ Ἰβάν φὸν Μύλλερ εἶναι ὁ κλασικὸς τύπος τοῦ φιλέλληνος τῆς παλαιᾶς ἐποχῆς, τὴν ὁποῖαν ἐνεθουσίαζον αἱ ὑψηλαὶ ἰδέαι, αἵτινες σήμερον ἔχρεωκόπησαν τέλεον ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ ὕλισμου καὶ τῆς πολιτικῆς τῶν πλουτοκρατικῶν συμφερόντων.

Ὁ Iwan von Müller ἐγεννήθη τῇ 20ῇ Μαΐου 1830 ἐν Wunsiedel, πόλιν τῆς Βαυαρίας παρὰ τὸν Ἐρκναϊὸν δρυμόν. Ἐσπούδασε δὲ φιλολογίαν καὶ μαθηματικὰ εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Ἐρλάγγης (1848-53). Ἀριστεύσας διωρίσθη ἑφορος τοῦ ἐν Ansbach βασιλικοῦ οἰκοτροφείου, τῷ δὲ 1858 καθηγητὴς γυμνασίου ἐν Zweibrücken τοῦ Παλατινάτου, μετατεθεὶς τῷ 1862 εἰς Ἐρλάγγην. Μετὰ διετίαν ἐγένετο καθηγητὴς τῆς κλασικῆς φιλολογίας ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῆς Ἐρλάγγης.

Κατὰ τὸ 1893 μετετέθη εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τοῦ Μονάχου καὶ διωρίσθη συγχρόνως μέλος τοῦ ἀνωτάτου ἐκπαιδευτικοῦ συμβουλίου καὶ διευθυντῆς τοῦ Φιλολογικοῦ Φροντιστηρίου τοῦ Πανεπιστημίου, τὸ δὲ ἐπὶ ἔτος ἔλαβε τὸν τίτλον τοῦ μυστικοῦ συμβούλου τῆς βαναρκικῆς κυβερνήσεως. Φέρει ἐπίσης τὸν τίτλον τοῦ ἱππότη καὶ εἶναι μέλος τακτικὸν τῆς Βασ. βαναρκικῆς ἀκαδημίας τῶν Ἐπιστημῶν.

Σειρὰν ὅλην φιλολογικῶν καὶ κριτικῶν συγγραμμάτων¹ ὀφείλει ἡ ἐπιστήμη εἰς τὸν Μύλλερ,

¹ Symbolae criticae et exeget. ad Platonis de republica I. VI (1865), Observationes criticae in Aeschyli Choephoros (1867), Observ. in Ciceronis de finibus libros p. 2 (1870) Quaestiones crit. de Galeni libris peri tōn καθ' Ἱπποκράτην καὶ Πλάτωνα δογμάτων (1871-2), Galeni libellus qui inscribitur ὅτι ἀριστος ἰατρός καὶ φιλόσοφος (1873), Galeni de placitis Hippocratis et Platonis (1874), Quaestionum de Chalcidii in Timaeum Platonis comm. 3 spec. (1875-78), de Seminarii philolog. Erlangensis ortu et fatiis (1878), Specim. duo nov. edit. libri Galeniani, qui inscribi-

ἔστις ἀπὸ τοῦ 1885 ἐκδίδει τῇ συνεργασίᾳ τῶν διαπρεπεστέρων γερμανῶν ἐπιστημόνων τὸ πολυτομὸν σύστημα τῆς Κλασικῆς ἀρχαιολογικῆς ἐπιστήμης (Handbuch der Klassischen Altertumswissenschaft in systematischer Darstellung), ἐν ᾧ ὁ ἴδιος ἐπραγματεύθη τὰς ἑλληνικὰς ἰδιωτικὰς ἀρχαιοτάτας. (Griechische Privataltertümer, 1887).

Ἀπὸ τοῦ 1905 ὁ Μύλλερ ἀπεσύρθη εἰς τὸν ἰδιωτικὸν βίον, καίπερ ἔχων ἀκμαίᾳς ἀκόμη τὰς

δυνάμεις, παρὰ τὸν βαρὺν φόρτον τῶν ἐβδομηκοντα καὶ ὀκτὼ ἐτῶν. Ζωηρὰ ὅμως θὰ παραμένῃ πάντοτε ἡ ἀνάμνησις αὐτοῦ, καὶ μακρὰν τοῦ ἀκαδημαϊκοῦ περιβόλου εὐρισκομένου, ἀνεξίτηλα δὲ θὰ φαίνωνται τὰ ἔργα, τὰ ὁποῖα ἐχάραξεν. Εἰς δὲ τὸ σεμνὸν ἐρημητήριόν του θὰ παρακολουθῶσι τὸν σοφὸν γέροντα ἡ τιμὴ τῆς ἐπιστήμης καὶ ἡ αἰδὶος εὐγνωμοσύνη τοῦ ἑλληνισμοῦ.

[Βερολίνον]

ΒΟΡΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

Αἱ ὑπὸ διαφόρων ξένων καὶ ἡμετέρων γενόμεναι μέχρι τοῦδε ἐκδόσεις Ἑλληνικῶν δημοτικῶν τραγουδιῶν, λαογραφικοῦ πάσαι χαρακτῆρος, γνωστὸν εἶνε ὅτι ἔχουν πρὸ πολλοῦ ἐξαντληθῇ. Μερικαὶ μάλιστα, καθὼς αἱ τοῦ Passow καὶ τοῦ Fauriel ἀναγράφονται κάπου κάπου εἰς τοὺς καταλόγους τῶν παλαιοπωλικῶν βιβλιοπωλείων τῆς Εὐρώπης μετ' ἐπερόγκους τιμὰς, ὡς ἀποτελοῦσαι σπάνιον θῆρμα διὰ τοὺς ἀσχολουμένους εἰς τὴν λαογραφίαν τῶν ἀνατολικῶν ἐθνῶν. Ἄλλ' αἱ συλλογαὶ αὐταί, γραφεῖσαι διὰ μέσου τοῦ ψυχροῦ φακοῦ τῆς ἐπιστήμης, χωρὶς αἰσθητικὸν ἐνθουσιασμόν, ἀποτελοῦν μᾶλλον μνημεῖα μελέτης τοῦ ἐθνικοῦ μας βίου, παρὰ ἔργα λογοτεχνικά.

Οἱ κύκλοι ὅμως τῶν φιλαναγνωστῶν, καὶ ὅσοι ἐν γένει θέλουν νὰ ἔχουν εἰς τὴν βιβλιοθήκην των τὸν Δημόδη Ποιητὴν, πλᾶν εἰς τὸν Σολωμόν, τὸν Κάλβον, τὸν Βαλαωρίτην, καθόλου, ἢ πολὺ ὀλίγον ἱκανοποιοῦνται μετὰ τὰς συλλογὰς αὐτάς, πολλὰ τῶν ὁποίων — εἰς σημειωθῇ καὶ τοῦτο — περιέχουν σφάλματα, καὶ διαστροφὰς λέξεων, καὶ ἐπεξεργασίαν στίχων, ἀπὸ ἄγνοιας τῆς γλώσσης ἢ ἐλαφρότητα, ἢ κακὴν ἀντίληψιν.

Διὰ τοῦτο ἀνάγκη ἀληθῶς ἐθνικὴ καὶ φιλογική ἦτο νὰ γίνῃ μία ἐκδοσις, περιέχουσα τ' ἀριστουργήματα τῆς δημοτικῆς ποιήσεώς μας, μετὰ κατάταξιν μεθοδικήν, μ' εὐσυνειδητὸν ἔρευναν, καὶ καλαισθητὸν ἐκλογὴν τῶν ὠραιότερων παραλλαγῶν καθενὸς ποιήματος, οὕτως ὥστε νὰ δίδεται ἀμέσως εἰς τὸν ἀναγνώστην συγκεντρωμένη ἰδέα τῆς δημοτικῆς ποιήσεως τῶν Ἑλλήνων, καὶ τῆς ποιητικῆς ἀντιλήψεως τῆς φυλῆς, ἐκδοσις, ἐγκλείουσα εἰς τὰς σελίδας τῆς ἀκεραίας τὴν ψυχὴν τοῦ δημόδου ψάλτου. Τὴν συλλογὴν αὐτὴν, τὴν ὁποῖαν ὠνειρεύθη κάθε φίλος τοῦ δημοτικοῦ μας τραγουδιοῦ, καὶ θαυμαστής τῆς λαϊκῆς μας φιλολογίας, κατήρτισε καὶ ἔφερεν εἰς πέρας ὁ συνεργάτης μας κ. Ἅγις Θέρος, ἕνας ἀπὸ τοὺς ἐνθουσιώδεις μελετήτας καὶ συλλέκτας λαογραφικῆς ὕλης, ἐκδίδει δὲ κατ' αὐτὰς εἰς κομψότατον τόμον σχήματος 8ον ὑπὸ τὸν ἀπλοῦν τίτλον «Δημοτικὰ Τραγούδια», ἡ ἀρτιούστατος «Ἐκδοτικὴ Ἑταιρεία ὁ Φοῖβος».

Τὸ βιβλίον περιέχει ὑπὲρ τὰ ἑκατόν, ἀπὸ τὰ θαυμα-

τα, ὅτι ταῖς τοῦ σώματος κράσεσιν αἱ τῆς ψυχῆς δυνάμεις ἔπονται 2 προγρ. (1880-85). Ἐξέδωκε πρὸς τοὺς τακτικὰς τοῦ ἐν Ἐρλάγγῃ Φιλολ. Φροντιστηρίου (1878-92), τὰς ἐπετηρίδας τῆς Κλασικῆς Φιλολογίας (1883-1898) καὶ ἄλλα. Ἐκ τῶν μὴ φιλολογικῶν ἔργων τοῦ Μύλλερ μνημονεύει δύο διαλέξεις περὶ τῶν μουσικῶν Chopin καὶ Liszt καὶ τὸν λόγον, ὃν ἐξεφώνησε κατὰ τὸ 1878 γενόμενος ἀντιπρύτανης τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Ἐρλάγγης (πρύτανης εἶναι ὁ ἀντιβασιλεὺς τῆς Βαυαρίας).

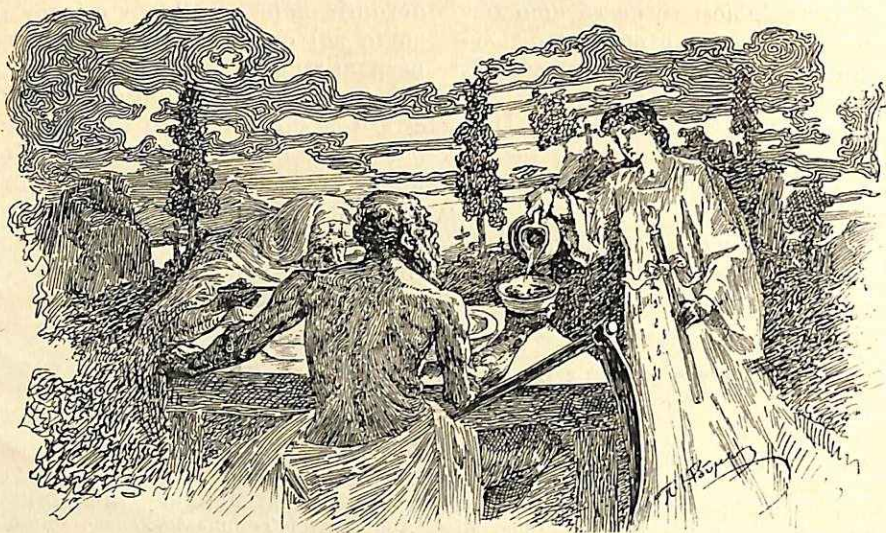
σσότερα δημοτικὰ τραγούδια, συλλεγέντα ἐκ τῶν παλαιῶν ἐκδομένων συλλογῶν Passow, Fauriel, Zapfel, Μανούσου, Marcellus, Kind, Legrand, Schmidt, Ἀραβαντινοῦ, Tommaseo, κλπ. καὶ ἀπὸ διάφορα περιοδικὰ, μονογραφίας, φυλλάδια· μεταξὺ δὲ αὐτῶν καὶ πλεῖστα ἀνεκδότα τραγούδια καὶ ἀνεκδότους παραλλαγὰς ἐκ τῆς ἀνεκδότου συλλογῆς «Δημῶδη Σύλλεκα», τοῦ μακαρίτου σχολάρχου Ἰω. Γ. Θεοδοροπούλου, καὶ ἐκ τῆς ἐπίσης ἀνεκδότου συλλογῆς τοῦ κ. Ἀγίδος Θέρος, «Τοῦ Ταυγέτου Ἀντίλαλοι». Σημειῖται δὲ ἡ ἐκδοσις μετ' ὠραίας εἰκονογραφίας ἀπὸ τὸν καλλιτέχνην κ. Π. Ροῦμπον, ἑλληνικωτάτας τὸν χαρακτῆρα, ἐμπνευσμένης ἀπὸ τὰ τραγούδια ἀπ' εὐθείας καὶ βαλμένης ὡς προμετωπίδας εἰς καθένα ἀπὸ τὰ πέντε τμήματα τοῦ βιβλίου: τῆς Ἀγάπης τῶν Ἀρμάτων, τοῦ Θανάτου κτλ. Μίαν ἀπὸ αὐτὰς τὰς εἰκόνας, τὴν τὴν προμετωπίδα καὶ τὰ τραγούδια τοῦ θανάτου δημοσιεύομεν ἐδῶ χάριν τῶν ἀναγνωστῶν τῶν «Παναθηναίων» καὶ ὡς δείγμα τῆς χαρακτηριστικῆς εἰκονογραφίσεως τοῦ βιβλίου.

Τῶν τραγουδιῶν προτάσσεται ὡς πρόλογος ἡ ὠραία διάλεξις, τὴν ὁποῖαν ὁ κ. Θέρος ἔκαμε πρὸ ὀλίγων ἐβδομάδων εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ Ῥαδίου, εἰς τὴν σειρὰν τῶν διαλέξεων τοῦ «Ἑλληνικοῦ Κόσμου».

Ἐκ τοῦ προλόγου αὐτοῦ ἀποσπῶμεν τὰ ἑξῆς μέρη:

«... Ἡ Ἑλληνικὴ γῆ, μετὰ τὴν ἀδρὰν καὶ πολὺβλαστον Φύσιν καὶ τὸ ἰσχυρὸν ἀνθρώπινον δένδρον, τὸ ὁποῖον μέσα εἰς τὰ σπλάγχνα τῆς ριζοφύει καὶ μέσα εἰς τὴν ἀγκάλην τῆς ἀπλώνει τοὺς πολυφύλλους κλάδους του, φυσικὸν ἦτο καὶ ποιῆσιν δημοτικὴν ἰσχυροτάτην καὶ ἰδιοτυπωτάτην νὰ παραγάγῃ, καὶ θαυμαστὴν μεταξὺ τῶν εὐρωπαϊκῶν ἐθνῶν· ἄλλως καὶ κλιματικὸι λόγοι συντείνουν, ἀφοῦ κεῖται πλησιέστερα καὶ πρὸς τὴν αἰσθηματικὴν Μεσημβρίαν καὶ πρὸς τὴν εὐφάνταστον Ἀνατολήν.

Καὶ εἶνε ἡ ποίησις αὐτὴ συνέχεια ἀδιάπαντος κ' ἐπακολουθήματα φυσικῶν τῆς ποιητικῆς τοῦ ἔθνους ζωῆς καὶ τῆς πνευματικῆς του ἐξελίξεως, ἀπὸ τὴν Ὀμηρικὴν γιγαντομαχίαν, ἕως τὴν γιγαντομαχίαν τοῦ 21. Καὶ ἀποδεικνύει, καὶ βροντοφωνεῖ, μαζί μετὰ τὸς ἄλλας τεκμήρια τρανά, τὴν ἀδιάσπαστον ὁμογένειαν τῆς ἀρχαίας ψυχῆς μετὰ τὴν νέαν Ἑλληνικὴν ψυχὴν, τὴν ἄμεσον κληρονομὸν τῆς· διότι, ὅπως εἰς τὴν ζωὴν μας ὅλην, οὕτωπὼς καὶ εἰς τὴν δημοτικὴν μας ποίησιν,

ΑΠΟ ΤΑ "ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ", ΣΧΕΔ. Π. ΡΟΥΜΠΟΥ

... Γιατί δειπνῇ ἡ μαύρη Γῆς καὶ τρώει ὁ μαύρος Χάρος,
Κρατῶ κεῖ νῦν τοὺς φωτῶ, γυαλὶ νῦν τοὺς κερνάω...

βαθύταται εἰν' αἱ ὄριαι, τὰς ὁποίας ἀπλώνει ὁ ἀρχαῖος κόσμος, καὶ πρὸ πάντων ἡ ἐμφαντικωτάτη τῶν ἐκδηλώσεών του, ἡ Μυθολογία· διότι καὶ αὐτοὶ οἱ ἀρχαῖοι θεοὶ δὲν ἐφυγαδεύθησαν, ἀλλὰ μὲ νέας μορφὰς καὶ νέα ὀνόματα, ζοῦν παντοτεινὰ ἀνάμεσόν μας, εἰς τὰ βουνά μας, εἰς τὰ λαγκαδία μας, εἰς τὰ κρογιαλῖα μας· τὸν Δία, τὸν «πατέρα θεῶν τε ἀνθρώπων τε», δὲν μᾶς ἐνθυμίζει κάπως ὁ μέγας Παντοκράτωρ τοῦ τρούλλου; Μὴ τάχα ἡ Παναγία Παρθένος δὲν ἐλατρεύθη εἰς τὰ παλαιὰ τεμένη τῆς Παρθένου Ἀθηνᾶς; Καὶ ὁ διφρηλάτης νεανίας Ἀπόλλων ζῇ ἐνσαρκωμένος, ἀλλὰ λευκοπώγων τώρα, εἰς τὸν διφρηλάτην γέροντα, τὸν προφήτην Ἥλιον, τοῦ ὁποίου ὁ διὰ πυρῶν εἰδωλολατρικός ἑορτασμός ἐξακολουθεῖ ἀκόμη εἰς τὰς κορυφὰς τῶν βουνῶν μας γύρω εἰς τὴν ὑψηλοτάτην μάλιστα κορυφήν τοῦ Ταῦγέτου εἶδα πρὸ δεκαετίας εἰκόνα τοῦ Προφήτου, ἐπὶ μαρμάρου χαραγμένην, φέρουσιν τὴν ἀπροσδόκητον ἐπιγραφήν: «Ὁ προφήτης τοῦ Ἥλιου». Καὶ ὁ πολυάθλος Διγενὴς Ἀκρίτας, ὁ μεγάλος ἥρως τοῦ ἐθνικοῦ ἔπους μας, τί ἄλλο εἶνε, παρὰ μυθικός ἥρωας, ἡμίθεος Διογενής, ὡσάν ἄλλος Ἡρακλῆς; Καὶ ἡ αἴγλη τοῦ Ὀλύμπου τῶν ἀρχαίων θεῶν δὲν λάμπει καὶ τώρα εἰς τὸν νέον μας Ὀλυμπον τῶν ἀρματολῶν καὶ τῶν κλεφτῶν;

Αἱ Μοῖραι ἀκούραστοι ἐπὶ τόσους αἰῶνας, κυβερνοῦν καὶ διαφεντεύουν τὰς τύχας τῶν θνητῶν· αἱ Νηρηίδες, τὰ Στοιχεῖα τῶν πηγῶν καὶ τῶν ποταμῶν, τὰ Πνεύματα τῶν λαγκαδιῶν καὶ τῶν ὀρέων καὶ τῶν πηγαδιῶν, ὁ Δράκος, οἱ Βρυκόλακες, αἱ Μάγισσαι, ἐξασκοῦν τὴν ἰδίαν γοη-

τείαν εἰς τὸ πνεῦμα τοῦ λαοῦ μας καὶ μένουν παραστάται τοῦ βίου του, ὅπως εἰς τὸν παλαιὸν καιρὸν τὰ ἴδια, ἢ ἀνάλογα ὑπερφυσικά ὄντα.

Ἄλλη ἐκδήλωσις τῆς ἐνότητος τῆς Ἐθνικῆς Ψυχῆς εἶνε τὸ αἶσθημα τοῦ δεσμοῦ τοῦ Ἀνθρώπου μὲ τὴν Φύσιν καὶ ἡ προσωποποίησης τῶν φαινομένων της καὶ τῶν δυνάμεών της· καὶ αὐτὰ δὲ ἀποτελοῦν τὸ θέμα πολλῶν δημοτικῶν τραγουδιῶν· ὅλα τὰ ψυχὰ καὶ τὰ ὑπανθρώπινα ὄντα ἐνσαρκώνονται καὶ λαμβάνουν μέρος εἰς τὴν ἀνθρωπίνην ζωὴν καὶ ἔχουν λαλιὰν καὶ αἰσθήματα. Ὁ Ὀλυμπος καὶ ὁ Κίσαβος, τὰ δύο βουνά, μαλώνουν μεταξύ των· ὁ Παρνασσὸς ὁμιλεῖ πρὸς τὸν κάμπον καὶ παραπονεῖται τὰ παιδιὰ, κατὰ τοὺς χρόνους τῆς δουλείας, ὁμιλοῦν πρὸς τὴν σελήνην καὶ τὴν παρακαλοῦν νὰ τὰ φωτίσῃ· τάνθη φιλονεικοῦν.

Τὸ ποῖο εἶνε τὸ καλλίτερον καὶ ποῖο μυρίζει κάλλιο·

ὁ Ἥλιος συνομιλεῖ μὲ τὴν πληγωμένην ἐλαφίαν· τὰ πτηνὰ λαλοῦν «μ' ἀνθρώπινη λαλίτσα»· τὸ ἀηδὸν κλαίει τὸν ἀρματολόν· τὸ χελιδόνι φέρει μηνύματα καὶ προαγγέλλει τὴν ἀνοιξιν, ὅπως εἰς τὸ ἀρχαῖον χελιδόνισμα· ὁ αἰετὸς καὶ ἡ πέρδικα ὁμιλοῦν ἢ θρηνοῦν, ἢ συμβουλεύουν, ἢ προμαντεύουν· καὶ ὅλος ὁ κόσμος τῆς Φύσεως, εἴτ' ἐνόργανος, εἴτ' ἀνόργανος ζῇ καὶ κινεῖται καὶ συμμετέχει ἐνεργῶς εἰς τὸ δράμα τῆς ζωῆς. Ὡς κορύφωμα δὲ ὁ Χάρος, ὁ παλαιὸς πορθημὸς τοῦ βασιλείου τοῦ Πλούτωνος, Χάρος τώρα συγγνός, ἀλλὰ πάντοτε νεκροπομπὸς ἀκούραστος, ἐπὶ αἰῶνας αἰῶνων.

Πλὴν τῆς Μυθολογίας καὶ τοῦ δεσμοῦ πρὸς

τὴν Φύσιν, εἰς τὰ δημοτικὰ τραγούδια καθρεπτίζονται, ὡσάν εἰς καθαρὸν βενετικὸν κρυσταλλον, οἱ στοχασμοί, αἱ ἀρεταὶ καὶ τὰ συναισθήματα τῆς Ἑλληνικῆς Φυλῆς, τὰ ὁποῖα μένουν ἀναλλοίωτα καὶ ἀπαρσάλευτα κτήματα τοῦ ἐθνικοῦ χαρακτῆρος, παρ' ὅλην τοῦ χρόνου τὴν πάροδον.

Ἡ Ἀγάπη, ἡ μεγάλη, ὑπὸ τὰς μορφὰς τῆς ὁλας, ἔρωος, ἀγάπης συζυγικῆς, στοργῆς πρὸς τοὺς γονεῖς ἢ πρὸς τὰ τέκνα, ἀδελφικῆς ἀγάπης, φιλοξενίας, εἶνε θέματα προσφιλῆ εἰς τὸ δημοτικὸν ἄσμα. Παρὰ τὴν χορδὴν δὲ τῆς Ἀγάπης, αἱ δύο ἄλλαι κύριαι χορδαὶ τῆς λαϊκῆς λύρας εἶνε ἡ Πατρις καὶ ὁ Θάνατος. Ἡ εὐρεῖα ἀντίληψις τῆς ἀγάπης, ἡ ἰσχυρὰ καὶ στοργικὴ προσήλωσις εἰς τὸ πάτριον χώμα, τὸ γαλήνιον καὶ δίχως φόβον ἀντίκρουσμα τοῦ θανάτου, τρία γνωρίσματα τρανὰ τοῦ ἀρχαίου βίου, ἐκτυλίσσονται ζωογονημένα εἰς τὰς στροφὰς τὰς ἀδιακοσμήτους τοῦ λαϊκοῦ ποιητοῦ.

Ἴδου καὶ ὁ ἐπίλογος:

«Ὁ Δῆμος ὁ Τραγουδιστὴς δὲν ἀπέθανεν. Ὁ Δῆμος ὁ Τραγουδιστὴς ζῇ τῆς λύρας του μόνον αἱ πολυδύνητοι χορδαὶ ἡρεμοῦν, ἀποκαμωμένα ἀπὸ τὰ θοῦρα τοῦ Μεγάλου Ἀγῶνος· διότι μόνον τὰ μεγάλα καὶ τὰ ὑψηλὰ συστέλλουν τὰ δάκτυλα τοῦ Ἐθνικοῦ Ραψωδοῦ καὶ κρούουν τὴν

λύραν καὶ μὲ τὰς στροφὰς, τὰς ὁποίας ἀναμέλπει ἡ λύρα του, πτερόνουνται οἱ λογισμοὶ τῆς Φυλῆς· προχθὲς ἀκόμη, ὅταν ἡ Πάργα ἐπωλήθη ἀπὸ τὴν Ἀγγλίαν εἰς τὸν Ἀλῆ-πασσάν καὶ οἱ Παργινοὶ, φεύγοντες ἀπὸ τὴν πατρικὴν γῆν, ἐξέθιπταν τῶν προγόνων τὰ ὀστέα καὶ τὰ ἔκαιαν εἰς μεγάλην πυρὰν, εἰς τὴν πλατεῖαν τῆς πόλεως, ἔψαλλε:

Πάρτε, μανάδες, τὰ παιδιά, παπάδες τοὺς Ἀγίους,
Ἄστε, λεβέντες, τᾶρματα, ἀφήστε τὰ τουφέκια,
Σκάψτε βαθειά, σκάψτε πλατεῖα ὅλα σας τὰ κιβούρια,
Καὶ τάντρειωμένα κόκκαλα ξεθάψτε τῶν γονιῶν σας...
Τοῦρκους δὲν προσκυνήσανε, Τοῦρκοι μὴ τὰ πατήσουν!

Καὶ τώρα προσμένει πάλιν τὴν νέαν ἀνοιξιν καὶ τὴν νέαν βλάστησιν τῆς Ἑλλάδος καὶ τὸν νέον τῆς γῆς της κλονισμόν, διὰ νὰ ὑψωθῇ καὶ πάλιν καὶ ν' ἀντιλαλήσῃ, γενναῖον καὶ ρυθμικόν, τὸ Ἑλληνικὸν τραγούδι, εἰς τὸ ὁποῖον μέσα ζῇ ὁλόφωτος καὶ πολὺρρυθμος ἡ Ἑλληνικὴ Ψυχὴ, ἡ μία, ἡ ἀείζωος, ἡ αἰωνία».

Ὡς δεῖγμα τῶν τραγουδιῶν, τὰ ὁποῖα περιέχει τὸ ἀγγελλόμενον βιβλίον, δημοσιεύομεν εἰς τὴν πρώτην σελίδα τοῦ παρόντος τεύχους τῶν «Παναθηναίων» τὰ ἀρχαῖα τῶν ἀναγνωστῶν μας δύο τραγούδια: τὰ «Δάκρυα» καὶ τὴν «Ἀρετὴν» μὲ ὠραίας ἀνεκδότους παραλλαγὰς ἐκ Λακεδαιμόνος ἐκ τῆς συλλογῆς τοῦ κ. Ἀγιδος Θέρον.

Μ.

ΛΕΥΚΕΣ ΝΥΧΤΕΣ*

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΝΑΣΤΕΓΚΑΣ

Τὴ μισή μου ἱστορία τὴν γνωρίζετε· ξέρετε πὼς ἔχω μιὰ γιαγιά!

— Ἀν καὶ ἡ ἄλλη μισὴ πάη τόσο μακριά...

— Σωπάτε καὶ ἀκούστε. Μὲ μιὰ συμφωνία: νὰ μὴ μὲ σταματᾶτε· πρέπει ὁλοένα νὰ σωπαίνετε. Λοιπόν, ἔχω μιὰ γρηὰ γιαγιά. Ἐμεῖνα μαζί της μικρὸ κοριτσάκι, γιατί ὁ πατέρας καὶ ἡ μητέρα μου ἀπόθιαν γρήγορα. Ἡ γιαγιά μου ἦταν μιὰ φορὰ νέα—χρόνια τώρα.—Μ' ἐμαθε γαλλικὰ καὶ χίλια πράγματα. Δεκαπέντε χρόνων—εἰμαι τώρα δεκαεπτὰ—ἐτελείωσα τὰ μαθήματά μου· δὲν θὰ σᾶς πῶ τί ἔκαμα. Ὅχι πὼς ἔκαμα τίποτε σοβαρὸ. Μὰ ἡ γιαγιά μου, ὅπως σᾶς εἶπα, μ' ἐκαρφίτωσε στὸ φουστάνι της καὶ μοῦ εἶπε πὼς ἔτσι θὰ περάσωμε ὅλη τὴ ζωὴ μας. Δὲν μπορούσα νὰ ξεφύγω· ἔπρεπε πάντα στὸ πλάι της νὰ μελετῶ. Μιὰ φορὰ τὴν ἐγέλασα· ἔπεισα τὴ Φέκλα, τὴν ὑπηρετριά μας, νὰ πάρῃ τὴ θέσι μου. Τὴν ὥρα ποὺ ἀποκοιμή-

θηκε ἡ γιαγιά μου στὴν πολυθρόνα, ἐγὼ ἔφυγα, ὅχι μακριά, σὲ μιὰ φιλενάδα μου. Ὅμως μοῦ βγήκε σὲ κακό. Στὸ μεταξύ ἐξύπνησε καὶ κατὶ μοῦ ζήτησε· ἡ Φέκλα ξέρετε εἶναι κουφή· φοβήθηκε, ἐκαρφίτωσέ με καὶ ἔφυγε...

Ἐδῶ ἡ Νάστεγκα σταμάτησε γιὰ νὰ γελάσῃ. Γελοῦσα καὶ ἐγὼ. Αὐτὸ τὴν ἐπείραξε.

— Μὴ γελάτε γιὰ τὴ γιαγιά μου! Τὴν ἀγαπῶ πάντα, νὰ τὸ ξέρετε. Ἀ, πὼς διορθώθηκα! Πῆρα πάλι τὴ θέσι μου καὶ ἀπὸ τότε δὲν ἐτόλμησα πειὰ νὰ φύγω ὡς τὴν ἡμέρα ὅπου... Ἐξέλασα νὰ σᾶς πῶ πὼς ἡ γιαγιά μου εἶχε ἕνα σπῆτι, μικροῦτσικο, μὲ τρία μόνον παράθυρα· ἕνα σπῆτι ξύλινο, παλιὸ ὅσο καὶ ἡ γιαγιά μου. Στὸ δεύτερο πάτωμα μᾶς περισσεύει κατὶ δωμάτια. Μιὰ φορὰ τὰ δώσαμε σ' ἕνα νέον νοικάρη.

— Λοιπὸν ὑπῆρχε καὶ παλαιὸς νοικάρης, εἶπα.

— Καὶ βέβαια ὑπῆρχε, καὶ ἤξερε καλλίτερα ἀπὸ σᾶς νὰ σωπαίῃ. Εἶναι ἀλήθεια πὼς ἡ γλώσσα του ἦταν ἀκίνητη. Ἐνας γέρος κοντός, ξερακιανός, βουβός, τυφλός, κοντός· καταλαβαίνετε πὼς δὲν ἤμπορεῖσε νὰ ζήσει περισσότερον. Καὶ νάτος μιὰ μέρα ποὺ τελεῖωσε. Τότε λοιπὸν

* Συνέχεια: «Παναθήναια» 15 Ἀπριλίου.

χρειασθήκαμε άλλον νοικάρη, γιατί αλλοιώτικα δεν μπορούσαμε να ζήσουμε. Τό νοϊκι αυτό, μαζί με τη σύνταξη της γιαγιάς, είναι όλο τὸ εισόδημά μας. Λες κ' ἔγινε ἐπίτηδες, ὁ νέος μας νοικάρης νὰ εἶναι νέος, ξένος, ἕνας ταξειδιώτης. Δὲν ἔκαμε δυσκολίες; ἡ γιαγιά τὸν ἄφησε νὰ μετακομίσει χωρὶς πολλὲς ἐρωτήσεις; μὰ ἔπειτα μὲ ρώτησε:

— Νάστεγκα, ὁ νοικάρης μας εἶναι νέος ἢ γέρος;

— Ἔτσι κ' ἔτσι, γιαγιά, — δὲν ἤθελα νὰ πῶ ψέμα — ὄχι ὁλότελος νέος, μὰ ὄχι καὶ γέρος.

— Καὶ ἔχει ἔμορφη ὄψη;

— Naί, γιαγιά, ἀρκετὰ ἔμορφη.

— Τί κρῖμα!.. Σὲ παρακαλῶ, κόρη μου... μὴν πολυτηγαίνης νὰ τὸν βλέπης. Σὲ τί ἐποχὴ ζοῦμε! Λοιπόν, νά, ὁ νέος αὐτὸς νοικάρης «ποὺ εἶχε εὐχάριστη τὴν ὄψη!» Θεέ μου, στὸν καιρὸ μου δὲν ἦταν ἔτσι...

Πάντα μιλοῦσε ἡ γιαγιά γιὰ τὸν καιρὸ της: ὁ ἥλιος ἦταν πιδ ζεστός στὰ χρόνια της. Καθετὶ ἦταν καλύτερο στὰ χρόνια τὰ δικά της.

Κ' ἐγὼ ἄρχισα νὰ συλλογίζωμαι: Γιατί ἡ γιαγιά μου μ' ἔρωτᾷ ἂν ὁ νοικάρης εἶναι ἔμορφος καὶ νέος; Ἐπειτα μετροῦσα τοὺς πόντους τῆς κάλτσας ποὺ ἔπλεκα.

Ἐνα πρωτὶ ὁ νοικάρης μας ἦρθε καὶ μᾶς παρακάλεσε νὰ βάλουμε στὴν κάμαρά του καινούρια ταπετσαρία. Ἡ γιαγιά εἶναι φλύαρη. Ἐπιασε ψιλλὴ κουβέντα μαζί του, κ' ἐμένα μου λέγει:

— Νάστεγκα, πήγαινε στὴν κάμαρά μου νὰ ἰδῆς ἂν εὗρης κανένα στοῦτι.

Δὲν ἤξερω κ' ἐγὼ γιατί κοκκίνησα. Εἶχα ξεχάσει πὼς ἦμουν καρφιτωμένη καὶ σηκώθηκα μὲ τόση βία ποὺ τραβήξα μαζί καὶ τὴν πολυθρόνα τῆς γιαγιάς. Κοκκίνησα ἀκόμη περισσότερο, στάθηκα καὶ ἄρχισα τὰ κλάματα. Ἦμουν τόσο ἀπελπισμένη ποὺ τὴ στιγμή ἐκείνη ἤθελα νὰ πέθαινα. Ἡ γιαγιά μου φώναξε:

— Λοιπόν, τί περιμένεις; Πήγαινε.

Μὰ ἐγὼ ὁλοένα ἔκλαια πειδ δυνατά.

Ὁ νοικάρης μας ἐκατάλαβε πὼς ἡ παρουσία του μ' ἐτάραζε περισσότερο, ἐχαιρέτησε κ' ἔφυγε. Ἀπὸ τὴν ἡμέρα ἐκείνη, εὐθὺς ποὺ ἀκουα κρότο στὸν διάδρομο, ἀληθινὰ ἐκέρωνα.

— Εἶναι ὁ νοικάρης! ἔλεγα μέσα μου. Καὶ σιγὰ σιγὰ τραβοῦσα τὴν καρφίτσα. Μὰ ποτὲ δὲν ἦταν αὐτός. Δὲν ματαῆρθε. Ἐπειτα ἀπὸ δεκαπέντε ἡμέρες μᾶς ἐμήνυσε μὲ τὴ Φένλα πὼς εἶχε πολλὰ βιβλία γαλλικά, ὅλο καλὰ βιβλία, καὶ θὰ τὰ ἔστελλε εὐχαρίστως τῆς γιαγιάς ἂν ἤθελε νὰ τῆς διαβάξω γιὰ νὰ μὴ στενοχωριέται. Ἡ γιαγιά τὰ δέχτηκε μ' εὐχαρίστησι.

— Τὰ δέχομαι γιατί εἶναι καλὰ βιβλία ἂν δὲν ἦταν καλὰ, δὲν θὰ σ' ἄφιναν νὰ τὰ διαβάσης, Νάστεγκα, γιατί θὰ μάθαινες πράγματα ποὺ δὲν πρέπει.

— Καὶ τί θὰ μάθαινα, γιαγιά;

— Ἄ, Νάστεγκα, θὰ μάθαινες τὸ πὼς οἱ νέοι ξελογιάζουν τὰ κορίτσια. Πὼς μὲ τὸ ὅτι θὰ τὶς παντρευθοῦν, τὶς παίρνουν ἀπὸ τὸ πατρικὸ σπίτι καὶ ὕστερα τὶς ἀφίνουν. Ἐδιάβασα πολλὰ βιβλία τέτοια. Εἶναι τόσο καλογραμμένα ποὺ ὅλη νύχτα αὐτὰ συλλογίζεσαι... Τί βιβλία μᾶς ἔστειλε;

— Βάλτε Σκόττ.

— Μὴν τύχη καὶ κρύβουν καμιὰ πονηρία; Μὴν εἶναι χωμένο ἀνάμεσα στὰ φύλλα κανένα ραβασάκι;

— Ὅχι, γιαγιά, τῆς εἶπα, δὲν ὑπάρχει κανένα γραμίμα.

— Μὰ κύτταξε καλὰ στὸ δέσιμο. Ἐκεῖ τὰ κρύβουν οἱ λησται αὐτοί.

— Ὅχι, γιαγιά, οὔτε στὸ δέσιμο.

— Τότε, καλὰ.

Καὶ ἀρχίσαμε νὰ διαβάζουμε Βάλτε Σκόττ. Σ' ἕνα μῆνα διαβάσαμε σχεδὸν τὰ μισά. Ἐπειτα ὁ νοικάρης μας μᾶς ἔστειλε Ποῦσκιν. Κ' ἔτσι ἀγάπησα πολὺ τὸ διάβασμα. Καὶ δὲν ὄνειροπολοῦσα πειδ νὰ παντρευθῶ κινέζον πρίγκηπα.

Μιὰ μέρα ἀπαντηθήκαμε στὴ σκάλα. Ἔσταμάτησε. Ἐγὼ κοκκίνησα. Κοκκίνησε κ' ἐκεῖνος, χαμογέλασε, ἐχαιρέτησε καὶ μ' ἔρώτησε γιὰ τὴν γιαγιά καὶ γιὰ τὰ βιβλία, ἂν τὰ εἶχα διαβάσει.

— Naί, ὅλα.

— Ποιὸ σᾶς ἄρεσε περισσότερο;

— Ὁ Ἰβανόε, εἶπα.

Ἡ ὁμιλία μας σταμάτησε ἐδῶ. Ἐπειτα ἀπὸ μιὰ ἐβδομάδα τὸν ξαναεἶδα στὴ σκάλα.

— Καλημέρα, μου λέγει.

— Καλημέρα.

— Δὲν στενοχωριέσθε ὅλη μέρα μονάχη μὲ τὴν γιαγιά σας;

Δὲν ἤξερω γιατί κοκκίνησα. Αἰσθανόμουν ντροπιασμένη καὶ ταπεινωμένη. Μ' ἐπείραξε, ἕνας ξένος νὰ μου κάνη τέτοια ἐρώτησι. Ἦθελα νὰ φύγω χωρὶς ν' ἀποκριθῶ, μὰ δὲν εἶχα τὴ δύναμι νὰ τὸ κάμω.

— Εἰσθε χαριτωμένη, μου εἶπε. Συχωρέστε μου ὅ,τι σᾶς εἶπα: μὰ σᾶς χρειαζότανε μιὰ συντροφιά πιδ χαρούμενη ἀπὸ τὴ συντροφιά τῆς γιαγιάς σας. Δὲν ἔχετε καμιὰ φιλενάδα ποὺ νὰ πηγαίνετε στὸ σπίτι της;

— Καμιὰ.

— Ἐρχεσθε μαζί μου στὸ θέατρο;

— Στὸ θέατρο. Καὶ ἡ γιαγιά;

— Δὲν τῆς τὸ λέμε.

— Ὅχι, εἶπα. Δὲν θέλω νὰ γελάσω τὴν γιαγιά. Σᾶς ἀφίνω.

— Στὸ καλό.

Καὶ δὲν εἶπε πειδ τίποτε.

Μετὰ τὸ φαγητὸ ἦρθε κ' ἔμεινε μαζί μας, ρώτησε τὴν γιαγιά ἂν εἶχε σχέσεις, μίλησαν πολὺ.

— Ἄ, εἶπε ἔξαφνα, ἔχω ἕνα θεωρεῖο ἀπὸψε στὴν ὄπερα. Παίζουν τὸν *Μπαρμπιέρε*.

— *Μπαρμπιέρε ντὶ Σιβίλια*, ρώτησε ἡ γιαγιά; Εἶναι ὁ ἴδιος ὁ *Μπαρμπιέρε* ποὺ ἔπαιζαν στὸν καιρὸ μου;

— Naί, εἶπε, ὁ ἴδιος. Καὶ μὲ κύτταξε. Ἐννόησε; ἡ καρδιά μου πηδοῦσε ἀπὸ χαρὰ καὶ ἀνυπομονησία.

— Κ' ἐγὼ, μιὰ φορὰ, στὸν καιρὸ μου, ἔπαιξα τὴ *Ροζίνα* σ' ἕνα θέατρο ἐρασιτεχνῶν.

— Πᾶμε λοιπὸν μαζί ἀπόψε; θὰ ἦταν κρῖμα νὰ πάη χαμένο τὸ εἰσιτήριό.

— Καλὰ, γιατί ὄχι; Ἡ Νάστεγκα δὲν ἔχει πᾶν ἀκόμα στὸ θέατρο.

Θεέ μου, τί χαρὰ! Ἐτοιμασθήκαμε κ' ἐφύγαμε. Ἡ γιαγιά ἔλεγε πὼς δὲν θὰ ἰδῇ τὴν ὄπερα, μὰ θὰκούσῃ μόνο τὴ μουσική. Εἶναι καλὴ γρηοῦλα. Ἦθελε νὰ διασκεδάσῃ ἐμένα: μόνη της δὲν θὰ πήγαινε. Δὲν θὰ σᾶς πῶ τὴν ἐντύπωσί μου ἀπὸ τὸν *Μπαρμπιέρε*. Ὅλη τὴ βραδεῖα ὁ νοικάρης μας μ' ἐκύτταξε τόσο τόσο ευγενικά, μου μιλοῦσε τόσο ἔμορφα, ποὺ κατάλαβα πὼς τὸ πρωτὶ ποὺ μου εἶχε προτείνει νὰ πᾶμε οἱ δυὸ μας στὸ θέατρο, τὸ εἶχε κάμει γιὰ νὰ μὲ δοκιμάσῃ. Τί εὐτυχισμένη ποὺ ἦμουν, καὶ υπερήφανη. Ὅλη τὴ νύχτα ἔβλεπα τὸν *Μπαρμπιέρε*.

Ἐνόμιζα πὼς τώρα πειδ θὰρχότανε νὰ μᾶς βλέπῃ πειδ συχνά. Καὶ ὅμως δὲν ἐρχότανε σχεδὸν καθόλου. Μιὰ φορὰ μόνο τὸν μῆνα μᾶς καλοῦσε στὸ θέατρο. Ἐπήγαμε δυὸ φορὲς ἀκόμη. Μὰ δὲν εὐχαριστήθηκα. Παρατήρησα ὅμως πὼς μὲ λυπότανε ποὺ ἦμουν σκλάβα τῆς γιαγιάς μου. Δὲν μπορούσα νὰ εὗρω ἡσυχία, οὔτε νὰ διαβάσω, οὔτε νὰ ἐργασθῶ. Κάποτε τὴν ἔκαμνα νὰ κακιώνῃ, ἄλλοτε πάλι ἔκλαιγα χωρὶς ἀφορμὴ, καὶ ὁλοένα γινόμουν πειδ ἀδύνατη: ἦμουν σχεδὸν ἄρρωστη. Ἡ ὄπερα ἐτελείωσε καὶ ὁ νοικάρης μας δὲν ξαναῆλθε πειδ καθόλου: καὶ ὅταν ἔβλεπόμεστε στὸν διάδρομο, χαίρετοῦσε πάντα σιωπηλός, σοβαρός, σὰν νὰ μὴν ἤθελε οὔτε νὰ μιλήσῃ ἐνῶ ἐκεῖνος ἔφθανε στὴν ἐξώπορτα, ἐγὼ ἦμουν ἀκόμα στὴ μέση τῆς σκάλας, κατακόκκινη.

Τί νὰ κάμω; Σκεπτόμουν, σκεπτόμουν ἀπελπισμένη, ὡς ποὺ πῆρα μιὰν ἀπόφασιν ἐπρόκειτο νὰ φύγῃ τὴν ἐπαύριον καὶ νά, τί ἔκαμα τὸ βράδυ ὅταν κοιμήθηκε ἡ γιαγιά: ἔδεσα ὅλα μου τὰ φορέματα ἕνα δέμα, τὸ πῆρα στὸ χέρι καὶ μισοπεθαμένη ἀνέβηκα στοῦ νοικάρη μας. Πρέπει νὰ μου χρειάσθηκε μιὰ ὥρα γιὰ ν' ἀνέβω. Μοῦ ἀνοίξε τὴν πόρτα καὶ στάθηκε ξαφνιασμένος βλέποντάς με σὰν νὰ μὲ πῆρε γιὰ φάντασμα: ἔπειτα ἔτρεξε νὰ μου φέρῃ ἕνα ποτήρι νερό, γιατί μόλις μπορούσα νὰ σταθῶ ὀρθία.

Ἐγύριζε τὸ κεφάλι μου καὶ τὰ πράματα γύρω μου φαινότανε αλλοιώτικα: ὅταν συνῆλθα, ἔβαλα τὸ δέμα μου ἐπάνω στὸ κρεβάτι, ἐκάθησα κ' ἐγὼ, ἔκρυψα τὸ πρόσωπο μέσ' τὰ χέρια μου καὶ τὰ μάτια μου ἔτρεχαν ποτάμι. Ἐφάνηκε

πὼς ἐννόησε ὅλα καὶ ἡ ματιά του ἦταν τόσο θλιβερὴ ποὺ μούσχιζε τὴν καρδιά.

— Ἀκούστε, Νάστεγκα, δὲν μπορῶ τίποτε νὰ κάμω: εἶμαι φτωχός: δὲν ἔχω τίποτε, οὔτε τὴν παράμικρὴ θέσι πὼς νὰ ζήσουμε ἂν σᾶς ἔπαιρνα;

Μιλήσαμε πολὺ: στὸ τέλος δὲν κρατήθηκα τοῦ εἶπα πὼς δὲν μπορούσα πειδ νὰ ζήσω μὲ τὴν γιαγιά, πὼς θὰφευγα, πὼς δὲν ἤθελα πειδ νὰ εἶμαι καρφιτωμένη στὸ φουστάνι της καὶ θὰ πήγαινα μαζί του, θέλει δὲν θέλει, θὰ πήγαινα μαζί του στὴ Μόσχα, πὼς δὲν ἠμποροῦσα νὰ ζήσω μακριὰ ἀπ' αὐτόν.

Ἡ ντροπὴ, ἡ ἀγάπη, ἡ περηφάνεια, ὅλα μιλοῦσαν τὴν ἴδια στιγμὴ. Ἐπеса σχεδὸν λιποθυμισμένη: φοβόμουν νὰ μὴ μὴν πῇ ὄχι. Ἐκεῖνος σηκώθηκε, μ' ἐπλησίασε καὶ ἔπιασε τὸ χέρι μου.

— Ἀγαπημένη μου Νάστεγκα... (ἡ φωνὴ του ἦταν κλαμένη) σοῦ ὀρκίζομαι πὼς ἂν ποτὲ μπορέσω νὰ παντρευθῶ, ἐσὺ θὰ μοῦ δώσης τὴν εὐτυχία. Πηγαίνω στὴ Μόσχα ὅπου θὰ μείνω ἕνα ἔτος. Ἐλπίζω νὰ διορθώσω τὶς δουλειές μου. Ὅταν ἐπιστρέψω, ἂν μ' ἀγαπᾶς ἀκόμα, θὰ ζήσωμε μαζί εὐτυχισμένα. Τώρα εἶναι ἀδύνατον, δὲν ἠμπορῶ, δὲν ἔχω τὸ δικαίωμα: ὅμως ἂν καὶ ἔπειτα ἀπὸ ἕνα ἔτος μὲ θυμᾶσαι, θὰ γείνης γυναῖκα μου. Δὲν θέλω νὰ δεθῆς μὲ ὑπόσχεσι σοῦ δίνω τὴν ἰδική μου καὶ σὺ μέινε ἐλεύθερη.

Αὐτά. Τὴν ἄλλην ἡμέρα ἔφυγε. Ἐσυμφωνήσαμε νὰ μὴν εἰπόμε τίποτε στὴν γιαγιά. Ἔτσι τὸ θέλησε ἐκεῖνος... Ἡ ἱστορία μου σχεδὸν ἐτελείωσε. Ἀπὸ τότε πέρασε σχεδὸν ἕνα ἔτος. Τώρα ἐγύρισε πίσω, εἶναι τρεῖς μέρες καί... καί...

Καί... τί; ἐφώνασα, ἀνυπόμονος νὰ μάθω τὸ τέλος.

Δὲν μπόρεσε ν' ἀπαντήσῃ καὶ μόνο ποὺ ψιθύρισε:

— Τίποτε. Δὲν τὸν εἶδα.

Ἐγειρε τὸ κεφάλι, ἐσκέπασε τὸ πρόσωπο μὲ τὰ δυὸ της χέρια καὶ ἄρχισε νὰ κλαίῃ τόσο θλιβερά, ποὺ μοῦ ἔσχιζε τὴν καρδιά.

Δὲν ἐπερίμενα αὐτὸ τὸ τέλος.

— Νάστεγκα, εἶπα μὲ ἀποληφ φωνή, μὴν κλαῖς. Ποιὸς ξέρει; ἴσως δὲν ἦρθε.

— Εἶναι ἐδῶ, εἶναι ἐδῶ. Τὴν παραμονὴ ποὺ ἦταν νὰ φύγῃ, ἐβγήκαμε μαζί ἀπὸ τὸ δωμάτιό του κ' ἐκάναμε λίγα βήματα σ' αὐτὸ ἐδῶ τὸ μέρος. Ἦταν δέκα ἡ ὥρα. Καθήσαμε σ' αὐτόν τὸν πάγκο: δὲν ἔκλαια πειδ: ἦμουν εὐχαριστήμενη νὰ τὸν ἀκούω νὰ μιλῇ: μοῦ εἶπε πὼς εὐθὺς ποὺ θὰ ἐπέστρεφε, θὰ μὲ ζητοῦσε ἀπὸ τὴν γιαγιά, καὶ εἶναι ἐδῶ καὶ δὲν ἦρθε νὰ μὲ ζητήσῃ. Ἐκλαίει δυνατότερα τώρα.

— Θεέ μου! μὰ πὼς νὰ σᾶς παρηγορήσω; Γιατί δὲν πηγαίνετε νὰ τὸν ἰδῆτε;

— Εἶναι σωστό; ρώτησε σηκώνοντας τὸ κεφάλι.

— Δεν ήξερω και καλά... όχι... μα γράψτε το.

— "Οχι, αδύνατον, ούτε αυτό δεν μπορώ να κάνω, αποκρίθηκε αποφασιστικά, χαμηλώνοντας το κεφάλι χωρίς να με κυττάξει.

— Και γιατί όχι; Ξαναείπα. Είναι γράμμα και γράμμα. "Αν είχατε εμπιστοσύνη σ' εμένα, Νάστεγκα! Φοβάσθε πως θα σ' ας δώσω ποτέ κακή συμβουλή; "Ολα θα διορθωθούν έτσι: έσείς πρώτα πρώτα επήγατε και του μιλήσατε τότε γιατί τώρα όχι;...

— "Οχι, είναι σαν να τρέχω πίσω του.

— "Α, Νάστεγκα, μικρούλα μου! και δεν μόρεσα τα κρύψω ένα χαμόγελο. Μα όχι! όχι! Είναι δικαίωμά σας αφού σ' ας υποσχέθηκε. "Επειτα, βέβαια είναι λεπτός άνθρωπος: έκαμε καλά, εξηκολούθησα ενθουσιασμένος με τα επιχειρήματά μου: έδωσε το λόγο του, είπε πως μόνο σ' ας θα παντρευθώ και σ' ας άφησε έσας ελεύθερη ν' αρνηθώ, αν θελήσετε. "Ετσι μπορείτε πολύ καλά να πάτε έσείς πρώτη και πρέπει μάλιστα να το κάμνετε αν θέλετε να του δώσετε πίσω τον λόγο του.

— Πήτε μου, πως θα γράφατε έσείς;

— Τί;

— Νά, αυτό το γράμμα.

— Θα έγραφα έτσι: «Κύριε...»

— Είναι ανάγκη ν' αρχίσω κανείς με αυτό το «Κύριε»;

— Βέβαια. "Ομως νομίζω...

— Και έπειτα;

— «Κύριε, συγγνώμη αν...» Μα όχι, δεν υπάρχει λόγος να ζητήσετε συγγνώμη! Τα πράματα μόνο τους μιλούν. Πήτε μονάχα έτσι: «Σ' ας γράφω. Συχωρέστε την ανυπομονησία μου: μα ένα χρόνο ολόκληρο έζησα ευτυχισμένη με την ελπίδα. Θα με καταδικάσετε αν τώρα δεν ήμπορώ να ζήσω ούτε μιαν ήμερα μέσα στην αμφιβολία; "Ισως ν' αλλάξατε γνώμη. Δεν θα διαμαρτυρηθώ. Δεν σ' ας κατηγορώ, δεν είμαι ή δέσποινα της καρδιάς σας. Είστε άνθρωπος ευγενής: μη γελάσετε, ούτε να θυμώσετε. Σκεφθήτε πως σ' ας γράφει ένα φτωχό κορίτσι που δεν έχει κανέναν να τη συμβουλευσει και συχωρέστε την αν ή αμφιβολία την βασανίζει. Δεν ήμπορείτε βέβαια να θυμώσετε με εκείνην που σ' ας αγάπησε και σ' ας αγαπά...»

— Ναί, ναί, αυτό είναι, αυτό θα έγραφα κ' εγώ, έφώναξε ή Νάστεγκα. "Ελαμπε ή χαρά στα μάτια της.

— "Α, μου κάνετε πολύ καλό. "Ο Θεός σ' ας στέλνει. Ευχαριστώ, ευχαριστώ!

— Μ' ευχαριστείτε γιατί; έπειδή ή Θεός με στέλνει;

— Ναί, και γι' αυτό ακόμα.

— "Α, Νάστεγκα, είναι λοιπόν και άνθρωποι που τους χρεωστούμε χάρι ότι πέρασαν μιαν στιγμή

μονάχα στη ζωή μας!... Μα εγώ πρέπει να σ' ας ευχαριστήσω που σ' ας απάντησα και που μου αφίνετε μιαν ανάνησι για πάντα.

— "Ελάτε, φθάνει... Είχαμε λοιπόν αποφασίσει πως όταν θα γύριζε πίσω, θα μου γράφε και θα έδινε το γράμμα σ' ένα φιλικό μου σπίτι όπου τίποτε δεν θα υποπτευόντανε. "Η, αν δεν μπορούσε να μου γράψει, γιατί είναι πράματα που δεν γράφονται σ' ένα γράμμα, θαρχότανε: σ' αυτή έδω τη θέσι, στις δέκα το βράδυ, την ήμερα που θα επέστρεφε. Και όμως ξέρω πως έφθασε, τρεις μέρες τώρα, και ούτε μου γράφει ούτε έρχεται. Δόσετε λοιπόν έσείς το γράμμα μου στο σπίτι που σ' ας έλεγα πριν: θα το στείλουν αυτοί, και αν έχω απάντησι θα μου την φέρετε έδω: θα σ' ας περιμένω.

— Μα το γράμμα, το γράμμα! πρέπει πρώτα να γραφώ, είδεμ ή όλα αυτά θα μείνουν για μεθαύριο!

— Το γράμμα... είπε ή Νάστεγκα λίγο ανήσυχη, το γράμμα... μά!...

"Εστρεψε το ρόδινο προσωπάκι της και τότε ένοιωσα μέσα στο χέρι μου ένα γράμμα, έτοιμο και σφραγισμένο. Μια ανάνησις μου ήρθε έμορφη, θελκτική.

— Ρο... ζί... να, αρχισα να λέγω. «Ροζίνα» είπαμε κ' οι δυο μαζί. Την έσφιγγα σχεδόν στο στήθος μου, ήμουν άλλος άνθρωπος από τη χαρά μου. "Εκείνη γελούσε κ' έκλαιε μαζί.

— Αύριο, λοιπόν.

Μου έσφιξε δυνατά τα χέρια, μου έροξε μιαν ματιά κ' έφυγε. "Εμεινα πολλήν ώρα ακίνητος και την έκύτταζα.

ΤΡΙΤΗ ΝΥΧΤΑ

Μελαγχολική, βροχερή ήμερα, θαμπή σαν γεράματα που έρχονται. Παράξενες σκέψεις γυρίζουν στο κεφάλι μου: προβλήματα, μυστήρια άδυτα, όπου δεν έχω τη δύναμη ούτε τη θέλησι να τα κυττάξω. "Οχι, εγώ δεν μπορώ να ξανοίξω αυτό το σκοτάδι.

Σήμερα δεν θα ιδωθώ. Χθές, τη στιγμή που χωριστήκαμε, ή ουρανός ήταν βαρύς, άρχισε ή θύελλα. "Ηξερα πως σήμερα θα ήτον τέτοια μέρα σκοτεινή. Δεν μου αποκρίθηκε άμέσως στο τέλος:

— "Αν βρέχει δεν θα δωθώ, μου είπε: δεν θαρθώ.

"Ηλπίζα πως δεν θα πρόσεχε τη βροχή και όμως δεν ήρθε.

"Ηταν ή τρίτη φορά που θα βλέπμαστε, ή τρίτη λευκή νύχτα μας...

"Α!... πως ή ευτυχία δίνει στον άνθρωπο την τελειότητα! Θέλει να χαρίση την καρδιά, την ευτυχία, τη χάρά του. Και είναι μεταδοτική ή χαρά. Χθές, στα λόγια της μέσα, ήταν τόσο καλο-

σύνη για μένα! Και τί φιλαρέσκεια που έμπνέει στη γυναίκα ή ευτυχία! Κ' εγώ ή ανόητος... έλεγα πως... "Επιτέλους τα πήρα όλα για αληθινά!

Θεέ μου! πως μόρεσα να είμαι τόσο ανόητος, τόσο τυφλός; "Ολα ήταν κτήμα ξένο. Για μένα τίποτε. "Εκείνες οι τρυφερότητες, οι φροντίδες, ή αγάπη...

Ναί, ή αγάπη της για μένα δεν ήταν τίποτε άλλο παρά ή χαρά που θα έβλεπε έναν άλλον: ήταν ακόμα ή επιθυμία ν' ακονίσω απάνω μου την ευτυχία της... και όταν έφθασε ή στιγμή αυτή και εκείνος δεν ήρθε, πως έγεινε μελαγχολική, πως έχασε το θάρρος της! "Ολες της οι κινήσεις, όλα της τα λόγια ήταν απελπισμένα, και όμως έδειχνε τόση καλοσύνη για μένα, σαν να μου έλεγε να την πείσω ότι δεν ήταν αυτή ή πραγματικότητα: τέλος απελπίσθηκα τη στιγμή όπου έφантаζόμουν πως εκατάλαβε την αγάπη μου, πως έδειχνε συμπάθεια στη φτωχή μου αγάπη. Αυτό δεν γίνεται σαν ήμαστε δυστυχείς; Δεν αισθανόμθα βαθύτερα τον πόνο των άλλων;...

Και σήμερα όταν ερχόμουν, ήταν γεμάτη ή καρδιά μου ως τη στιγμή που θα την έβλεπα: καθόλου δεν προαισθάνθηκα ότι αισθάνομαι τώρα, που όλα έτσι θα τελείωναν. "Ελαμπε από χαρά, έπερίμενε απάντησι. "Η απάντησις ήταν αυτός ή ίδιος. Δεν είναι αμφιβολία πως θα έτρεχε να την ιδώ. "Ηρθε εκείνη πριν από μένα, μιαν ολόκληρη ώρα προηέτερα. Γελούσε για κάθε τί. "Αρχισα να μιλώ και σταμάτησα.

— Ξέρετε γιατί είμαι έτσι χαρούμενη που σ' ας βλέπω και γιατί σ' ας αγαπώ τόσο πολύ σήμερα;

— Γιατί;

— Σ' ας αγαπώ γιατί δεν μ' έρωτευθήκατε. Κάθε άλλος δεν θα με άφινε ήσυχη με τα «ώχ» και με τα «άχ». Μα έσείς... έσείς είστε πολύ καλός!

Και μου έσφιξε δυνατά το χέρι.

— Τί καλός φίλος που είστε! είπε σοβαρά. Τί θα γινόμουν χωρίς έσας; Τί αποσείωσις!

"Όταν παντρευθώ θα είμασθε καλοί φίλοι, περισσότερο από αδελφια: θα σ' ας αγαπώ σχεδόν όπως κ' εκείνον.

"Ημουν πολύ μελαγχολικός. Κάθε λέξις της μ' επλήγωνε.

— Τί έχετε; την ρώτησα εξαφνα. Γιατί είστε έτσι ταραγμένη; Νομίζετε πως δεν θαρθώ;

— Τί λέτε; "Αν δεν ήμουν τόσο ευτυχισμένη θαρχώ πως θαύλαια βλέποντάς σας τόσο υποπτο. Μά, με κάνετε να συλλογίζομαι αργότερα όμως... μολονότι είναι πολύ αληθινό ότι μου λέγατε ναί, είμαι αλλοιωτική, σαν χαμένη αρχίζει όμως ν' αρχή πολύ...

"Εκείνη τη στιγμή ακούσθησαν βήματα και

φάνηκε στο σκοτάδι ένας διαβάτης που βάδιζε προς το μέρος μας. "Η Νάστεγκα ανατρίχιασε: μόλις μόρεσε να κρατήσει μιαν φωνή: άφησα το χέρι της και ήθέλησα να φύγω: μα είδε γλήγορα πως δεν ήταν εκείνος.

— Τί φοβάσθε; Γιατί αφήσατε το χέρι μου; Μαζί θα τον ιδώμε. Θέλω να ξέρη πόσο αγαπιόμαστε.

— Πόσο αγαπιόμαστε! είπα κ' εγώ. Και σκεπτόμουν: «"Ω Νάστεγκα, Νάστεγκα, τί λέξι είπες;... Το χέρι σου είναι ψυχρό, το δικό μου καίει. Πως μπορείς να μη βλέπης Νάστεγκα; Πως σκληρύνει ή ευτυχία!... Μα δεν θέλω να θυμώσω μαζί σου...»

"Ενοιωσα τέλος πάντων την καρδιά μου πλημμυρισμένη.

— Νάστεγκα, ξέρετε τί έκαμα σήμερα;

— Τί; Πήτε το γλήγορα: γιατί περιμένετε τόσο πολύ να το πείτε;

— Πρώτα πρώτα, Νάστεγκα, έτελείωσα την παραγγελία σας, επήρα το γράμμα και είδα τους φίλους σας εκείνους: έπειτα, έπειτα... επήγα στην κάμαρά μου και κοιμήθηκα.

— Αυτό ήτον όλο;

— Σχεδόν, απήντησα με σφιγμένη καρδιά, γιατί ένοιωθα να πλημμυρούν τα μάτια μου από δάκρυα γελοία. Εύπνησα λίγο πριν από την ώρα που είχαμε όρισει: πραγματικώς δεν κοιμήθηκα: ή χρόνος είχε σταματήσει για μένα, και όμως ξυπνούσα σαν νάκουα παλιές μελωδίες, λησμονημένες, που ξαναγύριζαν πίσω: ενόμιζα ότι σ' όλη τη ζωή μου ή μελωδία αυτή κοιμώτανε μέσα μου και τώρα μονάχα...

— Θεέ μου, Θεέ μου, είπε ή Νάστεγκα, μα δεν καταλαβαίνω τίποτε.

— "Α, Νάστεγκα, ήθελα να σ' ας εξηγήσω τα παράδοξα αυτά συναισθήματα, είπα με χαμηλή φωνή που έβγαине βαθειά απ' την καρδιά μου...

— Φθάνει! είπε.

Είχε μαντεύσει. Κ' εξαφνα την έπιασε μιαν χαρά φλύαρη, επήρε το χέρι μου και απαιτούσε να γελάσω... "Αρχισα να μελαγχολώ. Μου φάνηκε πως γινότανε φιλάρεσχη.

— "Ομως, είμαι λίγο πειραγμένη που δεν μ' έρωτευθήκατε... "Α, σ' ας λέγω ότι μου έρθη στο κεφάλι.

— "Ενδεκα ή ώρα.

Σταμάτησε να μιλή και να γελά και άρχισε να μετρά τα χτυπήματα της καρδιάς του γειτονικού καμπαναριού.

— "Ενδεκα! είπε με άοριστη φωνή, είναι ένδεκα!

Μετάνοιωσα για την κακία που μ' έσπρωξε να της πω την ώρα, τόσο θλιβερή γι' αυτήν. Κ' αισθάνθηκα κ' εγώ λύπη, και δεν ήξερα πως να διορθώσω το σφάλμα μου. Προσπαθούσα να της δικαιολογήσω την άρρητά του. Σε τέτοιες

στιγμές δέχεται κανείς ως λογική και την πειδὶ ἀπίθανη παρηγορία! Εἴμαστε εὐτυχεῖς νὰ βροῦμε τὴν παραμικρότερη δικαιολογία!

— Ναί· καί—παράδοξο, ἀρχισα κ' ἐγὼ ν' ἀκολουθῶ τὴ λογικὴ τῶν ἐπιχειρημάτων μου—μ' ἐκάματε νὰ πιστέψω πὼς ἔχετε δίκαιο, Νάστεγκα! Μὰ πὼς μπορούσε νὰ ἔρθῃ... συλλογισθῇτε μονάχα πὼς μόλις τώρα θὰ ἔλαβε τὸ γράμμα σας. Θὰ σὰς ἀπαντήσῃ, καὶ μόνο αὐριο θὰ ἔχετε τὴν ἀπάντησι. Θὰ πάω νὰ τὴν πάρω μόλις χαράξῃ ἡ ἡμέρα καὶ θὰ σὰς τὴν στείλω ἀμέσως!... Ὅταν πῆγα τὸ γράμμα σας θὰ ἦτον ἔξω καὶ ἴσως ἀκόμα νὰ εἶναι... ὅλα γίνονται.

— Ναί, ναί, ἀποκρίθηκε ἡ Νάστεγκα· δὲν τὸ σκέφθηκα. Ἔτσι θὰ εἶναι, εἶπε πεπεισμένη, ἀλλὰ καὶ με κάποιον ἀλλοιώτικον τόνον στὴ φωνή της. Νά, τί θὰ κάμει: Θὰ πάτε αὐριο νωρὶς νωρὶς καὶ ἂν ἔχετε καμιά εἰδησι θὰ μοῦ τὴν στείλετε ἀμέσως... Ξέρετε τὴ διενύθησί μου.

Κ' ἔξαφνα μοῦ ἔδειξε τόση τρυφερότητα, τόση καλωσύνη... Ἀκουε με προσοχή, ὅτι τῆς ἔλεγα: μὰ, σὲ μιά μου ἐρώτησι ἐσώπασε καὶ ἔστρεψε τὸ κεφάλαι της· τὴν ἐκύτταξα, καὶ ἔκλαιε.

— Α, εἶναι δυνατόν; Εἶσθε παιδί. Παύσετε λοιπόν!

Ἐδοκίμασε νὰ χαμογελάσῃ καὶ ἡσύχασε· μὰ τὸ χεῖλι της ἔτρεμε καὶ τὸ στήθος της ἀνεβοκατέβαινε ἀκόμα.

— Συλλογίζομαι ἐσᾶς, μοῦ εἶπε ἔπειτα ἀπὸ μικρὴ σιωπῇ· εἰσθε τόσο καλός, πού θὰ ἤμουν ἀναίσθητη ἂν δὲν τὸ ἔβλεπα. Καὶ σὰς ἔβλεπα τοὺς δυὸ μαζί μέσα μου... Γιατί μέσα σ' ἐκεῖνον νὰ μὴν ἦσθε ἐσεῖς; Θὰ σὰς προτιμοῦσα· μὰ ἀγαπῶ ἐκεῖνον.

Δὲν ἀποκρίθηκα. Φαινότανε πὼς περιμένει ἀπάντησι.

— Βέβαια, ἴσως νὰ μὴν τὸν καταλαβαίνω ἀκόμα, ἴσως νὰ μὴν τὸν γνωρίζω ἀρκετά· εἶχα κάποιον φόβο μαζί του· ἦταν πάντα τόσο σοβαρός· φοβόμουν μὴν εἶναι ἐγωῖστῆς καὶ ὅμως ξέρω καλὰ πὼς ἔχει πειότερη καλωσύνη ἀπὸ μένα. Πάντα θυμοῦμαι τὸ καλὸ καὶ γενναῖο βλέμμα του, τὸ βράδυ πού πῆγα στὸ δωμάτιό του με τὸ μικρό μου δέμα. Μὰ ἴσως νὰ αἰσθάνωμαι γι' αὐτὸν ὑπερβολικὴ ἐκτίμησι...

— Ὅχι, Νάστεγκα, ὅχι, ἀλήνησα· αὐτὸ σημαίνει πὼς τὸν ἀγαπᾶτε περισσότερο ἀπὸ καθενὶ στὸν κόσμον, περισσότερο κι' ἀπὸ τὸν ἑαυτὸ σας.

— Ἀς ποῦμε πὼς εἶναι ἔτσι. Μὰ; ξέρετε τί συλλογίζομαι αὐτὴ τὴ στιγμῇ; Δὲν μιλῶ γι' αὐτὸν... νά, ἔτσι, γενικῶς... Γιατί ὁ ἄνθρωπος, καὶ ὁ καλύτερος, πάντα θέλει κάτι νὰ κρύψῃ ἀπὸ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους; Τὸ χέρι στὴν καρδιά εἶναι μόνο λόγια! Γιατί νὰ μὴν πῇ κανεὶς ἀμέσως με εὐλικρίνεια ὅτι ἔχει μέσα του, ὅταν ξέρει

πὼς τὰ λόγια του τὰ παίρνει ὁ ἄνεμος; Καὶ ὅλοι προσποιῶνται τὸν πολὺ αὐστηρό, σὰν νὰ λέγουν στοὺς ἄλλους νὰ μὴν πληγώσουν τὰ αἰσθήματά τους... Καὶ τὰ αἰσθήματα αὐτὰ ὅλοι τὰ κρατοῦν μυστικά.

— Ἀ Νάστεγκα, αὐτὸ πού λέτε εἶναι ἀληθινό, μὰ ἔχει πολλὰ αἷτια, εἶπα σιγανά· ἔβλεπα κι' ἐγὼ πὼς ἤθελα νὰ κρύψω, βαθεῖα μέσα· στὴν ψυχὴ μου, ἐκεῖνο πού αἰσθανόμουν.

— Ὅχι, ὅχι· μοῦ φαίνεται πὼς... αὐτὴ τὴν στιγμὴν ἀκόμα... μοῦ φαίνεται πὼς θυσιάζεσθε γιὰ μένα, εἶπε κυττάζοντάς με ἑταστικά. Συχωρέστε με πού σὰς μιλῶ ἔτσι· ξέρετε, εἶμαι μιὰ κόρη ἀπλή, δὲν γνωρίζω πολὺ τὴ ζωὴ καὶ δὲν μπορῶ πάντα νὰ ἐκφρασθῶ, γνωρίζω ὅμως καὶ τὸ καλὸ πού μοῦ ἔκαμαν... Ἀ, ὁ Θεὸς νὰ σὰς εὐτυχίσῃ! Ἐκεῖνα πού μοῦ λέγατε γιὰ τὸν ὀνειροπόλο σας, δὲν εἶναι καθόλου ἀληθινά. Δηλαδή δὲν εἰσθε ἐσεῖς, ἡ τοιλάχιστον εἰσθε γιαιτρεμένος· εἰσθε πολὺ διαφοροετικός ἀπ' ὅτι μοῦ περιγράφατε. Ἄν ποτὲ ἀγαπήσετε, ὁ Θεὸς νὰ σὰς χαρίσῃ εὐτυχία. Κι' ἐκεῖνη πού θ' ἀγαπήσετε, δὲν τῆς εὐχομαι τίποτε περισσότερο, γιὰτὶ θὰ εἶναι εὐτυχισμένη με τὴν ἀγάπην σας... Εἶμαι γυναικα καὶ ξέρω, μπορεῖτε νὰ με πιστέψετε...

Ἐσώπασε καὶ μοῦσφιξε δυνατὰ τὸ χέρι. Τόσο ἤμουν συγκινημένος πού δὲν μπόρεσα νὰ μιλῶσα.

— Ναί, εἶναι πιθανὸν νὰ μὴν ἔρθῃ σήμερα, εἶπε, ἔπειτα ἀπὸ λίγες στιγμές. Εἶναι ἀργὰ πολὺ.

— Θάρρῃ αὐριο.

— Ναί, αὐριο, τὸ βλέπω πὼς αὐριο θάρρῃ. Αὐριο λοιπὸν θὰ σὰς ἰδῶ. Ἄν βρέξῃ, δὲν θάρρῃ. Μεθαύριο θὰ ἔρθω χωρὶς ἄλλο. Ὅτι καιρὸς κι' ἂν εἶναι θὰ ἔρθω. Πρέπει νὰ σὰς ἰδῶ.

Μοῦ ἔδωσε τὸ χέρι καὶ εἶπε κυττάζοντάς με με ἡρεμία:

— Εἴμαστε γιὰ πάντα ἐνωμένοι.

(Ὡ, Νάστεγκα, Νάστεγκα! καὶ ὅμως εἶμαι μονάχος!)

Ἐννέα ἡ ὥρα. Δὲν μπόρεσα νὰ μένω στὴν κάμαρά μου. Ντύθηκα καὶ πῆγα ἔξω μ' ὅλον αὐτὸν τὸν παληόκαιρο.

Ἐπῆγα ἐκεῖ... Ἐκάθησα στὸν πάγκο μας. Ἐπειτα προχώρησα ὡς τὸ δρομάκι· μὰ αἰσθάνθηκα σὰν ντροπὴ καὶ γύρισα πίσω χωρὶς νὰ κυττάξω τὰ παράθυρά της· μὰ πρὶν κάμω δύο βήματα ξαναγύρισα πίσω, τόσο ἤμουν μελαγχολικός. Τί καιρός! Ἄν ἦταν καλοσύνη, θὰ περπατοῦσα ὅλη νύχτα...

Αὐριο λοιπόν, αὐριο! Αὐριο θὰ μοῦ τὰ διηγηθῇ ὅλα. Ὅμως ποιὸς ξέρει, ἴσως δὲν ἔχει γράμμα σήμερα... μὰ ὅχι, καλύτερα νὰ ἔχῃ γράμμα... ἔπειτα, τώρα εἶναι μαζί οἱ δυὸ τους...

[Τὸ τέλος εἰς τὸ προσεχές.—Μετάφρ. Κ. Μ.]

Θ. ΔΟΣΤΟΓΕΦΣΚΥ

ΤΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ

ΛΟΓΟΙ ΚΑΙ ΑΝΤΙΛΟΓΟΙ

Τὰ λουλούδια

Ὁ κ. ΑΣΟΦΟΣ. — Χθὲς τὸ δειλινόν, ὕστερα ἀπὸ τὴν ψιλὴν βροχὴν, πού ἐρράντισε τὰ φύλλα κ' ἐδρόσισε τὴν ψυχὴν τῶν δένδρων καὶ τῶν λουλουδιῶν, ἐπέστρεφα μόνος μου καὶ μελαγχολικὸς ἀπὸ τὴν Κηφισιάν.

Ὁ ΜΑΘΗΤΗΣ. — Μελαγχολικὸς διατί;

Ὁ κ. ΑΣΟΦ. — Μελαγχολικὸς ἀπὸ τὴν ὠραιότητα. Μέσα εἰς τὸ βαγόνι τοῦ σιδηροδρόμου ἐταξιδεύαν μαζί μου τρία κορίτσια, φορτωμένα με λουλούδια. Εἶχε χυθῇ τόση χαρὰ μέσα εἰς τὸ βαγόνι, ὥστε διὰ μίαν στιγμὴν δὲν εἴξευρα ἂν ἦσαν τὰ λουλούδια πού ἐγελοῦσαν ἢ τὰ πλάσματα πού ὁμοιάζαν με τὰ λουλούδια. Κ' εὐρέθηκα τόσον στενοχωρημένος, πού ἐσκέφθηκα νὰλλάξω βαγόνι εἰς τὸν πρώτον σταθμόν.

Ὁ ΜΑΘ. — Στενοχωρημένος!

Ὁ κ. ΑΣΟΦ. — Ναί. Κάτι τι μοῦ ἔλεγε ὅτι ἀποτελῶ μίαν δυσαρμονίαν ἐκεῖ μέσα. Δυσαρμονίαν με τὸ σῶμα μου, με τ' ἄσπρα μου μαλλιά, με τὴν σκέψιν μου, με τὰς ἀναμνήσεις μου καὶ με τὰς ἐπιθυμίας μου ἀκόμα. Κ' ἐσυλλογίσθην τότε τὴν αὐθάδειαν τοῦ συνομηλίκου μου τοῦ Ἀνακρέοντος, ὁ ὁποῖος ἔλεγε εἰς τὴν μικράν του φίλιν, χωρὶς νὰ τὸ πιστεύῃ, ὅτι τὰ ἄσπρα του μαλλιά με τὰ ροδαλά της μάγουλα ἐταίριαζαν, ὅπως τὰ ρόδα με τοὺς κρίνους:

Ρόδα κρίνοις συμγένητα.

Ὁ ΜΑΘ. — Διατί δὲν ἐμμήθητε τὸν παλαιὸν ποιητὴν; Ὁ κ. ΑΣΟΦ. — Διότι τὰ ἄνθη ἦσαν πρόχειρα κ' ἐφοβήθην τὴν σύγκρισιν. Περιορίσθην μέσα εἰς τὰς δροσερότητας, πού μ' ἐκύκλωναν, νὰ σκεφθῶ ὀλίγα πράγματα. Ἀλλοίμονον εἰς τὸν ἄνθρωπον πού σκέπτεται μέσα εἰς ἕνα περιβάλλον, ὅπως αὐτό.

Ὁ ΜΑΘ. — Δὲν ἀμφιβάλω ὅτι ἡ σκέψις σας θὰ ἦτο δροσερὰ καὶ θάγγιξε τὰς δροσερότητας, χωρὶς νὰ τὰς μαράνῃ.

Ὁ κ. ΑΣΟΦ. — Τὸ ἐλπίζω τοιλάχιστον. Ἐκεῖνο ἰδίως πού μοῦ ἔκαμεν ἐντύπωσιν ἦτο ἡ ἀγάπη, ἡ τρελλὴ ἀγάπη τῶν δροσερῶν αὐτῶν πλασμάτων πρὸς τὰ λουλούδια. Τ' ἀγκάλιζαν, τὰ ἐφιλοῦσαν, τὰ ἐμύριζαν, τὰ ἐσφιγγαν ἐπάνω εἰς τὰς ἀμφιβόλους ἀκόμη στοργυλότητας τοῦ στήθους των. Ἦσαν ἐκεῖ τριαντάφυλλα κόκκινα ὡς αἷμα καὶ τριαντάφυλλα ντροπαλά ὡς τὰ μάγουλά των καὶ τριαντάφυλλα χλωμά, ὡς νὰ εἶχαν ἐξυπνήσει ἀπὸ μίαν ἐρωτικὴν νύκτα, καὶ τριαντάφυλλα λευκά ὡς παρθενικά μέτωπα. Καὶ ἦσαν μαζί βιολεῖτες ὅλων τῶν χρωμάτων, θερμὲς κ' αἰσθηματικές, μ' ἕνα λάγνον ἄρωμα, πού ἐπροσπαθοῦσε πονηρὰ νὰ δοκιμάσῃ τὰς αἰσθήσεις μου. Καὶ ἦσαν πανσέδες μελαγχολικοὶ καὶ αὐστηροί, γεμάτοι ἀπὸ τὸ μυστήριον τῶν γυναικῶν, πού δαμάζουν τοὺς ὑπερηφάνους ἄνδρας. Καὶ τὰ τρία κορίτσια, ἡ μία ἡ ξανθὴ με τὰ βοστρυχωτά μαλλιά καὶ ἡ ἄλλη ἡ καστανὴ με τὰ χεῖλη τὰ ὕγρά, ὡς ὕστερα ἀπὸ βροχὴν φιλημάτων, ἦσαν ἐρωτευμένα με τὰ λουλούδια καὶ τὰ ἐσφιγγαν καὶ τὰ ἐφιλοῦσαν καὶ ἐγὼ ἐσκεπτόμουν...

Ὁ ΜΑΘ. — Τί ἐσκέπτεσθε;

Ὁ κ. ΑΣΟΦ. — Ἐσκεπτόμουν ὅτι καθεμία ἀπ' αὐτὰς ἔδειχνε τὸν τρόπον με τὸν ὅποιον θ' ἀγαπήσῃ αὐριον τὸν ἐκλεκτόν της. Διότι κάθε ἔρως εἶναι χωριστὸς καὶ προσωπικὸς καὶ ὑπάρχουν τόσοι ἔρωτες ὅσοι

καὶ ἄνθρωποι. Διότι κανένας δὲν φιλεῖ ὅπως ὁ ἄλλος καὶ κανένας δὲν ἐναγκαλίζεται καὶ δὲν σφίγγει καὶ δὲν ἐγγίζει καὶ δὲν λημονεῖ τὸν ἑαυτὸν του καὶ δὲν ἀνατριχιάζει καὶ δὲν λιποθυμεῖ ὅπως ὁ ἄλλος. Καὶ τὰ μικρὰ ἀθῶα πλάσματα ἔδειχναν τὰ ἡδονικὰ μυστήρια τῆς ψυχῆς των, μέσα εἰς τὸ φῶς τοῦ δειλινοῦ, χωρὶς νὰ φαντάζωνται ὅτι προδίδουν ἕνα μυστικόν, τὸ ὅποιον θὰ γνωρίσουν οἱ εὐτυχεῖς τῆς αὐριον εἰς μίαν θείαν στιγμὴν.

Ὁ ΜΑΘ. — Εἶδα κ' ἐγὼ τὸ ἴδιον θέαμα τὴν ἄλλην ἡμέραν. Ἀλλὰ δὲν ἐσκέφθην τίποτε ἀπὸ ὅλα αὐτά. Μοῦ ἔκαμε μόνον ἐντύπωσιν ἡ τρελλὴ ἀγάπη τῶν μικρῶν θηλυκῶν πλασμάτων πρὸς τὰ λουλούδια. Εἶναι μίαν ἀγάπην χωρὶς ἐξαιρέσιν.

Ὁ κ. ΑΣΟΦ. — Τὸ πρᾶγμα δὲν εἶναι ἀνεξήγητον. Μία μυστικὴ συγγένεια ἐνώνει τὰς γυναῖκας με τὰ λουλούδια. Ἡ ὠραιότης των εἶναι ἐφήμερος ὅπως ἡ ὠραιότης ἐκείνων καὶ γοητευτικὴ ὅπως ὅλα τὰ ἐφήμερα πράγματα. Τὰ χρώματά των εἶναι δι' ὅλον τὸν κόσμον καὶ τὸ ἄρωμά των δὲν ἀρνεῖται τὴν μέθην του εἰς κανένα διαβάτην. Ἡ φιλαρέσκειά των εἶναι κοινὴ. Καὶ μολονότι ἡ φύσις τοὺς ἔδωκεν μικρὰ αἰχμηρὰ ὅπλα, διὰ νὰ τιμωροῦν τοὺς αὐθάδεις, αὐτὰ ἀρίνουν νὰ κόβονται κάποτε ἀπὸ κάποιον βάνανσον διαβάτην καὶ εἶναι εὐχαριστημένα ὅτι κόβονται. Εἶναι περιέργον ἀλήθεια. Ὑπάρχουν λουλούδια, τὰ ὅποια θὰ ἔλεγε κανεὶς ὅτι ἐγεννήθησαν διὰ νὰ στολίσουν τὴν πορφύραν ἐνὸς βασιλέως. Καὶ ὅμως μίαν ἡμέραν τὰ βλέπεις ἔξαφνα εἰς τὴν κομβιοδόχην ἐνὸς κυδαίου ἀστού.

Ὁ ΜΑΘ. — Χωρὶς νὰ τὸ ἐννοήτε, φθάνετε εἰς ἕνα φοβερὸν συμπέρασμα. Ὅτι τὰ ὠραία πλάσματα, τὰ ὅποια ὁ κόσμος θεωρεῖ ὡς τὸν ἀθωότερον σύντροφον τῆς παρθενίας, δίδουν πολὺ κακὰ μαθήματα εἰς τὰ ἀνήλικα κοράσια.

Ὁ κ. ΑΣΟΦ. — Καλὰ ἡ κακὰ δὲν γνωρίζω. Δίδουν ὅμως τὰ πρῶτα μαθήματα τοῦ ἔρωτος. Εἶμαι βέβαιος ὅτι αἱ τρεῖς μικραὶ συνταξιδιώτισσάι μου, αἱ ὁποῖαι ἔμειναν τόσην ὥραν σκυμμέναι ἐπάνω εἰς τὰ λουλούδια, θάκουσαν μερικὰ μυστικά, ἀπὸ τὰ ὅποια τὰς προφυλάσσον μ' ἐπιμέλειαν αἱ μητέρες των. Καὶ εἶμαι βέβαιος ἀκόμη, ὅτι ὁ ὕπνος των θὰ ἦτον ἀνήσυχος ἐκεῖνο τὸ βράδυ καὶ ὅτι διὰ πρώτην φοράν εἰς τὴν ζωὴν των θὰ εἶδαν ὄνειρον, τὸ ὅποιον τὰς ἔκαμε νάναστενάξουν ὅταν ἡ μητέρα τους τὰς ἐξύπνησε τὸ πρωῒ, διὰ νὰ προφθάσουν τὸ μάθημα τῆς γοημετικῆς.

ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ

Διὰ τοὺς ἀνυπάνδρους

Ἡ Σοβράνιε ἐψήφισε πρό τινας τὸν ἐξῆς νόμον. Οἱ ἄνω τῶν τριάντα ἐτῶν ἀνύπανδροι νὰ πληρώνουν δέκα φράγκα φόρον κάθε χρόνον. Τώρα πάλιν διεξάγεται ἀγὼν εἰς τὸν γαλλικὸν τύπον περὶ τοῦ ὀρθοῦ ἢ ὀχι κτλ. κτλ.

Ἀς συζητήσωμεν καὶ ἡμεῖς ἐγκαίρως. Εἶνε πολὺ ἐνδεχόμενον ἡ ἰδέα αὐτὴ νὰ ταξιδεύσῃ μέχρις Ἑλλάδος.

Τί μπορεῖ λοιπόν, νὰ σημαίνουν αὐτὰ τὰ δέκα φράγκα; Πρόκειται νὰ χρησιμεύσουν ὡς ἐκβιασμός ἢ τοιλάχιστον ὡς παρότρυνσις τοῦ Κράτους πρὸς τοὺς πολίτας νὰ ὑπανδρεύωνται; Αὐτὸ δὲν τὸ πιστεύω. Δὲν ἐρχεται εἰς κανένα λογαριασμόν. Διότι ὁποῖος δὲν αἰσθάνεται κλισιν διὰ τὴν γαλήνην τῆς οἰκογενειακῆς ἐστίας, θὰ ἦτον πρόθυμος ὀχι δέκα, ἀλλὰ πολὺ περισσότερα

φράγκα να πληρώνη, διά να έχη τὸ κεφάλι του ἡσυχό, καὶ νὰ ρυθμίξη τὴν ζωὴν του ὅπως αὐτὸς θέλει.

Πρὸ παντός ὅμως μὲ διασκεδάζει ἡ θέσις τῶν ἀπεντάρων προικοθηρῶν.

Οἱ καὶ μὲνοι, δὲν ἀρκεῖ ὅτι εὐρίσκονται εἰς χρηματικὴν στενοχωρίαν, ἡ ὁποία τοὺς ἀναγκάζει ἀλληλοδιαδόχως νὰ ἐρωτεύονται πότε μὲ τὰς ἑκατὸν χιλιάδας τῆς δεσποινίδος Α καὶ πότε μὲ τὰς ἑκατὸν πενήντα τῆς χήρας Β, ἀλλὰ εὐρίσκουν τὸν μπελὰ τους καὶ ἀπὸ τὸ Κράτος.

— Κύριε, τοῦ λέγει ἡ Πατρίς, ἀφοῦ δὲν θέλεις νὰ πανδρευθῇς, δόσε μου δέκα φράγκα.

— Μά, ὦ Πατρίς, ἐπειδὴ δὲν ἔχω οὔτε δέκα φράγκα, γυρεύω νύφη πῶς καὶ τί. Φρόντισε καὶ τοῦ λόγου σου κι' ἐγὼ ἐδῶ εἶμαι.

Καὶ ὁ μὲν διάλογος εἶνε φανταστικός, διότι ὁ νόμος δὲν ὑπῆρξε ποτὲ τόσο ἀβρός, ὥστε νὰ καταγίνεται εἰς συζητήσεις. Οἱ δὲ προικοθηρὰ θὰ ἔχουν τοῦ λοιποῦ δύο καὶ μὴ ἓνα, πού δὲν εὐρίσκουν γυναῖκα καὶ ἄλλον πού πληρώνουν φόρον.

Ὡστε μέχρις ὥρας οὔτε συντελεστικός διὰ τὸν γάμον φαίνεται ὁ νόμος αὐτός, οὔτε δίκαιος.

Καὶ πρέπει νὰ συμπεράνωμεν ὅτι δὲν εἶνε τίποτε ἄλλο ἢ καινοτομία αὐτή, παρὰ ἓνας τρόπος νὰ μαζεῦη τὸ Κράτος χρήματα, μὲ ἀφορμὴν τοὺς ἀνυπάνδρους, ἀπαράλλακτος ὅπως ἐχρησίμευσαν πρὸ μερικῶν χρόνων τὰ ἰδιωτικά σκυλλάκια. Ἐκτὸς ἂν τὸν νέον κεφαλὴν φόρον πρόκειται νὰ μοιράζονται οἱ ἔγγαμοι, ὡς ἀποζημιώσιν εὐσχημον τρόπον τινὰ διὰ τὰς κατὰ καιροὺς ἐνοχλήσεις πού τοὺς ἐπροξένησαν οἱ ἀνυπάνδρου. Ἀλλ' αὐτὸ προτιμῶ νὰ μὴ τὸ ὑποθέσω.

ΣΑΝΤΣΟΣ

ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ

ΕΙΚΟΣΙ χρόνια πέρασαν διὰ νὰ ἐξαντληθῇ ἡ πρώτη ἐκδοσις τῶν *Τραγουδιῶν* τοῦ Χάινε κατὰ μετάφρασιν τοῦ κ. Ἀγγέλου Βλάχου. Μετὰ εἴκοσιν ἔτη, γίνεται Β' ἐκδοσις ἐπιτηδεύμενη κατὰ τι (πέντε-δέκα τραγούδια). Καλὸν τὸ μέτρον γιὰ νὰ διαβάζεται ὁ μέγας ποιητὴς καὶ ἀπὸ τοὺς Ἕλληνας, μολονότι ἡξεύρω ὅτι μετάφρασιν τοῦ Χάινε ἔχει ἐτοιμὴν καὶ ὁ κ. Παῦλος Γενυτός. Κ' ἔχει δημοσιεύσει καὶ μερικά, εἰς τὰ «Παναθήναια», ἀριστοτεχνικώτατα.

Σὰς δίδω ἓνα μικρὸν δείγμα:

Σὲ λόφο ἐπάνω στὸ βορεῖά,
Στέκει ἓνας πεῦκος χρόνια.
Κοιμᾶται: κ' ἔχει σκέπη του
Τοὺς πάγονς καὶ τὰ χιόνια.

Μιά φοινικιά ὀνειρεύεται
Ὅπου κ' αὐτὴ μονάχη
Τὴν κατακαίουν τῆς Ἀφρικῆς
Οἱ πυρῶμένοι βράχοι.

Τὸ ἴδιο αὐτὸ ποιηματάκι εὐρίσκεται καὶ εἰς τὸ βιβλίον τοῦ κ. Βλάχου. Τὸ ἀντιγράφω:

Στοῦ βουνοῦ τὴν κορυφή
νέο ἔλατο λουφάζει.
Κρῦο πάπλωμα παχὺ
ἀπὸ χιόνι τὸ σκεπάζει.

Μία νέα φοινικιά
ὀνειρεύεται μονάχη,
πού ὁ ἥλιος μονάχη
τὴ φλογίζει σ' ἓνα βράχο.

Ὁ κ. Βλάχος, ὅταν μετέφραζε τὸν Χάινε, νὰ ἦτο ἄρα γε νέος; Ἄν ἦτο 20 ἐτῶν, εἶχε χρόνια ἐμπρός του. Ἀλλὰ πῶς, εἴκοσιν ἔτη μετὰ τὴν πρώτην ἐκδοσιν, ἔχει τὴν ἰδίαν αἰσθητικὴν καὶ κάμνει καὶ δευτέραν ἐκδοσιν

καὶ ἐπιτηδεύμενη; Ἄν ὑποθέσωμεν ὅτι ἦτο 40 ἐτῶν, τότε χάνεται καὶ ἡ ἐλαφρυντικὴ περίπτωσις τῆς νεότητος καὶ φθάνω πάλιν εἰς τὸ σκληρὸν συμπεράσμα ὅτι αὐτὴ εἶναι ἡ ὁριστικὴ τέχνη τοῦ μεταφραστοῦ.

Εἶναι, πῶς νὰ εἰπῶ; τόσο ἀφελῶς ἀπλὰ γραμμένοι οἱ στίχοι τοῦ κ. Βλάχου, ὅπου δὲν ἔχουν κανὲν γνώρισμα. Μᾶλλον ἀρνητικῶς πρέπει νὰ τοὺς χαρακτηρίσω· κανένας ρυθμὸς βαρύτερος, ἡ τέχνη, ἡ ἀπόχρωσις τῆς λέξεως, πού θὰ ἤμποροῦσαν τεχνικώτερα, νὰ ἀποδώσουν τὰ συναισθήματα τοῦ ποιητοῦ. Εἶναι πολλὰ ἀπλὰ πράγματα εἰς τὸν κόσμον καὶ εἰς τὴν τέχνην· δὲν ἀρκεῖ ὅμως αὐτὸ μόνον νὰ τοὺς δώσῃ τὸν τίτλον τοῦ ὁραίου.

Ὁ στίχος τοῦ Χάινε, πῶς μαγεύει! Τὰ μικρὰ ἐκεῖνα θεματάκια, εἰς τὰ ὅποια μαζὶ μὲ τὴν λεπτότητα τῆς ιδέας, χαρίζει τῆς εἰκόνης τὴν λεπτότητα καὶ τὸν αἰσθημάτων καὶ τὴν τελείαν μορφήν, εἶναι τόσα ἀριστουργήματα πού μόνον χερί ἀριστοτεχνικὸν θὰ μποροῦσε νὰ τ' ἀποδώσῃ εἰς ἄλλην γλῶσσαν.

Μοῦ περνᾷ μία ἰδέα. Ὁ κ. Βλάχος ἦτον ὑπερμαχος τῆς καθαρευούσης. Καὶ διὰ νὰ δείξῃ ἴσως ὅτι γνωρίζει καὶ τὴν δημοτικὴν, μετέφρασε τὸν Χάινε ἀπλὰ. Τὸ βλέπει εἰς κάθε βῆμα. Μεταχειρίζεται τὰς λέξεις ἀδέξια καὶ τὸ χειρότερον χωρὶς καλαισθησίαν.

Κρῦο πάπλωμα παχὺ
ἀπὸ χιόνι τὸ σκεπάζει.

Καὶ ἄλλου:

— Εἴπα, ἀγάπη! ἀκοῦς;
Δεύτερη παρουσία.
— Δὲν ἤμπορῶ νὰ σηκωθῶ
εἶμαι στραβὸς στὸν ἄδην.

Καὶ πολλὰ πολλὰ παρόμοια πού δὲν θὰ τολμοῦσα οὐτ' ἐγὼ ὁ ταπεινὸς νὰ διαπράξω.

Ἄν εἶναι ἐδῶ κ' ἐκεῖ ὀλίγα — δύο, τρία — τραγούδια καλογραμμένα, πῶς νὰ κρατήσουν εἰς τοὺς ἀδύνατους ὅμους των, τὸ βάρος τῶν ἄλλων; Μόλις τὸ ἰδικόν των ἤμπορουν νὰ βυστάσουν.

Ἐοεῖς, ὅσοι θέλετε νὰ μεταφράσετε ξένα ποιήματα, σκεφθῆτε ὅτι ἓνα ποίημα δὲν μεταφράζεται εἰς στίχους. Κάμετε μίαν μετάφρασιν εἰς πεζὸν ρυθμικὴν, διὰ νὰ ἤμπορέσετε τουλάχιστον νὰ μείνετε πιστοὶ εἰς τὸ πρωτότυπον. Ἡ ἔμμετρος μετάφρασις εἶναι νέον ποίημα, ἀλλ' ἐγὼ θέλω νὰ διαβάσω τὸν ξένον ποιητὴν· ὅχι τὸν μεταφραστὴν. Ὁ Σουλὺ Προυντόμ λέγει ὅτι ἡ μετάφρασις ποιήματος εἶτε πεζὴ εἶτε ἔμμετρος, θὰ εἶναι πάντα κάτι κατὰ προσέγγισιν, ἐκ τῶν προτέρων καταδικασμένη νὰ εἶναι ἀτελής, ὅσον καὶ ἂν ἀξίξῃ.

K. M.

ΘΕΑΤΡΟΝ

N. Μέγγουλας

Οἱ ἠθοποιοί, οἱ δημοσιογράφοι καὶ οἱ πολιτευταί — εἶπεν ὁ Λ. Μπουρζοᾶ ἐκφωνῶν τὸν ἐπικηδεῖον ἠθοποιῶν — ἔχουν τὴν καλυτέραν ζωὴν καὶ τὸν χειρότερον θάνατον. Ὁ θάνατος ὁ πρόωρος τοῦ Ἕλληνος ἠθοποιοῦ ἤμπορεῖ νὰ μαρτυρήσῃ ὅτι καὶ ἂν δὲν ἔχη τὴν καλυτέραν ζωὴν ὁ ἠθοποιός, ἔχει βεβαίως τὸν θλιβερότερον θάνατον· καὶ, ἂν εἶνε Ἕλλην ἠθοποιός, δύναται νὰ ἔχη καὶ τὸν τραγικώτερον θάνατον.

Ὁ Ν. Μέγγουλας ἔζησε καὶ ἀπέθανε τὴν ζωὴν τοῦ Ἕλληνος ἠθοποιοῦ. Ἐζήσε μὲ περισσότερα ἰδεώδη καὶ ἀντίκρουσε μὲ μεγαλύτεραν ἀποκαρδίωσιν τὸν θάνατον. Μὲ ἔμφυτον τὸν τάλαντον τοῦ ὑποκριτοῦ διεκρίθη ἀπὸ τὰ πρῶτα ἔτη πού ἐπάτησε τὰς σκηνίδας τῆς σκηνῆς τὰς ὁποίας, εἰς βραχὺ διάστημα δύο δεκαετηρίδων, καταλείπει διὰ παντός. Ἐφερε τὰ βαρύτερα χαρίσματα

N. Μέγγουλας

τῆς ὑποκριτικῆς. Ἐνθουσιασμόν, θερμότητα ψυχῆς πρὸς δημιουργίαν χαρακτήρων, ψυχολογικὴν διείσδυσιν δι' ἀπόδοσιν τῶν μεγάλων συναισθημάτων, δεινότητα μιμητικὴν, πλαστικότητα σώματος καὶ εὐστροφίαν κινήσεων καὶ ὑπὲρ πάν κατανάλωσιν νευρικῶν δυνάμεων ὥστε κατὰ τὴν ψυχολογικὴν στιγμὴν, κατὰ τὸ μέγα ἐπεισόδιον τοῦ δράματος, νὰ παρουσιάξῃ ὅχι μόνον συνδεδεμένους ἐν τῷ ἀκριβεῖ μέτρῳ τὰς προσπάθειάς του, ἀλλὰ καὶ, ἀνώτερος ἑαυτοῦ, νὰ μεταδίδῃ ἀκράτητον τὴν συγκίνησιν καὶ νὰ προκαλῇ τὸ ὄγος τῆς ὑποκρίσεως ἡ ὁποία συνταράσσει περισσότερο τῆς ὁμῆς πραγματικότητος. Εἰς παλαιότερα ἔργα ἡ ὑπόκρισις του, χύνουσα τὸ φῶς τῆς ἐκλεκτῆς τέχνης, ἔδιδε νέαν ζωὴν. Ἐτήρει τοὺς κανόνας τῆς παλαιᾶς τέχνης. Ἐβραϊνε μὲ τὰς διαβαθμίσεις τῆς ἐξελίξεως τοῦ ἔργου. Ἐπεδίωκε τὴν ψυχολογίαν κατὰ τὴν ἀριστοτέλειον ἀνάλυσιν τοῦ δραματικοῦ ἔργου. Ἀνέμενε τὴν στιγμὴν τῆς μεγάλης συγκινήσεως διὰ νὰ ἐκπηδήσῃ πάμπαν καὶ θυελλώδης καὶ νὰ καταλύσῃ πᾶσαν ἀδιαφορίαν ἢ παγερότητα καὶ τοῦ περισσότερον ἀσυγκινήτου καὶ ἀδαοῦς καὶ κακῶς διατεθειμένου θεατοῦ. Ὅσάκις ὑπεδύετο εἰς τὸν «Ἰωσίαν τὸν Ἀκτυφύλακα» τὸ πρόσωπον τοῦ Ἰωσία, ἔδιδε σπανίαν διὰ τὸ Ἕλληνικὸν θέατρον καλλιτεχνικὴν συγκίνησιν. Εἰς τὴν στιγ-

μὴν κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ συντετριμμένος ἐκ τῆς κακοδαιμονίας Ἰωσίας ἐδίγεται εἰς τὸ ἱερὸν τῆς τιμῆς του, μετέπιπτεν ὁ ἠθοποιὸς δι' ἐκκρόξεως ἑσωτέρων αἰσθημάτων ἀπὸ τῆς μελιχλιότητος εἰς τὴν ὑπεροφίαν. Διεσκέλιζε μὲ ἐν πῆδημα τὴν κλίμακα ἀπὸ τοῦ ταπεινοῦ δούλου μέχρι τοῦ ἀρχοντος πλουσίου. Τὸ πρόβατον ἐγίνετο λέων. Καὶ ὁ ἠθοποιὸς ἐξεκαμπούριαζε, ἐνέαζε, ἐκεραύνωνε καὶ καθήλωνε ἀφῶνον τὸν ναύαρχον πού ἔδιγε ἀπρόσεκτα τὴν τιμὴν τοῦ ταπεινοῦ ἀκτοφυλάκος. Τί ὀργὴ προσώπου, τί φλόγες ματιῶν, τί πόνος φωνῆς, τί μεγαλεῖον, τί δραματισμὸς τελειότητος.

Τὸ κοινὸν χειροκροτοῦσε ἀκράτητον καὶ ἡ λαμπάδα τῆς ζωῆς τοῦ ἠθοποιοῦ ἐτίθητο...

Τὸ Βασιλικὸν Θέατρον ἦτο ἡ μόνη πνοὴ ἀνοίξεως τοῦ θεατρικοῦ κόσμου τῆς Ἑλλάδος. Ἐκεῖ διεκρίθη ὁ Μέγγουλας καὶ ἀνεδείχθη ἠθοποιὸς ὅχι μόνον τῆς ἐμπνεύσεως ἀλλὰ καὶ τῆς μορφώσεως καὶ τῆς λεπτῆς τέχνης. Ἦτο πρωταγωνιστὴς ἰσχυροῦ, ἐντόνου καὶ ποιητικοῦ ταλάντου. Ἀνῆκε εἰς τοὺς χαρακτηριστάς. Καὶ ἐνεσάρκωνε μὲ τὴν πνοὴν τῆς τέχνης του τὸν πανοῦργον Σαραντάπηχον, τὸν ὑπουλον Ἰάγον, τὸν ἀγαθὸν Λεμπονά, τὸν ἥρωα τῆς τιμῆς εἰς τὸν Ἰωσίαν καὶ τοὺς «Αἰτίμους» τὸν βουνήσιον τοῦ ἀγνοῦ καὶ σταθεροῦ αἰσθηματος στὸν «Ἀγαπητικὸν τῆς Βοσκοπούλας» τὸν εὐθαρσῆ ριζοσπάστην εἰς τὸν «Ἐχθρὸν τοῦ Λαοῦ» τὴν δύναμιν τῆς ἐκδικήσεως εἰς τὴν «Φλωρεντινὴν Τραγωδίαν» τοῦ Οὐάιλδ.

Ἀλλὰ τοῦ Βασιλικοῦ Θεάτρου αἱ ὑποσχέσεις ἦσαν ἀνθὴ πού ἐξεφύλλισαν χωρὶς καρπόν.

Ἡ παλαιὰ ζωὴ τῶν περιοδεῶν καὶ κακουχιῶν ἐπανήρχιζε. Αἱ προσπάθειαι, αἱ προστριβαί, αἱ ἀηδία καὶ πικρία τῆς ζωῆς ἤρχοντο νὰ προετοιμάσουν τὸ τέλος. Ὁ Μέγγουλας ἠλπίζε νὰ ἰδρῶσιν καλλιτεχνικὴν σχολὴν καὶ νὰ μεταδώσῃ τὴν μέθοδον καὶ τὴν τέχνην του.

— Ὅταν ἀρχίσω νὰ γεράζω θὰ φύγω ἀπὸ τὸ Θέατρο ἔλεγε ἀλλὰ θέλω νὰ ἔχω τὴν συγκίνησιν τοῦ εἰς τὸ πρόσωπον τῶν μαθητῶν μου, θέλω τὸ ἔαρ τῆς ζωῆς των νὰ συγκρατῶσιν τὸν χειμῶνα τῆς ἰδικῆς μου ζωῆς!

Ἐσβυσε τὸ ὥραϊον ὄνειρον μαζὶ μὲ τὴν ζωὴν καὶ ἀπὸ τὸ ὄλον δὲν ἔμειναν ἢ αἱ λέξεις αὐταὶ χαρακτηριστικαί, αἱ ὁποῖαι θὰ ἤρουν διὰ τὸν ἐπιτάφιόν του. Τὸν χειμῶνα τῆς ζωῆς τὸν ὁποῖον ἐφοβεῖτο δὲν τὸν εἶδε. Ἡ Ἑλλάς εἰς τὴν ἀπελευθερουμένην ἐκ τοῦ δεσποτισμοῦ Τουρκίαν ἐστελλε ὡς πρῶτον μῆνυμα τὸν χαίρετισμόν τοῦ Ἑλληνικοῦ Θεάτρου. Μὲ τοὺς ἠθοποιούς πού μετέβησαν εἰς τὴν Κων/πολιν ἦτο καὶ ὁ Μέγγουλας. Μετέβη ἐκεῖ χαρούμενος διὰ νὰ μεταδώσῃ τὰς συγκινήσεις τῆς τέχνης του εἰς τοὺς ἀδελφούς μας τὴν ὥραν πού θὰ ἀνοίγετο εὐφύτερος ὁ ὁρίζων τῆς ἐλευθερίας των. Ἦτο ἡ τελευταία προσπάθεια τοῦ τεχνίτου. Εἰς τὸ κακὸν πού ἐπάλασε γενναία ἡ ψυχὴ, ὑπέκυπτε τὸ σῶμα. Ἡ ἀσθένεια τὴν ὁποίαν συμβολίζει παραστατικὰ ἡ καιομένη λαμπάς, ἐξεδηλώθη τὴν ἑσπέραν τῆς τιμητικῆς του οὔτω αἱ τελευταῖαι σταγόνες τοῦ ἐλαίου τῆς λυχνίας ἐδαπανήθησαν ἐπὶ τῆς σκηνῆς. Αὐτὴ ὑπῆρξε τὸ λίκνον καὶ τὸ φέρετρόν, τὸ βῆμα καὶ τὸ ἱκρίον του. Ἐπεσε μαχόμενος.

Μεταβάς εἰς Μυτιλήνην εὗρε μετὰ ἓνα μῆνα τὸν θάνατον. Θάνατος πικρὸς εἰς γῆν ξένην καταλυτὴς ὀνείρων καὶ ἰδανικῶν...

Σ. Δ.

ΜΟΥΣΙΚΗ

Ἡ «Διδώ».

Ἡ «Διδώ» τοῦ κ. Λαυράγκα ὀρισμένως ἐσημείωσε μίαν ἐποχὴν τὰ μουσικὰ χρονικά τοῦ τόπου μας. Θὰ λέγουν αἱ ἐπερχόμεναι γενεαί: Ποῖν ἀπὸ τῆς «Διδώ», καὶ θὰ σημαίῃ, νύκτα μουσικὴ καὶ χάος. Θὰ λέγουν: Ὑστερα ἀπὸ τὴν «Διδώ», καὶ θὰ σημαίῃ, τί ἄρα γε θὰ σημαίῃ; Ἰσως καμμιὰ πλούσια μουσι-

κὴν ἀναγέννησι, ἓνα ξύπνημα ὄλων τῶν πρὸ αἰώνων μέσα εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ ἔθνους κοιμισμένων ἀρμονιῶν ποῦ χρειάστηκαν τὸ ραβδί ἐνὸς μάγου νὰ τῆς ζωντανέψῃ, καὶ νὰ τῆς κάμῃ νὰ ψάλουν τὸ νέον Ἀλληλουῖα τῆς δοξασμένης φυλῆς μας. Ἰσως ξαναγυρίσῃ πάλιν ἡ νύχτα καὶ τὸ χάος, καὶ, ὅπως συμβαίνει σὲ κάθε μεγάλο ποῦ προτρέχει ἀπὸ τὸ γενικὸν βάδισμα ἐνὸς λαοῦ, δὲν εὗρη ἡ «Διδώ» τὸν ἀντίπαλόν της καὶ δὲν πετάξουν βλαστάρια ἢ δυνατὲς ρίζες της, παρὰ ὕστερα ἀπὸ μερικὲς γενεές. Ἀλλ' ἂς μὴν ἡμεῖθα ἀπαισιόδοξοι. Ἄν ἐπαίχθηκε μόνον τρεῖς φορές τὸ θαυμασιὸν ἔργον τοῦ Λαυράγκα, τοῦτο δὲν σημαίνει ὅτι ἐπέρασεν ἀπαρτήρητον. Διότι ὅσοι τὸ εἶδαν καὶ τὸ ἤκουσαν, ἔμειναν μὲ τὸν πόθον νὰ τὸ ἀκούσουν καὶ νὰ τὸ ξανακούσουν. Καὶ οἱ ἀπαιτητικοὶ ἔχουν καὶ ἄλλον πόθον, νὰ τὸ ἀκούσουν ἐκτελεσμένον ὅπως τοῦ ἀρμόζει. Μὲ ὀρχήστραν τελείαν ποῦ θὰ χρωματίζῃ μὲ ἰδιαίτερον χρῶμα κάθε φράσιν, ποῦ θὰ παρακολουθῇ μέχρι τῶν ἐλαχίστων λεπτομερειῶν τὰς διακυμάνσεις τοῦ πάθους, μὲ χορῶδιαν ἀρτίαν, ὅχι μὲ γυναικεῖα νιαουρίσματα, μὲ μονωδοὺς πρώτης τάξεως, καὶ—ἂς μὲ συγχωρήσῃ ὁ κ. Λαυράγκας—μὲ ἄλλον διευθυντὴν παρὰ τὸν ἑαυτὸν του. Διότι ὁ μεγαλοφυὴς μαέστρος ἔχων ἔως τώρα νὰ παλαίσῃ μὲ στοιχεῖα κατὰ τοῦ μετρίου, κατὰρτίσας μὲ γιγαντιαίας προσπάθειάς νὰ φθάσῃ εἰς ἓνα σύνολον ἐκτελέσεως μέτριον καὶ ἐσυνεθίσας νὰ διδῇ τὰς γενικάς γραμμὰς ἐνὸς ἔργου. Ἐνῶ εἶμαι βεβαία ὅτι εἶδα, ἤκουσα, ἀνεκάλυψα μέσα εἰς τὸν πλοῦτον τῆς συνθέσεώς του, μέσα εἰς τὴν τεχνικωτάτην του ἐνορχήστρωσιν πολλὰ μαργαριτάρια ποῦ πηγαιναὶ χαμένα, λεπτομέρειες ποῦ περνοῦσαν ἀπαρτήρητες διότι τῆς ἐθυσίαζε χάριν τοῦ συνόλου ὁ μαέστρος. Ἄς φιλοτιμηθοῦν οἱ δυνάμενοι, ἂς αἰσθανθοῦν βαθειὰ μίαν ἐθνικὴ φιλοδοξία, ἂν δὲν τοὺς φθάσῃ ἡ καλλιτεχνικὴ, καὶ ἂς χαρίσουν εἰς τὸν κόσμον μίαν τέτοιαν «Διδώ», καὶ τότε ὅλοι μαζί θὰ φωνάξουν μὲ ἓνα στόμα:

«Χαῖρε αὐγὴ μουσικῆς ἡμέρας».

ΑΥΡΑ ΘΕΡΟΥ

Ῥδεῖον Ἀθηνῶν.

Τὸ Ῥδεῖον Ἀθηνῶν ἔδωσε τὴν 19 Ἀπριλίου τὴν τελευταίαν του μεγάλην συναυλίαν εἰς τὸ Δημ. Θεάτρον. Οὐδέποτε πρόγραμμα συναυλίας ὑπῆρξε τόσον ποιικίλον, τόσον ἐνδιαφέρον καὶ τόσον εὐχάριστον. Τὸ πρῶτον μέρος ἤρχισε μὲ τὰς «Ὁρεινὰς Σκηναί» τοῦ κ. Μαρσίξ.

Αἱ «Ὁρεινὰ σκηναί» εἶναι μία σύνθεσις συμφωνικῇ. Τὸ πρῶτον τῆς μέρος εἶναι μία περιγραφή τοῦ μεγαλείου τῆς μεσημβρίας ἀρκετὰ ἐπιτυχῆς εἰς ἐπεξεργασίαν ἂν καὶ ὄχι τόσον πρωτότυπος εἰς ἔμπνευσιν. Τὸ δεύτερον μέρος εἶναι ἐπίσης περιγραφή τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου ἐπὶ τῶν κορυφῶν, ἡ ὁποία ἦτο καὶ τὸ ὠραιότερον νόμμερο τῆς suite. Τὸ τρίτον μέρος ἦτο μία ποιμενικὴ μελωδία, τὴν ὁποίαν ἐκτελεῖ τὸ Coro inglese Solo, εἰς ἀπομίμησιν τοῦ ποιμενικοῦ αὐλοῦ τῶν Εὐρωπαίων ὁμοῦ ποιμένων, δηλ. τῆς Cenamella.

Ἡ μελωδία αὕτη, ἂν καὶ ὀλίγον πολυποικίλος (ἡ ποιμενικὴ μελωδία πρέπει ἀπαραιτήτως νὰ εἶναι ὅσον τὸ δυνατόν μονότονος, διὰ νὰ εἶναι πιστοτέρα πρὸς τὴν πρωτογενῆ κατάστασιν τῆς ποιμενικῆς μουσικῆς καὶ εἰς τὴν ἀτέλειαν συγχρόνως τοῦ ποιμενικοῦ αὐλοῦ) ἔκαμε καλὴν ἐντύπωσιν, ὡς ἐκ τῆς μεταρσιώσεως τὴν ὁποίαν προκαλεῖ ἓνα ἐξαιρετικὸν Solo ἐνὸς ὁργάνου. Εἰς πολλοὺς βεβαίως θὰ ἐφάνη ἀρκετὰ ξενότροπος ἡ μελωδία αὕτη, μαθημένους ἀπὸ τὴν μελιχρότητα καὶ τὸ φιλοπαίγμον τοῦ ἑλληνικοῦ αὐλοῦ, τῆς αἰσθηματικῆς μας φλογέρας. Τὸ πέμπτον μέρος περιεγράφε τοὺς θρήνους τοῦ «Ἄντος» (ἰ). (Ὁ «Ἄντος» ἢ μᾶλλον «Ἄντις» ἦτο νεαρὸς ποιμὴν, τὸν ὁποῖον ἠγάπησε διὰ τὴν καλλονὴν του ἡ θεὰ Κυβέλη, καὶ κατέστησε ἱερέα τοῦ ἐν Φρυγίᾳ ἱεροῦ τῆς.

Ἀλλ' οὗτος περιφρονήσας τὸν ἔρωτα τῆς θεᾶς ἠράσθη μιᾶς ἄλλης θνητῆς καὶ ἐνεκα τούτου ἡ θεὰ τὸν κατηράσθη καὶ ὁ δυστυχὴς Ἄντος προσβληθεὶς ὑπὸ μανίας ἔτρεχε διαρκῶς ἀπὸ τόπου εἰς τόπον, διδάσκων τὰ ὄργια τῆς ἐρωτολήπτου θεᾶς). Τὸ τελευταῖον μέρος τῆς συνθέσεως αὐτῆς ἦτο μία χωρικὴ ἐορτή, πολὺ ἐπιτυχῆς, ζωγραφικωτάτη καὶ παραστατικὴ γραμμένη μὲ πολλὴν ἔμπνευσιν καὶ πολλὴν διάθεσιν. Ἐν τῷ συνόλῳ ἡ συμφωνικὴ αὕτη σύνθεσις τοῦ κ. Μαρσίξ ἐὰν δὲν παρουσιάξῃ ἐξάρσεις, δύναται νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς μία κομψὴ σύνθεσις, μὲ λαμπράν ἐπεξεργασίαν, μὲ μίαν παρυστικωτάτην ἐνορχήστρωσιν καὶ νὰ ἔμπνευσῃ τὴν πεποίθησιν ὅτι ὁ συνθέτης τῆς εἰμπορεῖ νὰ γράψῃ σὺν τῷ χρόνῳ καὶ κατὰ καλλίτερον. Προσόντα του, ὡς συνθέτου, παρουσιάζονται πολλὰ εὐέλπιδα.

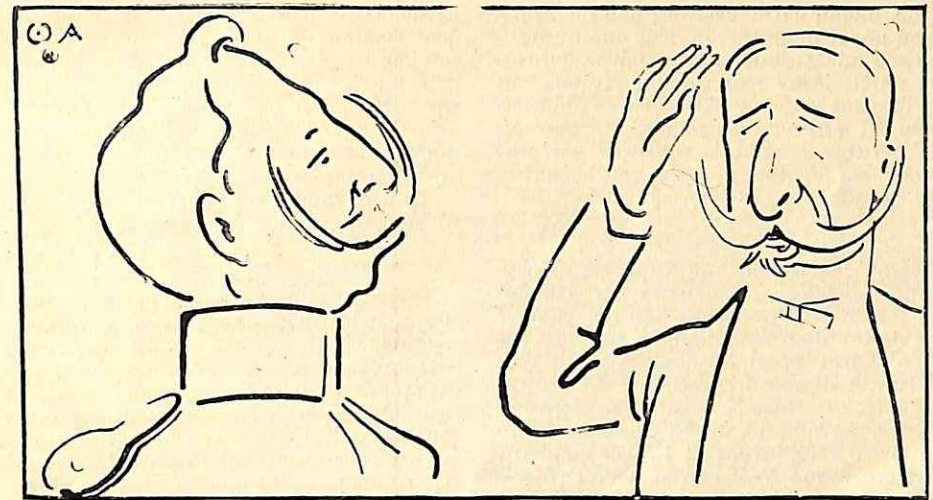
Κατόπιν ἡ Δις Εὐγενία Πρωτοῦ ἐξετέλεσε εἰς τὸ πιάνο μὲ συνοδείαν ὀρχήστρας τὸ κονσέρτο εἰς μι μίμ. τοῦ Chopin μὲ μίαν τέχνην μοναδικήν, εἰς τὴν ὁποίαν διεφαίνεται κάλλιστα ἡ σοφὴ ὁδηγία τῆς διακεκριμένης καθηγητρίας τῆς Κας Αὔρας Θεοδοροπούλου. Τὸ δεύτερον μέρος τῆς συναυλίας ἤνοιξε ἡ Berceuse τῆς «Ἀφρικάνας» τὴν ὁποίαν ἐμελψε ἡ Δις Τασία Λυμπεροπούλου μὲ κάποιαν ἐπιφυλακτικότητα μὲν εἰς τὴν ἀρχὴν ἀλλὰ ταχέως ἀντικατασταθεῖσαν ἀπὸ τὸ θάρρος καὶ τὴν ψυχραιμίαν. Ἡ Δις Λυμπεροπούλου εἰξεύρει νὰ χρωματίζῃ. Αἱ ἁσματικαὶ ἐκτελέσεις τῆς διανθίζονται πάντοτε ἀπὸ μίαν αἰσθηματικὴν ζωντανὴν καὶ πολὺ ἀξιοεξίλειτον.

Ἐπικολούθησε κατόπιν ἡ ἐκτέλεσις τοῦ ὠραιοτάτου κονσέρτου (Mi min.) τοῦ Μένδελσον διὰ βιολίου μὲ συνοδείαν ὀρχήστρας ὑπὸ τοῦ κ. Μιχ. Καζάξης. Ἡ ἐκτέλεσις ἦτο πλέον ἢ ἀρίστη. Ἐκεῖνον τὸ andante ὁ Καζάξης τὸ ἐπαίξε κυριολεκτικῶς μὲ τὴν καρδίαν του. Μοῦ μένουν ἔναυλοι ἀκόμη οἱ φθόγγοι τῆς γλυκεῖας καὶ καθαρᾶς δοξαριᾶς του. Εἶνε τόσον ἀπλά αυτά τὰ κλασικά andante, οὕτως ὥστε ὅταν ἓνας καλλιτέχνης δὲν τοὺς δώσῃ ἐξαιρετικὸν χρῶμα, καταντοῦν σχολαστικά. Ὁ Καζάξης ἐξῆλθε ἀπὸ τὰ ὅρια αὐτὰ τῆς σχολαστικότητος καὶ ὥρισε ἀφιετηρίαν διὰ τὸ δοξάρι του αὐτὴν τὴν καρδίαν του καὶ τοιοῦτοτρόπως μᾶς ἐπαρουσίασε τὸ Andante ἐκεῖνο χρωματισμένον, ζωντανόν. Ἐπίσης καὶ τὸ φιλοπαίγμον ἐκεῖνο Allegro molto vivace ἐξετέλεσθη μὲ ὅλην τὴν ἀκρίβειαν καὶ τὴν λεπτότητα ποῦ τὸ χαρακτηρίζουν. Ὁ Καζάξης εἶνε ἀπὸ τὰ παιδιά ἐκεῖνα ποῦ τὰ κρατεῖ σφικτὰ ἡ ἰδέα καὶ δὲν τὰ ἀφίνει νὰ περισπῶνται εὐκόλῃ ἐδῶ καὶ ἐκεῖ. Ἀπὸ τὴν ἰδιοφυίαν τοῦ Καζάξης περιμένω πολλά. Ἡ συναυλία ἔληξε διὰ τοῦ «Γρωϊκοῦ ἐμβατηρίου» τοῦ Berlioz. Ἡ σύνθεσις αὕτη ἀρχαιοπρεπὴς καὶ μεγαλοπρεπὴς ἐξετέλεσθη ὑπὸ τῆς ὀρχήστρας ἐξόχως ὠραία, μὲ πολὺ χρῶμα καὶ ἐκφρασιν. Ἐνόμιζε κανεὶς ὅτι ἐβλεπε ζωντανὴν εἰκόνα τῆς ἀφίξεως τῶν Τρῳάων εἰς τὴν Καρχηδόνα.

Περαιτὺν τὰς γραμμὰς μου αὐτὰς εὐχομαι ὅπως ἡ Σεβ. Διεύθυνσις τοῦ Ῥδεῖου καὶ κατὰ τὸ ἐρχόμενον ἔτος μᾶς παρουσιάσῃ ἐκτελέσεις ἐπίσης ὠραίας καὶ ἐνδιαφερούσας, ἀξίας τῆς φήμης του, τῶν πόρων του καὶ τῆς δικαίας ἐκ μέρους τοῦ κοινοῦ ἐνθαρρύνσεως.

Θ. Ι. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΔΗΣ

ΥΠΟ τῶν κ. κ. Βασενχόβεν καὶ Μπουστίντου ἑδόθη τὴν Κυριακὴν 26 Ἀπριλίου ἡ πέμπτη καὶ τελευταία τῶν συναυλιᾶν κατὰ τὴν ἐφετηνὴν περιόδον. Τὸ πρῶτον μέρος τοῦ προγράμματος ἀπαιτοῦτο ἀπὸ τὴν Serénade πρ. 25 en ré majeur τοῦ Μπετόβεν, τὸ εὐθύμον αὐτὸ ἀριστούργημα, τὸ θαυμαστόν διὰ τὴν ἐλαφρότητα τῆς συνθέσεως, σὺ ὑπενθυμίζον τὴν χαρωπὴν γαλήνην τῆς ἀνοιξέως. Ἡ σερενάτα γραμμένη διὰ βιολί φλάουτο καὶ βιόλαν ἐξετέλεσθη ὁπωσδήποτε καλὰ. Ἐλεγε μᾶλλον ἡ ἐνότης. Πρέπει ὅμως νὰ ἐπαινεθῇ ἐκτὸς φυσικὰ ἀπὸ τὸ δοξάρι τοῦ κ. Μπουστίντου, καὶ τὸ

Η ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΑ ΤΟΥ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΥ ἐκ τῆς ἐφημερίδος «Ἐστία». Vorsicht (Προσοοοοοοοχή) ὑπὸ Θ. Ἀννίνου

φλάουτο τοῦ κ. Παπαγεωργίου, διὰ τὴν γλυκύτητα καὶ ἡρεμίαν τοῦ παιξίματος.

Ἀκολούθως ἡ σονάτα τοῦ κ. Armand Marsick, διευθυντοῦ τῆς ὀρχήστρας τοῦ Ῥδεῖου διὰ πιάνο καὶ βιολί. Ὁ συνθέτης εἶνε ἀληθινὸς μύστης τῆς ἁρμονίας. Τὸ ἔργον του πολὺ ἐπεξεργασμένον, ἔχει στιγμὰς ἀβίαστου ἔμπνευσεως, ἰδίως εἰς τὴν ἀρχὴν καὶ εἰς τὸ τέλος. Τὸ σύνολον ἀξιοσημείωτον. Ὁ κ. Marsick ὑπῆρξε τυχερὸς ν' ἀκούῃ τὴν σύνθεσιν τοῦ ἐκτελουμένου μοναδικὰ ἀπὸ τοὺς κ. κ. Βασενχόβεν καὶ Μπουστίντου. Τὸ ἀκροατήριον, μετὰ τὸν ὁποῖον πολλοὶ μουσικοὶ, χειροκρότησεν ἐνθουσιωδῶς.

Ἡ συναυλία ἐτελείωσε μὲ τὴν περίφημη σονάτα τοῦ Μπετόβεν τὴν ἀφιερωμένην εἰς τὸν βιολιστὴν Κρόϋτσερ. Ἡ μεγαλοπρεπὴς ἔμπνευσις τοῦ θεοῦ τῆς μουσικῆς λεπτότατα ἐρμηνευμένη μᾶς ὠδήγησεν ἐπ' ὀλίγον εἰς τὴν πηγὴν τῆς ἁρμονίας.

Α. Μ.

οἰνοχόαι, μία ὕδρια καὶ εἰς ἀρκετὰ εὐμεγέθους δεινός, ἀνήκουσιν εἰς τὴν καλλίστην ἐποχὴν τῆς ἀρχαίας ἀγγειογραφίας. Εὐρέθησαν πρὸς τούτοις καὶ ὀλίγαι λευκαὶ λήκνυτοι καὶ τινα πήλινα εἰδώλια. Μεταξὺ τῶν πολυαριθμῶν μέχρι τοῦδε ἀνακαλυφθεισῶν ἐπιτυμβίων ἐπιγραφῶν ὑπάρχουσι καὶ τινες μετὰ Προευκλείδειον γραφῆς.

Ἀγγέλλεται ἐκ Ριτσώνας τῆς Βοιωτίας, ὅτι καὶ ἐφέτος ἔχουσιν ἀρκετὴν ἐπιτυχίαν αἱ ὑπὸ τῆς Ἀγγλικῆς Σχολῆς διὰ τοῦ κ. Burrows ἐνεργοῦμεναι ἐκεῖ ἀνασκαφαὶ τάφων. Τὸ σπουδαιότερον ὑπὸ ἀρχαιολογικὴν ἐποψιν εὗρημα εἶναι μέχρι τοῦδε ὀλίγοι τάφοι Πρωτοκορινθιακοὶ (9η — 8η ἑκατονταετηρίδα) ἀποτελούμενοι ἐκ μεγάλων λαρνάκων, ἐν αἷς παρὰ τοὺς νεκροὺς ὑπῆρχον ἀγγεῖα φέροντα γραφὰς ζώων δι' ἐρυθροῦ καὶ μέλανος χρώματος.

Ἠγγέλθη ἐκ Καλλιμεριῶν τῆς Εὐβοίας, ὅτι ἐπὶ τινος λόφου πλησίον τοῦ χωρίου ἀνεκαλύφθη ἀρχαῖον φρούριον καὶ ἐπιγραφή ἔχουσα τὰς λέξεις «Νυμφῶν Ἀχελώϊου».

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΕΛΙΣ

Ἀβδοῦλ Χαμίτ

ΜΕ τὴν εἰσόδον τοῦ Νεοτουρκικοῦ στρατοῦ εἰς τὸ Γαλδίς διελύθη ἓνα μυστήριον. Τὸ σκοτεινὸν καὶ αἰνιγματῶδες Παλάτι ἐπλημμύρισεν ἀπὸ φῶς καὶ ἀπὸ στρατιώτας μὴ ὀρκιζομένους πλέον εἰς τ' ὄνομα τοῦ Χαμίτ. Καὶ ἠσθάνθησαν βέβαια ἐκτὸς ἀπὸ τὴν μέθην τῆς νίκης, κάποιαν ἡδονικὴν ἱκανοποίησιν τῆς περιεργείας, ἐκεῖνοι ποῦ ἐσχίσαν μὲ τὸ σπαθὶ τῶν τῶν μαῦρον πέπλον τοῦ μυστηρίου.

Θὰ ἠμπορούσαμε ἀραγε νὰ εἰπώμεν, ὅτι μαζί μὲ τὸ Γαλδίς ἀνεκαλύφθη εἰς τὸν κόσμον, καὶ ὁ ἐκθρονισμένος πλέον Σουλτάνος; Μοῦ ἔκαμεν ἐντύπωσιν ἡ εἰλικρίνεια ἐνὸς Ἀγγλοῦ ἀνταποκριτοῦ. Ἐγραφε εἰς τὴν ἐφημερίδα του. «Τὶ εἶδους ἄνθρωπος εἶναι ὁ Χαμίτ δὲν δύναται κανεὶς νὰ γνωρίξῃ, ἀφοῦ εἰς οὐδένα ποτὲ ἔδειξεν ἀρκετὴν ἐμπιστοσύνην διὰ νὰ ἐκφράσῃ τὰ ἐσώτερα του διανοήματα καὶ αἰσθήματα». Κλεισμένος εἰς τὸ φρούριόν του καὶ εἰς τὸ ἐγὼ του, δὲν ἐπεκρινώθησε

Τὰ ἐντὸς τῶν βόθρων εὐρισκόμενα κτερίσματα, κατὰ τὸ πλεῖστον ἀγγεῖα μετ' ἐρυθρῶν εἰκόνων, κύλικες,

με τὸν λαὸν του, ἀκόμη καὶ μ' ἐκείνους πού τὸν περιεστοίχιζαν, παρὰ μόνον μὲ διαταγὰς. Καὶ ἀπὸ αὐτὰς — ἐπομένως ἀπὸ τὰς πράξεις του — εἶναι μόνον δυνατόν νὰ σχηματίσῃ κανεὶς ἰδέαν τινὰ τοῦ χαρακτῆρος του, ἂν εἶναι ποτὲ δυνατόν ἀπὸ τὴν ἐξωτερικὴν ἐκδήλωσιν ἑνὸς ἀνθρώπου νὰ φωτισθῇ ὁλόκληρος ἡ ὑπόστασις του, ἂν εἶναι δυνατόν ποτὲ ἀπὸ τὴν θεὰν σκελετοῦ ν' ἀναπλάσσωμεν ἀκριβῆ τὴν μορφήν τοῦ σώματος, τὴν συνολικὴν ἑκφράσιν τῆς φυσιογνωμίας.

Ἡ πρώτη ἐνεργὸς ἐμφάνισις τοῦ Χαμίτ εἰς τὸν ἐπισημον βίον τῆς Τουρκίας ἀποκαλύπτει τὴν μέθοδον τῆς πολιτικῆς του. Μετὰ τὴν δολοφονίαν τοῦ Ἀβδούλ Ἀζίζ καὶ τὴν εἰς τὸν θρόνον ἀνάρρησιν τοῦ ἀδελφοῦ του Μουράτ, ὁ Χαμίτ ἐφάνη ἐπιδοκιμάζων τὸ νέον καθεστῶς. Ἐδείκνυε ἀφοσίωσιν πρὸς τὸν Σουλτάνον καὶ ὅταν μετ' ὀλίγον ὁ Μουράτ ὑπέστη νευρικὴν διατάραξιν, ὁ Χαμίτ ἠρνήθη νὰ δεχθῇ προσωρινῶς τὸ στέμμα ἐπιμένων νὰ ἔλθῃ ἱατρὸς ἐξ Εὐρώπης διὰ τὴν ταχύτεραν θεραπείαν τοῦ ἀδελφοῦ του. Οὕτω φανερὰ μὲν ἀπεκρούον τὴν ἔστω καὶ προσωρινὴν ἀναδοχὴν τοῦ στεμματος, ὑποῦλως δὲ εἰργάζετο διὰ ν' ἀπομακρύνῃ παντοτείνᾳ τὸν ἀσθενῆ ἀπὸ τοῦ Σουλτανικοῦ θρόνου. Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ Μιδάτ πασσάς μὴ ἔχων πλέον ἐμπιστοσύνην εἰς τὸν Μουράτ ἀφ' ἑνός, διαβλέπων δ' ἀφ' ἑτέρου εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Χαμίτ ἀνθρωπινὴν εὐφυΐαν καὶ εὐνοϊκῶς διατεθειμένον πρὸς τὴν ἰδέαν τοῦ συντάγματος, ὑπεστήριξε τὸν «ἅγιον πρίγκηπα» — «τότε εἰς ὅλους ἐφαίνετο ἅγιος» — ἐξεφράσθη ἔπειτα ὁ Μιδάτ — ὁ ὁποῖος ἐπὶ τέλους... ἐπέστη νὰ περιζωσθῇ τὴν σπάθην τοῦ Ὀσμάν. Ἐκτοτε ἡ πρὸς τὸν Μουράτ ἀφοσίωσις του ἐξητημίση τόσον, ὥστε νὰ κατακρατῇ καὶ τὴν ὑπὸ τοῦ Κράτους παραχωρουμένην ἐτησίαν εἰς ἐκεῖνον ἐπιχορήγησιν, αἱ ὑπὲρ τοῦ συντάγματος ἰδέαι του μετεβλήθησαν ἐκ θεμελίων — εἰς τὴν πρώτην εὐκαιρίαν ἀνέκαλεσε τὸ Σύνταγμα — καὶ ἀπὸ εὐγνωμοσύνης ἐξώρισε τὸν Μιδάτ.

Οὕτως ἀρχίζει τὴν σταδιοδρομίαν του ὁ Χαμίτ: μὲ διπλωματικὴν ἱκανότητα, δόλον καὶ σκληρότητα, καὶ οὕτως ἐξακολουθεῖ καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς Αὐτοκρατορίας του. Διπλωμάτης μεταχειριζόμενος τὴν δεξιότητά του δι' ἀτομικὰ συμφέροντα συνήθως, τυραννὼν τὸν λαόν του καὶ δολιεύμενος τοὺς ὑποστηρικτάς του ἔβλεπε τὴν Τουρκίαν ὡς ἓνα ὠραῖον, πλούσιον κτῆμα ἱκανὸν νὰ τοῦ προμηθεύῃ χρυσόν, γυναικὰς καὶ καφεὶ δύο ποιότητων, διὰ τοὺς φίλους καὶ διὰ τοὺς ἐχθρούς.

Ὁ Χαμίτ ἤξευρε καὶ νὰ ὑποχωρῇ, ἀλλὰ κατὰ ἓνα τρόπον ἐντελῶς ἰδικόν του. Ὁσάκις οἱ ὑπῆκοοι του δυσανασχέτουσαν ἐναντίον του, τοὺς ἄφηνε ἐλεύθερα νὰ σφάζουν Ἀρμενίους. Εἶνε ἀδύνατον νὰ ὑπολογισθῇ τί μεγέθους ἀκρωτηριασμούς ὑπέστη κατὰ καιροὺς τὸ ἔθνος τῶν Ἀρμενίων. Ὅταν διαβάζῃ ὅμως κανεὶς χρονικὰ περὶ τῶν σφαγῶν, νομίζει ὅτι ξεφυλλίζει τὰς πρώτας, πρώτας σελίδας τῆς ἱστορίας τῶν ἀνθρώπων. Παραθέτω ὀλίγας γραμμὰς ἀπὸ τὴν ἀφήγησιν ἑνὸς διεργαμένου τῆς γαλλικῆς πρεσβείας ἀναφερομένης εἰς τὴν αἱματοχυσίαν τῆς 26 — 28 Αὐγούστου τοῦ 1896. «Ὅταν λοιπὸν ἐφθασαν οἱ δῆμοι ὅλα ἦσαν ἑτοιμα· αἱ Ἀρμενικαὶ θύραι ἦσαν σημειωμέναι μὲ κιμωλίαν· θὰ σὰς δείξω τὰς τουρκικὰς ἐπιγραφὰς, ὅλας μὲ τὸ ἴδιο χέρι. Ἐφθασαν μὲ τὸ πλοῖον, τὴν Τετάρτην 26 Αὐγούστου, κατὰ τὰς πέντε τὸ βράδυ, καὶ ὁλόκληρη τὴν νύκτα, ὁλόκληρη τὴν ἐπομένην ἡμέραν, ἐπὶ τριάντα ὥρας, ἐργάσθησαν. Οἱ πρῶτοι Ἀρμενιοὶ, τοὺς ὁποῖους συνήντησαν στὴν σάλα, ὠδηγήθησαν εἰς τὰ χασάπικα. Ἐπειδὴ προσεπάθουν νὰ ξεφύγουν τοὺς ἔκοψαν τὰ χέρια, καὶ ὁ χασάπης ἐφώναξε: «Χοιρινὰ πόδια γὰρ πούλημα!» Ἐπειτα τοὺς ἐσφάζαν, κατὰ τὴν ὁργανω-

μένην πλέον μέθοδον τῆς ἐκτελέσεως. Αἱ συμμορίαι ἦσαν ὠπλισμέναι μόνον μὲ μπασιούνια, σπαῖς, μὰ ὅλα τοῦ ἰδίου σχήματος καὶ τοῦ ἰδίου μεγέθους: θὰ ἐνόμιζε κανεὶς ὅτι κατεσκευάσθησαν εἰδικῶς δι' αὐτὴν τὴν χρῆσιν, ἀπὸ τὰ ναυτικὰ ἐργαστήρια, καὶ εἶνε γνωστόν ὅτι πολλὰς ἡμέρας πρὶν, εἶχον διανεμηθῇ εἰς διαφόρους ἀστυνομικοὺς σταθμούς, διότι αἱ ἀρχαὶ ἦσαν προεידωπορημέναι καὶ ἐπερίμεναν τὸ πραξικόπημα. Ἔτσι τὸ αἷμα τῶν Ἀρμενίων συχνὰ ἐχρησίμευσε διὰ νὰ ξεθυμαίνῃ κάπου ὁ Τουρκικὸς ὄχλος.

Συνεχίζων τὴν παλαιὰν πολιτικὴν του δὲν ἐνόησε τὰς προοδευτικὰς τάσεις πού ἐγεννήθησαν καὶ ἐγίναν τῶν ἑαυτοῦ Κράτος του. Τὸ νέον πνεῦμα πού ἀνέπνεον οἱ ἐκλεκτοὶ ἀπὸ τοὺς ὑπῆκοους του, δὲν ἠσθάνθη ὅτι ἐγέμιζε σιγὰ, σιγὰ τὴν ἀτιμωσίαν. Τὸ ρεῦμα τῶν νέων ἰδεῶν ἐθεώρησεν ὡς παρεκτροπὴν τῶν δούλων του ἀπλῶς. Καὶ ἀπὸ τοὺς δούλους ἄλλους ἔδωξε διὰ παντός καὶ ἄλλους προσωρινῶς. Ἐπίστευσεν ὅτι κρατῶν τὰ σύρματα θὰ ἠμπούδιζε τὸ ἡλεκτρικὸν ρεῦμα νὰ τραβῇ τὸν δρόμον του. Δὲν ἐγνώριζεν ὅτι ὁ sui generis αὐτὸς ὁ ἡλεκτρισμὸς ἦτον ἱκανὸς νὰ κλονίσῃ καὶ Σουλτάνον.

ΝΕΟΕΛΛΗΝ

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΕΧΝΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

ΤΕΛΕΥΤΑΙΩΣ ὁ καθηγητὴς τῆς Βυζαντινῆς μουσικῆς ἐν τῷ Ῥωδεῖ Ἀθηνῶν κ. Κ. Α. Ψάχος ἔκαμε σπουδαιότατην διάλεξιν περὶ τῆς μουσικῆς στενογραφίας τῆς Βυζ. μουσικῆς ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι σήμερον.

Ὁ κ. Ψάχος κάτοχος τελειῶς τοῦ θέματός του, ἀφ' οὗ ἀφηγήθη πρῶτον ἱστορικῶς πῶς ἐμορφώθη ἡ σηματογραφία τῆς Βυζ. μουσικῆς ἐξ αὐτῆς ταύτης κυρίως τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς, προέβαλε διὰ φωτεινῶν εἰκόνων δείγματα τῆς ἐκφωντικῆς καὶ τῆς πρώτης στενογραφίας, ἐν οἷς καὶ ἐν τῇ ἀρμενικῇ. Εἰσελθὼν εἰς τὸ κυρίως τεχνικὸν μέρος τοῦ θέματός του ἀπέδειξεν ὅτι ἡ Βυζαντινὴ μουσικὴ διήλθεν ἡ αὐτὴ πάντοτε διὰ μέσου διαφόρων γραφικῶν ἰδιωμάτων, συνιστάμενων εἰς τὴν κατὰ καιροὺς ἀνάστασιν τοῦ πρώτου στενογραφικοῦ εἶδους. Ἐπιμείνας δὲ εἰς τὴν κατὰ τὰς τρεῖς τελευταίας ἑκατονταετηρίδας ἐξέλεξεν τῆς γραφῆς προέβαλε πλείστα δείγματα εἰς ὅλα τὰ γραφικὰ ἰδιώματα ἀπὸ τῆς ἀρχαίας στενογραφίας μέχρι τῆς σημερινῆς γραφῆς, ἐξ ἰδιοχειρῶν αὐτῶν τούτων τῶν ἐξηγητῶν ἦτοι τοῦ Πελοποννησίου τοῦ Βυζαντινοῦ, τοῦ Γρηγορίου τοῦ Χουρμουζίου καὶ ἄλλων. Ἀλλὰ καὶ διὰ παραδειγμάτων ἐκτελεσθέντων ὑπὸ τινων μαθητῶν τοῦ Ῥωδεῖο ἐμπράκτως ἀπέδειξεν ὅσα εἶπε καὶ προέβαλε, καταδείξας τὴν πλάνην οὐ μόνον τινῶν ἐκ τῶν ἡμετέρων ἀλλὰ καὶ αὐτῶν ἐν τῶν Εὐρωπαίων, οἵτινες κατέγειναν εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο.

ΤΟΝ νέον Σουλτάνον περιγράφουν ὡς πρίγκηπα ἀκόμη Ρεσάτ: Ἐχει τάσεις δημοκρατικὰς καὶ λατρεῖ τὴν ἀγροτικὴν ζωὴν. Ξένας γλώσσας δὲν ὁμιλεῖ. Δὲν ἀμελεῖ ποτὲ τὰς θρησκευτικὰς ἐντολὰς ἀλλὰ καὶ δὲν εἶναι φανατικὸς. Γνωρίζει καλὰ τὴν τουρκικὴν ἱστορίαν καὶ ἐνδιαφέρεται διὰ τὰ πολιτικὰ γεγονότα τῆς Εὐρώπης. Ἐντιμότητος. Τὴν γνώμην τῶν ἄλλων τὴν δέχεται, μόνον ὅταν πεισθῇ περὶ τῆς βασιμότητός της. Τελείως ἱππότης. Ἐχει ζωηρὰν ἐπιθυμίαν νὰ ἐπισκεφθῇ τὴν Εὐρώπην διὰ νὰ ἀντλήσῃ νέα φῶτα ἐκεῖθεν.

ΤΕΛΕΥΤΑΙΩΣ εἰς τὴν Νίκαιαν ἀπεκαλύφθη ὁ ἀνδριάς τοῦ Γαμβέττα. Τὸν γάλλον πατριώτην ἐξύμνησε κατὰ τὴν ἐορτὴν ὁ πρωθυπουργὸς κ. Κλεμανσώ, ὁ ἀντίπαλος τοῦ Γαμβέττα.

«Εἶναι σὰν θρύλος, εἶπεν, ἡ ἱστορία τοῦ νέου τούτου μεσημβρινοῦ Γάλλου, τοῦ υπερπληρωμένου ἀπὸ ἡγερὸν πάθος, ὁ ὁποῖος ἐρχόμενος ἀπὸ τὸ μικρὸν πατρικὸν παντοπωλεῖον τοῦ Καὶρ εἰς τὸ βῆμα τῶν Παρισίων δικαστηρίων ὅπως εὖρη ἐργασίαν καὶ δόξαν, ὠθεῖται ἀπὸ τὴν υπερτάτην ἐθνικὴν ἀνάγκην, μετὰ τὴν τρομερὰν δοκιμασίαν τῆς γερμανικῆς ἐισβολῆς, καὶ ἀντὶ τοῦ δικηγόρου εὐρίσκει ἐν ἑαυτῷ τὸν στρατιώτην, τὸν σωτῆρα τῆς πατρίδος, τὸν θεμελιωτὴν συγχρόνως τῶν ἐλευθέρων θεσμῶν.

«Ὅλοι οἱ πλησιάζοντες τὸν Γαμβέτταν, φίλοι ἢ ἀντίπαλοι, ἠσθάνθησαν τὸ «κτύπημα» μιᾶς κυριαρχικῆς προσωπικότητος. Λαμβάνω τὴν λέξιν ταύτην ὑπὸ τὴν εὐγενεστέρην σημασίαν καὶ διὰ τὸν κυριαρχοῦντα καὶ διὰ τὸν κυριαρχούμενον. Διότι πρόκειται ἐνταῦθα περὶ μιᾶς τέχνης ἰδεολογίᾳ, προσπαθοῦσης νὰ φέρῃ τὸν ἄνθρωπον μέχρι τῶν ὑψηλοτάτων κορυφῶν τῆς σκέψεως καὶ τῆς πράξεως. Ἀπομονωμένος, ὁ φιλόσοφος ὁ ὁποῖος δύναται νὰ ἀποφύγῃ πᾶσαν ἀνάμixin μὲ τὰ πράγματα, προπαρασκευάζει ἴσως μίαν μεγαλειτέραν δύναμιν διὰ τὸ μέλλον. Ἀλλ' ὁ Κυρίαρχος τῆς σημερινῆς ἐποχῆς θὰ εἶνε ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος θὰ δράσῃ ἐπὶ τοῦ πληθους τῆς ἡμέρας, ὁ ὁποῖος διαπανθὶ διὰ τοὺς ἀνθρώπους τούτους ὀλην τὴν συντακτικὴν δύναμιν, ὅση ὑπάρχει ἐντός του, θὰ δοχετεύσῃ εἰς τὰ βαθύτατα τῆς κοινωνίας, ὅλον τὸ ρεῦμα τῶν κοινῶν συγκινήσεων, τὸ καταλήγον εἰς τὴν ὀριστικὴν δράσιν. Αὐτὸς κάμνει τὴν ἱστορίαν, τὴν ὁποίαν ἄλλοι παρεσκευάσαν πρὸ αὐτοῦ.

Ὁ Βίσμαρκ καὶ ὁ Γαμβέττας προσωπογραφοῦνται ὡς ἐξῆς ὑπὸ τοῦ Κλεμανσώ.

«Εἰς τὸ πρόσωπον αὐτῶν ἀντιτίθενται δύο μεγάλαι φυλαί, ἔχουσαι τὸ αὐτὸ δικαίωμα, τὸ δικαίωμα νὰ ὑπάρξουν. Εἰς τὸ πρόσωπον αὐτῶν συγκεντροῦνται, ἐντεινόνται τὰς δυνάμεις των, αἱ ἀρεταὶ καὶ τὰ ἐλαττώματα δύο λαῶν, τὰ μεγαλεῖα καὶ αἱ ἀθλιότητες δύο ἱστοριῶν. Ὁ τραγὸς καὶ καταθλιπτικὸς στρατιώτης τοῦ παγγερμανισμοῦ, ἔχων καὶ τὸ σῶμα καὶ τὴν καρδίαν σιδηρόφρακτον, ταράσσων τὴν πυκνὴν μᾶζαν τῶν μυθικῶν πολεμιστῶν του, ἀμειλίχτος, ἀκλόνητος εἰς τὴν ἐκτέλεσιν σχεδίων, μολονότι τὰ εἶχε χαράξει αὐτός. Ὁ ἄλλος, ὁ «μαϊνόμενος παρὰφρων» τῆς λατινικῆς δικτατορίας, ριφθεὶς ὡσεὶ ἐκ ναυαγίου εἰς τὴν ὑπᾶντην ἔξουσίαν ὑπὸ τοῦ θυμοῦ μιᾶς τρικυμίας, συναισθανόμενος ὡς προορισμὸν του νὰ αὐτοσχεδιάσῃ τὸν πόλεμον, ἀναφλέγων μὲ τὸν καίοντα λόγον τοῦ ἓνα λαὸν ἀπολέσαντα πλέον πᾶν στήριγμα, ἀνασυντάσσων ἅπαντα στρατεύματα, ὠθῶν αὐτὰ εἰς τὰ πεδία τῆς καταστροφῆς, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐν τούτοις πολλάκις ὑπεχώρησεν ἐνώπιόν των ὁ ἐχθρὸς, καὶ οὕτω μὲ τὴν ὑψηλὴν εὐγενίαν τοῦ ἔργου εἰς τὸ ὁποῖον παρασύρει τοὺς αἰφνιδίως συνταχθέντας στρατιώτας του, σώζων τὸν πολυτιμότερον θησαυρόν. Τὴν ψυχὴν τῆς πατρίδος».

ΤΟ τελευταῖον ἔργον τοῦ Ρώσου μυθιστοριογράφου Μαξίμου Γκόρκυ ἢ «Ἐξομολόγησις» ἐπρόκαλεσε πάλιν ζωηρὰς ἐπικρίσεις καὶ ἀλληλεπιδράσεις μεταξὺ τῶν ἀντιπάλων καὶ θαυμαστῶν τοῦ ταλάντου του. Οἱ φιλόλογοι τοῦ ἔχθροῦ εὐρίσκουν ὅτι ἡ «Ἐξομολόγησις» εἶνε νέα ἐνδείξεις τοῦ φιλολογικοῦ θανάτου τοῦ Γκόρκυ, ἐνῶ οἱ φίλοι τοῦ καὶ θαυμασταί του ἀπεναντίας τὸ θεωροῦν ὡς ἀριστούργημα. Ἡ ὑπόθεσις τοῦ ἔργου εἶνε ἡ ἐξῆς.

Ἐχομεν ἐνώπιόν μας τὴν ἐξομολόγησιν τοῦ Ματθαίου ὅστις εἶνε ἓνας ἄνθρωπος τοῦ λαοῦ. Ἀπὸ παιδὶ ἀκόμη ὁ Ματθαῖος, ὄρφανὸ καὶ ἐγκαταλειμμένος, διέρχεται ἀπὸ ὅλα τὰ ἐπαγγέλματα τοῦ χαμινίου ἕως ὅτου τὸ λαμβάνει ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ ἑνὸς διάκονου καὶ αὐτὸς εἶνε ἓνας πρωτότυπος ἄνθρωπος, φιλόσοφος καὶ ποιητὴς χωρὶς νὰ τὸ γνωρίζῃ, ἀλλ' ἄνθρω-

πος μὲ χρυσὴν καρδίαν. Σιμά του ὁ Ματθαῖος γίνεται ἄλλο παιδί, τὸ ὁποῖον παραλαμβάνει, μετὰ τὸν τραγικὸν θάνατον τοῦ διάκονου, εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ ἐπιμελητῆς ἑνὸς ἀρχόντος. Ὁ ἐπιμελητὴς εἶνε ἓνας κλέπτης, ἀληθινὴ βδέλα τοῦ λαοῦ, καὶ ὁ ὑπολογισμὸς του, παραλαμβάνοντος πλησίον του τὸν μικρὸν Ματθαῖον, εἶνε ἀπλοῦστατος. Θέλει διὰ τῶν ἀμαρτωλῶν μικροῦ ἀγίου νὰ σώσῃ τὴν ψυχὴν του τὴν ἀμαρτωλὴν. Ὁ Ματθαῖος πάλιν, ἀφελὴς καὶ ἀγαθὸς ὡς ἦτο, δὲν ἀντιλαμβάνεται κατ' ἀρχὰς τὸ τί συμβαίνει τριγύρω του. Ἐφ' ὅσον ὅμως μεγαλώνει, βλέπει τί γίνεται μέσα ἰς τὰ γραφεῖα τῆς ἐπιμελητείας, ἐξ ἄλλου ἡ κόρη τοῦ ἐπιμελητοῦ ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον τοῦ καθίσταται ἀγαπητὴ καὶ τότε ἀρχίζει νὰ ἐννοῇ. Ἄλλως τε τὸ μῖσος τοῦ λαοῦ ἐναντίον τοῦ ἐπιμελητοῦ δὲν τὸν ἀφίνει καὶ αὐτὸν ἀδικτον. Τότε ὁ χαρακτὴρ καὶ ἡ ἰδιοσυγκρασία τοῦ Ματθαίου ἀναφαίνονται. Εἶνε πάντοτε θεοφοβούμενος καὶ εὐλαβής. Ἄλλ' ὅσον περισσότερον πιστεῖ εἰς τὸν Θεόν, ἐπὶ τοσοῦτον τοῦ κακοθέλει διὰ τὰς ἰδίας του ἀδυναμίας, καὶ διὰ τὰς ἀδικίας τὰς ὁποίας κάμνει εἰς τὸν λαόν. Καὶ ὅσον ἀναπτύσσεται καὶ ἐπιτυγχάνει εἰς τὴν ζωὴν του, ἐπὶ τοσοῦτον παλαίει μὲ τὸν Θεόν τὸν ὁποῖον λατρεύει. Κερδίζει μὲ τὴν ἐργασίαν του ἀφθονα τὰ μέσα τῆς ζωῆς ὑπὸ τὴν σιδηρὰν προστασίαν τοῦ ἐπιμελητοῦ. Νυμφεύεται, κτίζει οἶκον καὶ κάμνει παιδιὰ. Ἀλλ' ὅλον αὐτὸ τὸ οἰκογενειακὸν οἰκοδόμημα καταρρέει. Ἡ γυναῖκα του πεθαίνει εἰς τὸν δεύτερον τοκετὸν της, τὸ πρῶτον του παιδί νει εἰς τὸν δούτερον τοκετὸν της, τὸ πρῶτον καὶ ὁ Ματθαῖος ἐπίσης πεθαίνει, τὸ σπῆτι του καίεται καὶ ὁ Ματθαῖος τότε καταρῶμενος τὸν πενθερόν του ἐγκαταλείπει τὰ πάντα καὶ φεύγει πρὸς ἀναζήτησιν τῆς θείας ἀληθείας τῆς ζωῆς.

Ὁ κ. Σεμενῶφ ὁ γνωστὸς φιλολογικὸς ἐπιστολογράφος τοῦ «Ἑρμού τῆς Γαλλίας» χαρακτηρίζει ὡς «ξηρὰν καὶ κουραστικὴν» τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ πρώτου μέρους τοῦ μυθιστορήματος, μὲ ὅλην τὴν ἐκφραστικὴν γλῶσσαν καὶ τὸ ὕψος τὸ πλῆρες εἰκόνων, τὸ ὁποῖον ὁ Γκόρκυ, θέτει εἰς τὸ στόμα τοῦ Ματθαίου, ὁ ὁποῖος εἶναι αὐτὸς οὗτος ὁ Γκόρκυ ὅστις ἀφηγεῖται τὴν ζωὴν του. Ὅταν ὅμως φθάνομεν εἰς τὸ μέρος ὅπου ὁ Γκόρκυ διηγεῖται τὰς περιπετείας του καὶ τὰς περιπλανήσεις του ἀνὰ τὴν Ρωσίαν, ἡ ἀνάγνωσις καθίσταται τόσον γοητευτικὴ, τόσον συγκινητικὴ καὶ ἐνδιαφέρουσα.

Διηγούμενος τὰς περιπλανήσεις τοῦ Ματθαίου ὁ Γκόρκυ γράφει τὴν ἰδικὴν τοῦ Ὀδύσειαν, ὅτι ἐγνώρι- σεν, ἔζησε καὶ ὑπέφερε καὶ ὑπενθυμίζει εἰς πολλὰς σελίδας τοὺς «Ἀλῆτας». Ἀλλὰ τὸ περιβάλλον εἶνε νέον καὶ εὐτυχῶς νέα τὰ πρόσωπα. Ἡ αὐτὴ πάντοτε ἀνθρωποπάλασσα, τὸ αὐτὸ βάθος τῆς ψυχῆς πού πάντοτε πάσχει καὶ ἐρευνᾷ.

Ὁ κ. Σεμενῶφ λέγει ὅτι αἱ σελίδες ὅπου ὁ Γκόρκυ περιγράφει τὴν διαμονὴν τοῦ Ματθαίου πλησίον τῶν μοναχῶν, τὰ ἦθη καὶ ἡ ζωὴ αὐτῶν, δὰ μόνον αἰώνια, διότι εἶνε αὐτὴ αὐτὴ ἡ ζωὴ, ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ὑψηλὴ, ἡ μεγάλη τέχνη.

ΟΛΙΓΟΣΤΙΧΑ

Τὸ θέατρον Συντάγματος κάμνει ἐναρξιν τῶν παραστάσεων τοῦ 2 Μαΐου μὲ τὴν πρώτην ἑλληνικὴν ὁπερῆταν «Σία καὶ ἄράξαμε» τοῦ συνεργάτου μας κ. Θεοφρ. Σακελλαρίδη. Τὸ λιμπρέττο ἐγράφη ἀπὸ τοὺς κ. κ. Δημητράκοπουλον καὶ Γρανίτσαν.

Ἡ «Νέα Σαγνὴ» ἤρχισε τὰς παραστάσεις της μὲ τὴν «Μητέρα» τοῦ Μπράκο.

Τὴν 10 Μαΐου ἐναρξίς τοῦ θεάτρου «Κυβέλης» μὲ τὸν Ἀρσέν - Λουπέν. Ἡ κυρία Κυβέλη θὰ παρουσιάσῃ ὡς δούξ εἰκοσιεπταετής.

Νέα έργα θὰ δοθοῦν ἐφέτος τῶν κ.κ. Γρ. Ξενοπούλου, Π. Νιρβάνα, Ν. Ποριώτη, Χρ. Δαραλέξη, Παντελὴ Χόρν, Σπύρου Μελά, κλπ. κλπ.

Προσεχῶς ἀρχίζομεν τὴν δημοσίευσιν τοῦ δράματος τοῦ κ. Σπύρου Μελά «Τὸ Κόκκινο Πουκάμισο» τὸ ὁποῖον παρέστησε πέρυσι ὁ θίασος τῆς κυρίας Κυβέλης Ἀδριανού.

ΝΕΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Ἀγριολούλουδα, ποιήματα Νίκου Ξανθοριναίου, Σμύρνη τυπ. Βιδωρὴ Φρ. 1.50.

Τὸ παλὸν βιολί, ποιήματα Ι. Πολέμη. Ἀθήναι τυπ. «Ἑστία» Μάϊσνερ καὶ Καργαδούρη Δρ. 3.50.

Μελέτη περὶ ἀλκοολισμοῦ, Ἀθανασίου Λεβεντοπούλου ἐπισκόπου Σύρου. Σύρος τυπ. «Ἱατρικῆς Προόδου».

Ποιήσεις, Γεωργίου Σ. Ζερμπίνη. Σμύρνη τυπογρ. ὁ «Τύπος».

Die Lehnwörter der mittelgriechischen Vulgärliteratur, von Man. A. Triandaphyllidis. Strassburg, Karl Trübner.

ΠΡΟΤΟΜΗ ΤΟΥ ΣΟΛΩΜΟΥ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Τῇ πρωτοβουλίᾳ τῶν «Παναθηναίων»
— ἀδείᾳ τοῦ Ὑπουργείου —

Ἐκ προηγουμένων εἰσφορῶν . . . Δρ. 2448.55

Τὸ ἀπαιτούμενον ὀλικὸν ποσὸν εἶναι 3,500 περίπου. Ὑπολείπονται περὶ τὰς 1,100. Καὶ τὸ ὑπενημιζόμενον εἰς ὅλους. Ὅλοι ἔζησαν καὶ ζοῦν με τοὺς στίχους τοῦ ὕμνου τῆς ἐλευθερίας.

Αἱ εἰσφοραὶ στέλλονται εἰς τὰ γραφεῖα τῶν «Παναθηναίων», ὁδὸς Ἀριστοτέλους 35.

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΑΣ ΜΑΣ

ΚΑΘΕ συνδρομητὴς τῶν «Παναθηναίων» ὁ ὁποῖος ἐγγράφει ΕΝΑ νέον συνδρομητὴν ἐτήσιον καὶ συναποστέλλει τὸ τίμημα τῆς ἐγγραφῆς, λαμβάνει ὡς δῶρον ΟΚΤΩ δραχμῶν βιβλία ἐκ τοῦ κατωτέρου καταλόγου.

Διατιμῶμεν χάριν εὐκολίας τὰ βιβλία τῆς Α' Σειρᾶς πρὸς Δρ.—Φρ. 1 ἑκάστον καὶ τῆς Β' Σειρᾶς πρὸς 3.

Τὰ βιβλία θ' ἀποστέλλονται ἐλεύθερα ταχυδρομικῶν τελῶν.

Ἀλλ' ἐκτὸς τῶν βιβλίων τοῦ καταλόγου μας, ἀναλαμβάνομεν ν' ἀποστέλλωμεν ὅ,τι δῆποτε βιβλίον μᾶς ζητηθῇ μὴ ὑπερβαῖνον τὰς Δρ.—Φρ. 8 διὰ κάθε νέαν ἐγγραφὴν.

Κάθε συνδρομητὴς μας ἔχει βεβαίως ἓνα στενὸν φίλον ἢ συγγενὴ φιλιανθρώπον, διατεθειμένον νὰ ὑποστηρίξῃ τὸ ἔργον ἐνὸς περιοδικοῦ. Αὐτὸν τὸν φίλον ἢ συγγενὴ ἂς θελήσῃ νὰ τὸν ἐγγράψῃ εἰς τὰ «Παναθηναία». Ὅ,τι ζητοῦμεν ἀπὸ τοὺς συνδρομητὰς μας εἶναι ἐλάχιστον διὰ κάθε ἑναν χωριστά. ΜΕΓΙΣΤΗ ὅμως θὰ ἴηται ἡ ἐκ τοῦ συνόλου ἐνίσχυσις τῶν «Παναθηναίων» καὶ ἡ ἐξ αὐτῆς πρόοδος καὶ βελτίωσις τοῦ περιοδικοῦ.

Σειρὰ Α'. — Πρὸς Δρ. 1 ἑκάστον

Χ. Ἀννίνος: Ἐδὼ κ' ἐκεῖ.
Δ. Βικέλας: Λουκῆς Λάρας, διήγημα.
Ι. Δελαμπρέτ, μετάφρ.
Χ. Ἀννίνος: Θεῖος καὶ ἐφημέριος.
Ν. Ἐπισκοπόπουλος: Ἐρημὸς ψυχῆς, δράμα.
Δ. Γρ. Καμπούρογλου: Mémoires du Prince N. Ypsilanti.
Κ.Μ. Κωνσταντόπουλος: Ἱστορία τῆς βυζαντ. τέχνης.
Α. Κόναν Δούλ, μετάφρ.
Χ. Ἀννίνος: Τὸ παράδοξον ἐγγλήμα.
Α. Κόναν Δούλ, μετάφρ.
Χ. Ἀννίνος: Τὸ σῆμα τῶν τεσσάρων.
Α. Κλάρη, μετάφρ. Α.
Παπαδιαμάντη: Ἡ εὐρεσις τῆς γυναικὸς τοῦ Λωῦ.
Κώστας Λαδόπουλος: Χαμένη εὐτυχία, δράμα.
Σπ. Λοβέρδος: Ἡ Ἁγία Πόλις.
Μ. Μαλακάσης: Ἡ Κυρὰ τοῦ Πύργου, δράμα.

Γ. Μαυρογιάννης: Βυζαντ. τέχνη καὶ καλλιτέχνη.
Σπύρος Μελάς: Ὁ Γυῖος τοῦ Ἰσκιου, δράμα.
Κίμων Μιχαηλίδης: Σὰν Ζωὴ καὶ σὰν Παραμῦθι.
Παῦλος Νιρβάνας: Γλωσσικὴ αὐτοβιογραφία.
Ἀρχιτέκτων Μάρθας, δράμα.
Τέχνη καὶ Φρενοπάθεια.
Παγὰ Λαλέουσα. ποιήματα.
Τὸ Χελιδόνι, δράμα.
Σαλώμη, δράμα.

Ὅσκαρ Οὐάϊλδ:
Α. Ὀπβαρδ, μετάφρ.
Χ. Ἀννίνος: Μία συνομοσία.
Σπυρίδων Παγανέλης: Πάρεργα Φύλλα.
Κωστής Παλαμᾶς: Ὑμνος εἰς τὴν Ἀθηνᾶν.
Ι. Πολυλάς: Ἡ Φιλολογικὴ μας Γλῶσσα.
Γ. Στρατήγης: Τραγούδια τοῦ Σπιτιοῦ.
Μπρέτ Χάρτ, μετάφρ.
Α. Παπαδιαμάντη: Ἡ καλὴ τύχη τοῦ Ρῶριν Κόμπ.
Λεύκωμα «Παναθηναίων»: 20 καλλιτεχν. εἰκόνες εἰς τὸ σχῆμα τῶν «Παναθηναίων».
Σπαρτιατικὸν Ἡμερολ.: Ἔτος 1906.
» 1907.

Σειρὰ Β'. — Πρὸς Δρ. 3 ἑκάστον

Γρηγόριος Ξενόπουλος: Μαργαρίτα Στέφα.
Διηγήματα Σειρὰ Α'.
» Β'.
» Γ'.
Νίκου Ἀ. Βέη: Δημῶδη Ἀσματα Φιγαλίας μεθ' ὑπομνημάτων.
Τόμοι τῶν «Παναθηναίων» χαρτόδετοι 1ος, 2ος, 4ος, 6ος, 7ος, 8ος, 9ος, 11ος.
Μυθιστορήματα καὶ Διηγήματα—Ἐκδ. «Παναθηναίων».

Σειρὰ Γ'.

Ὁ Ρωμῆος τοῦ Σουρῆ—μία ἐτησίᾳ ἐγγραφὴ Φρ. 8 ἀντὶ 10.
Διάπλασις τῶν Παιδῶν—μία ἐτησίᾳ ἐγγραφὴ Φρ. 8 ἀντὶ 10.
Τὸ Ἐμπόριον—μία ἐτησίᾳ ἐγγραφὴ Φρ. 5.
Ἀελτίον Ἐμπορ. καὶ Βιομηχανικῆς Ἀκαδημίας—μία ἐτησίᾳ ἐγγραφὴ Φρ. 2 ἀντὶ 3.

ΟΛΑ ΤΑ ΕΙΔΗ ΤΗΣ ΕΝΔΥΜΑΣΙΑΣ

ΔΙΑ ΚΥΡΙΟΥΣ ΚΑΙ ΚΥΡΙΑΣ

ΟΛΑ ΤΑ ΕΙΔΗ ΤΗΣ ΟΙΚΙΑΚΗΣ ΧΡΗΣΕΩΣ

ΡΑΦΕΙΑ

ΑΝΔΡΙΚΩΝ ΚΑΙ ΓΥΝΑΙΚΕΙΩΝ ΦΟΡΕΜΑΤΩΝ

ΥΠΟΔΗΜΑΤΑ ΚΤΛ. ΚΤΛ.

ΕΙΣ ΤΗΝ

ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗΝ ΕΝΩΣΙΝ

79—ΟΔΟΣ ΕΡΜΟΥ—79

ΠΩΛΗΣΙΣ ΚΑΙ ΕΙΣ ΠΟΛΙΤΑΣ—ΤΙΜΑΙ ΩΡΙΣΜΕΝΑΙ

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἑντοκοὶ καταθέσεις

Ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα δέχεται ἐντόκους καταθέσεις εἰς τραπεζικὰ γραμμάτια καὶ εἰς χρυσόν, ἤτοι εἰς φράγκα καὶ λίρας στερεῖνας ἀποδοτέας εἰς ὠρισμένην προθεσμίαν ἢ διαρκείας. Αἱ εἰς χρυσὸν καταθέσεις καὶ οἱ τόκοι αὐτῶν πληρώνονται εἰς τὸ αὐτὸ νόμισμα εἰς ὃ ἐγένετο ἡ κατάθεσις, εἰς χρυσὸν ἢ δι' ἐπιταγῆς ὄψεως (chèque) ἐπὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ καὶ ἐπιταγῆν τοῦ ὁμολογίου.

Τὸ κεφάλαιον καὶ οἱ τόκοι τῶν ὁμολογίων πληρώνονται ἐν τῷ Κεντρικῷ Καταστήματι καὶ τῇ αἰτήσῃ τοῦ καταθέτου ἐν τοῖς Ὑποκαταστήμασι τῆς Τραπεζῆς, ἐν Κερκύρᾳ δὲ Κεφαλληνίᾳ καὶ Ζακύνθῳ διὰ τῶν Ὑποκαταστημάτων τῆς Ἰονικῆς Τραπεζῆς.

Τόκοι τῶν καταθέσεων

	1 1/2	τοῖς	0/0	κατ'	ἔτος	διὰ	κατάθ.	6	μηνῶν
1	1/2	»	»	»	»	»	»	1	ἔτους
2	1/2	»	»	»	»	»	»	2	ἔτων
3	»	»	»	»	»	»	»	4	ἔτων
4	»	»	»	»	»	»	»	5	ἔτων

Αἱ ὁμολογίαι τῶν ἐντόκων καταθέσεων ἐκδίδονται κατ' ἐντολὴν τοῦ καταθέτου ὀνομαστικαὶ ἢ ἀνώνυμοι.

ΤΟ "ΕΜΠΟΡΙΟΝ"

μοναδικὸν εἰς τὸ εἶδος τοῦ περιοδικῶν καθ' ἅπασαν τὴν Ἀνατολὴν, ἀνεγνωρισμένον ὑπὸ τοῦ Σ. Ὑπουργείου τῆς Παιδείας. Ἐξεδόθη τὸ 11ον τεῦχος τοῦ Ἀπριλίου με περιεχόμενα τὰ ἑξῆς:

Κόλαφος κατὰ τῶν προπαγανδικῶν Σχολῶν. — Οἱ νέοι ὄροι τοῦ ἐμπορίου ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ 20οῦ αἰῶνος. — Τὸ νέον εὐρωπαϊκὸν σύστημα τοῦ ἐμπορεύεσθαι καὶ ἡ κερδοσκοπία. — Τὸ Βέλγιον. — Ὁ Καφές. — Θεσμός Ἐταιρειῶν. — Ἐπιθεώρησις τῆς ἐν ἔτει 1908 ἑλληνικῆς ἐμπορικῆς φιλολογίας. — Ἡ λογιστικὴ προσίτη τοῖς πᾶσι. — Μαθήματα νεωτέρας λογιστικῆς. — Τὸ πρόγραμμα τοῦ Συνεδρίου τῆς Ἐμπορικῆς Ἐκπαιδεύσεως. — Ἐμπορικὴ φρασεολογία Ἑλληνιστῇ, Γαλλιστῇ καὶ Ἀγγλιστῇ. — Μαθηματικὰ ἐφαρμοσμένα εἰς τὸ ἐμπόριον. — Διαγωνισμοὶ (Λύσεις 2ου Διαγωνισμοῦ τρεχομένων τοκοφόρων λογαριασμῶν. — 3ος Διαγωνισμὸς τρεχομένων τοκοφόρων λογαριασμῶν). — Ἡ Ἐμπορικὴ Σχολὴ Πειραιῶς εἰς τὸ Στάδιον. — Βιβλία καὶ Περιοδικὰ.

ΕΙΚΟΝΕΣ: Χάρτης τῆς παγκοσμίου συγκοινωνίας. — Τὸ Βέλγιον. — Καφεὶν ὑπὸ τὴν σκιάν ὑψηλῶν δένδρων. — Ἀνθὴ καφέας. — Συγκομιδὴ τοῦ καφέ. — Χάρτης τῆς παγκοσμίου παραγωγῆς καφέ, κλπ.

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ἐτησίᾳ προπληρωτέα Δρ. 5 (Ἐξῆς, Φρ. Χρ.)

Ἐκδότης: Κ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ

Διευθυντὴς τῆς Ἐμπορικῆς Σχολῆς Πειραιῶς.

ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑΤΑΒΕΒΛΗΜΕΝΟΝ ΦΡ. ΧΡ. 15.000.000. — ΕΔΡΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ: ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, Καῖρῳ, Θεσσαλονίκῃ, Σμύρνῃ.

ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΑ καὶ ΥΠΟΠΡΑΚΤΟΡΕΙΑ: ἐν Μοναστηρίῳ, Μυτιλήνῃ, Περγάμῳ, Μαγνησίᾳ.

Προεξοφλήσεις, Εἰσπραξις γραμματίων, Τηλεγραφικαὶ πληρωμαί, Ἐπιταγαί, Πιστώσεις, Πιστωτικαὶ Ἐπιστολαί, Δάνεια ἐπὶ χρεωγράφων, Ἐμπορευμάτων καὶ γραμματίων, Φύλαξις τίτλων, Ἑνοικίσεις χρηματοκιβωτίων. Ἐντολαὶ χρηματιστηρίου κλπ.

Καταθέσεις Δραχμῶν. — 3 1/2 % ἐτησίως διὰ καταθέσεις ἐν ὄψει, καὶ Ἀνοικτοὺς Ἀσμούς μέχρι Δρχ. 25.000. —
» 3 % ἐτησίως διὰ καταθέσεις ἐν ὄψει καὶ Ἀνοικτοὺς Ἀσμούς, μέχρι τοῦ ποσοῦ Δρχ. 100.000.—, διὰ τὰ πέραν τῶν 100.000 ποσὰ ὑπολογίζεται τόκος 2 % ἐτησίως.
» 4 1/2 % ἐτησίως διὰ καταθέσεις 6 μηνῶν.
» 5 % » » » 1 ἔτους καὶ ἐπέκεινα.

Καταθέσεις Χρυσοῦ. — Τόκος κατὰ 1/2 % ἐπὶ ἑλαττον τῶν εἰς Δραχμὰς καταθέσεων. Ταμιευτήριον. — 4 % διὰ καταθέσεις μέχρι τοῦ ποσοῦ Δρχ. 2.000.—.

Αἱ καταθέσεις ἀποδίδονται εἰς ὃ νόμισμα ἐγένοντο.

ΙΟΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ LIMITED

ΣΥΣΤΑΘΕΙΣΑ ΤΩ 1839

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑΤΑΒΕΒΛΗΜΕΝΟΝ £ 315.510

ΕΔΡΑ ΕΝ ΛΟΝΔΙΝΩ ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ἐν Κερκύρα, Κεφαλληνίᾳ, Ζακύνθῳ, Πάτραις, Πειραιεῖ, Τριπόλει.

Καταθέσεις. Ἡ Ἰονικὴ Τράπεζα Limited ἀπὸ τῆς 1^{ης} Ἰουνίου 1907 καὶ μέχρι δευτέρας εἰδοποιήσεως, δέχεται καταθέσεις εἰς τραπεζογραμμάτια ἐπὶ τόκῳ ὑπὸ τοὺς κάτωθι ὅρους:

2 1/2 % ἐτησίως ἐπὶ ἀποδόσει εἰς α' ζήτησιν διὰ ποσὰ μέχρι 100.000 Δρ.—1/2 % ἐτησίως ἐπὶ ἀποδόσει εἰς α' ζήτησιν διὰ ποσὰ πέραν τῶν 100.000 Δρ.—3 % ἐτησίως ἐπὶ ἀποδόσει μετὰ 3 μῆνας. 3 1/2 % ἐτησίως ἐπὶ ἀποδόσει μετὰ 6 μῆνας μέχρι 2 ἐτῶν.—4 % ἐτησίως ἐπὶ ἀποδόσει μετὰ 2 ἐτῶν μέχρι 4 ἐτῶν.—4 1/2 % ἐτησίως ἐπὶ ἀποδόσει μετὰ ἐπέκεινα τῶν 4 ἐτῶν.

Ἡ Τράπεζα δέχεται ἐπίσης καταθέσεις εἰς chèques ἐπὶ Γαλλίας καὶ Ἀγγλίας, ἐπὶ τόκῳ, ὡς ἑξῆς: 3 % ἐτησίως ἐπὶ ἀποδόσει εἰς α' ζήτησιν.—3 1/4 % ἐτησίως ἐπὶ ἀποδόσει μετὰ 6 μῆνας.—3 1/2 % ἐτησίως ἐπὶ ἀποδόσει μετὰ 1 ἔτος.—4 % ἐτησίως ἐπὶ ἀποδόσει μετὰ 2 ἔτη καὶ ἐπέκεινα.

Αἱ εἰς ἐπιταγὰς (chèques) ἐπὶ Γαλλίας καὶ Ἀγγλίας καταθέσεις ἀποδίδονται εἰς ὁ εἶδος ἐγένετο ἢ κατάθεσις, παντὸς δικαιώματος χαρτοσήμου ἐπιβαρύνοντος τὸν καταθέτην.

ΤΟ ΤΕΛΕΙΟΤΕΡΟΝ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΝ ΚΟΜΜΩΣΕΩΣ

Σ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

ΟΔΟΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ 4

La vraie ondulation Marcel.

ΤΑ ΚΑΛΛΙΤΕΡΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

Κ. Βελισσάριος, ὁδὸς Σταδίου 67. Κολώνια

Κομμώσεις Κυριῶν

Κ. Βελισσάριος, ὁδὸς Σταδίου, 67.

Γαλακτοκομεῖα

Ι. Χρυσάκης, ὁδὸς Φιλελλήνων 4.

Βιβλιοδετεῖα

Σ. Ἀμπατζόπουλος, ὁδὸς Κολοκοτρώνη 7.

Φαρμακεῖα

Π. Βασιλείου, ὁδὸς Σταδίου καὶ Αἰόλου.

Ἐξωδιανοπωλεῖα

Β. Ἀπόττου πρῶην Γουλιέλμου, ὁδὸς Σταδίου 9.

Π. Κ. Ἐξαρχόπουλος καὶ Ἀδελφός, Σταδίου 58.

Καφεζυθοποιεῖα

Πανελλήνιον, ὁδὸς Πανεπιστημίου-Προαστείου.

ΓΑΛΑΚΤΟΚΟΜΕΙΟΝ ΚΑΙ ΓΑΛΑΚΤΟΠΩΛΕΙΟΝ

Ἡ "ΝΕΑ ΑΦΘΟΝΙΑ,"

ΝΙΚΟΛΑΟΥ Α. Γ. ΣΚΡΕΚΗ

ΟΔΟΣ ΣΟΛΩΝΟΣ 139 (ΠΛΑΤΕΙΑ ΚΑΝΙΓΓΟΣ)

Γάλα ἀγνὸν ἀγελαδινὸν καὶ πρόβειον ἢ ὀκτὶ λεπτὰ 80.—Βού-
τυρον τῆς ὥρας.—Αὐγὰ φρέσκα ἐκ τοῦ κτηνοτροφείου τοῦ
Καταστήματος.—Λουκουμάδες ἔκτακτοι καὶ ἀφράτοι.—Μέλι
ῤημιτοῦ γνήσιον καὶ ἀγνόν.

ΒΟΥΣΤΑΣΙΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΚΑΙ ΚΟΛΟΚΥΘΟΥ

